

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Infotehnoloogia teaduskond

Peegi Kaibald 176508IAAM

**VAJADUSED JA ETTEPANEKUD RIIGIABI
JA VÄHESE TÄHTSUSEGA ABI REGISTRI
(RAR) TÄIUSTAMISEKS**

Magistritöö

Juhendaja: Toomas Lepikult
PhD

Tallinn 2019

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

Autor: Peegi Kaibald

14.05.2019

Annotatsioon

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine on Euroopa Liidus (EL) rangelt reguleeritud valdkond ning Eestis on viimased kümme aastat riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle arvestuse pidamiseks olnud kasutusel riigiabi ja vähese tähtsusega abi register (RAR) [74].

EL riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglid on RAR loomise ajast täpsustunud ja muutunud ning abi andjate ja saajate hulga suurenemisega on suurenenud ka abi andjate administratiivne koormus. Samas on RAR loomisest alates tehtud autorile teadaolevalt selle edasiarendusi vaid *ad hoc* baasil ning ei ole süsteemselt uuritud, kas ja mis suunas peaks RARi edasi arendama, et tagada kooskõla EL uuenenud riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglitega, mille osas lisaarendusi tehtud ei ole, ning et vähendada abi andjate administratiivset koormust ja võimalikke ebatäpsusi abi andmisel.

Eelnimetatud probleemist tingituna on magistritöö eesmärgiks kaardistada RAR arendusvajadused tulenevalt EL reeglitest ja abi andjate vajadustest ning teha selle tulemusel ettepanekuid RAR edasiarenduseks.

Töö tulemusena selgub, et kuigi RAR vastab suurele osale EL reeglitele ning ka abi andjad hindavad üldiselt RARi kõrgelt, on samas täheldada ka mitmeid kitsaskohti. Seetõttu tehakse töö tulemusel kaheksa ettepanekut RAR edasiarendusteks, millest neli on seotud RAR kui infosüsteemi kasutamisega, kaks vähese tähtsusega abiga ning kaks riigiabiga.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti 88 leheküljel, 6 peatükki.

Abstract

The Needs and Proposals Regarding State Aid and *De Minimis* Aid Register in Estonia

The allocation of State Aid and *de minimis* aid is strictly regulated within the European Union (EU) and the Member States are obliged to comply with the EU rules when giving aid to its undertakings. For the past ten years, a central register of State Aid and *de minimis* aid has been in use for keeping records of aid granting and aid usage in Estonia [74]. Even though since the creation of the register in 2009, the EU State Aid and *de minimis* aid rules have been specified and altered, and also the administrative burden of aid grantors has increased due to higher number of aid recipients and grantors, the developments and improvements of the register have only been done on *ad hoc* basis concentrating only on the most critical aspects. Thus, to the author's knowledge, no comprehensive and systematic research has been conducted since 2009 to extensively ascertain the needs for further developments to ensure the continuous compliance with the EU rules for which developments in the register have not been made, and to decrease the administrative burden of aid grantors and through that possible mistakes in the process of aid granting.

Derived from this problem, the aim of the thesis is to fill in this gap by mapping the development needs derived from the EU rules and from the needs of aid grantors and by providing suggestions for future developments. To achieve this aim, first the EU State Aid and *de minimis* aid rules and the corresponding functionalities in the register were analysed. Then, feedback about the register was collected from the aid grantors via a detailed online questionnaire. The questionnaire included 63 questions regarding first the register as an information system and the aspects of encoding information, which were followed by specific questions regarding *de minimis* and State Aid rules and the corresponding functionalities of the register and lastly by some conclusive questions. The invitation to participate in the study was presented to 32 aid grantors via the Public Procurement and State Aid Department of the Ministry of Finance. 16 aid grantors

provided their responses, which can be regarded as sufficient. The responses were summarised and analysed.

The results of the study reveal that even though the register complies with most of the EU *de minimis* and State Aid fundamental rules and the aid grantors have a high regard of the register in general, several shortcomings are nevertheless present. Therefore, as a result, eight suggestions for future developments of the register are presented. Four of the suggestions are regarding the register as an information system and are connected to the compulsory fields of the register, the processes of manual data encoding, the specifics of data encoding via an interface and to the query possibilities in the register. Two of the proposals are regarding *de minimis* aid and are about the improvements in the functionality for linking aid recipients and about a new possible functionality for monitoring the sectoral cap of agricultural *de minimis* aid in the future. Since the latter is directly connected to the maximum possible amount of *de minimis* aid that can be given to primary agricultural producers in Estonia, then it is the most critical of all suggestions. Therefore, it also includes more details than the other proposals. The last two proposals are related to State Aid and deal with the possibilities for automatic detection of the size and financial state of undertakings.

The author hopes that the thesis will offer new information to all interested parties and primarily to the Ministry of Finance, in whose responsibility the register is and who can use the results of the thesis for prioritizing and further analysing the possible future developments of the register.

The thesis is in Estonian and contains 88 pages of text, 6 chapters.

Lühendite ja mõistete sõnastik

BPMN	<i>Business Process Model and Notation</i> (ing. k) (äriprotsesside modelleerimiskeel)
EBITDA	<i>Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization</i> (ing. k) (intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelne kasum)
EL	Euroopa Liit
ELTL	Euroopa Liidu toimimise leping
EU	<i>European Union</i> (ing. k) (Euroopa Liit)
EMTAK kood	Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori kood, mis on aluseks tegevusala määramisel
MEM	Maaeluministeerium
NUTS 2	Euroopa Liidu ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse teine tasand
PRIA	Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet
RAM	Rahandusministeerium
RAR	Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register
RPS	Raamatupidamise seadus
RTJ	Raamatupidamise Toimkonna Juhend
SGEI VTA	üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antav vähese tähtsusega abi
VKEd	mikro-, väikese ja keskmise suurusega ettevõtjad
VTA	vähese tähtsusega abi

Sisukord

Sisukord.....	7
1 Sissejuhatus	9
2 RAR lühitutvustus	12
3 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi mõiste, üldnõuete sisu ja nende nõuete täitmise kontrolli võimalikud protseduurid RARis	14
3.1 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi mõiste	14
3.2 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi üldnõuded ning RAR vastavus neile	16
3.2.1 Vähese tähtsusega abi nõuded	16
3.2.2 Riigiabi nõuded.....	23
4 Uuring ja tulemuste analüüs: abi andjate hinnangud, vajadused ja ettepanekud RAR kohta	29
4.1 Uuringu eesmärk	29
4.2 Valim ja meetod	30
4.3 Küsitluse vastuste analüüs	32
4.3.1 Küsimustiku üldtutvustus	32
4.3.2 Abi andjate hinnangud RAR kui infosüsteemi kohta	34
4.3.3 Abi andjate hinnangud RARi andmete kandmise protsessi kohta.....	40
4.3.4 Abi andjate hinnangud RAR kohta vähese tähtsusega abi nõuete kontekstis	43
4.3.5 Abi andjate hinnangud RAR kohta riigiabi nõuete kontekstis	51
4.3.6 Abi andjate hinnangud RARile kokkuvõtvalt	58
5 Ettepanekud RAR edasiarenduseks	60
5.1 Ettepanekud RAR kui infosüsteemi kohta	60
5.2 Vähese tähtsusega abiga seotud ettepanekud	66
5.2.1 Ettevõtjate sidumise funktsionaalsusega seonduv ettepanek.....	66
5.2.2 Sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsusega seonduv ettepanek	74
5.3 Riigiabiga seotud ettepanekud.....	87
6 Kokkuvõte	95

Kasutatud kirjandus	97
Lisa 1 – Abi andjatele saadetud küsimustik	104
Lisa 2 – Joonised: abi andjate vastused	126
Lisa 3 – Protsessijoonised: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine	150
Lisa 4 – Voodiagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri vaba jäägi leidmine	152
Lisa 5 – Olemi-suhte diagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine	153
Lisa 6 – Kasutusmallide diagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine	154
Lisa 7 – Kasutusmallid: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine	155

1 Sissejuhatus

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine on Eestis ajas järjest suurenenud: kui 2009. aastal anti Eestis riigiabi ja vähese tähtsusega abi kokku üle 47 miljoni euro [15], siis 2017. aastal ulatus see summa juba rohkem kui 297 miljoni euroni [64, lk 28, 35–36]¹. Kuna konkurentsioigus on Euroopa Liidus (EL) rangelt reguleeritud valdkond, siis tuleb riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmisel järgida kindlaid EL reegleid / nõudeid² ning Eestis on abi andmise ja kasutamise üle arvestuse tagamiseks alates 2009. aastast kasutusel eraldi riigiabi ja vähese tähtsusega abi register (RAR) [74].

Samas on RAR loomisest viimase kümne aastaga nii mõndagi muutunud ja on selgunud täiendavaid vajadusi registri kasutamiseks. Esiteks, kuna EL abi andmise reegleid uuendatakse ligikaudu iga kuue aasta tagant, siis on vahepeal täpsustunud ja osaliselt muutunud ka abi andmisega seotud EL reeglid. Teiseks on suurenenud nii abi saajate kui abi andjate hulk: kui 2009. aastal kandis väljamakseid RARi 17 abi andjat [15], siis 2017. aastal oli abi andjate arv juba 29 [64, lk 28], väljamaksete saajate hulk oli vastavalt 2871 [15] ja 38 022 [16]³.

¹ 2009. a andmed RARist Rahandusministeeriumi ja Rahandusministeeriumi infotehnoloogia keskuse kaudu [15]. Nii 2009 kui 2017 summad on väljamaksepõhised, mistõttu võivad need olla sõltuvad ka nende aluseks olnud otsuste väljamaksete tegemise ajastusest (nt otsused abi andmise kohta tehti varem kui vastaval aastal, kuid väljamaksed tehti vastaval aastal). Kumbki summa ei sisalda põllumajanduslikku ega kalamajanduslikku riigiabi, mis on antud Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu peadirektoraadi või merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi õigusaktide/suuniste alusel, kuna seda ei kanta RARi. Samuti ei sisalda 2009. a summa erimärgistatud diislikütuse aktsiisoodustuse summat põllumajandustootjatele, kuna 2009. a anti seda komisjoni põllumajanduse ja maaelu peadirektoraadi õigusaktide/suuniste alusel, kuid alates 2015. a komisjoni konkurentsi peadirektoraadi õigusakti alusel [60, lk 1–2]. 2017. aasta summast moodustab erimärgistatud diislikütuse aktsiisoodustus põllumajandustootjatele üle 56 miljoni euro [64, lk 24].

² Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise kontekstis kasutatakse magistritöös termineid „reegel“ ja „nõue“ sünonüümidena.

³ Väljamakse saajate arvud ja 2009. a abi andjate arv RARist Rahandusministeeriumi ja Rahandusministeeriumi infotehnoloogia keskuse kaudu [15], [16]. Abi andjate ja saajate arv ei sisalda andjate ega saajate arvu põllumajanduslikku ega kalamajanduslikku riigiabi osas, mis on antud Euroopa Komisjoni põllumajanduse ja maaelu peadirektoraadi või merendus- ja kalandusajade peadirektoraadi õigusaktide/suuniste alusel, kuna seda ei kanta RARi. Samuti ei sisalda 2009. a abi saajate arv põllumajandustootjatele antud erimärgistatud diislikütuse aktsiisoodustuse saajate arvu, kuna 2009. a anti seda komisjoni põllumajanduse ja maaelu peadirektoraadi õigusaktide/suuniste alusel, kuid alates 2015. a komisjoni konkurentsi peadirektoraadi õigusakti alusel [60, lk 1–2]. 2017. aasta abi saajate arv sisaldab

Sellega seoses on suurenenud ka abi andjate administratiivne koormus käsitsi tehtavate tegevuste osas riigiabi ja vähese tähtsusega reeglite täitmise kontrollimisel ja selle tagamisel, et abi antaks õigesti ning sellest tulenevalt, et ka RARis oleks kajastatud õiged andmed.

Kuigi RARis on viimase kümne aasta jooksul küll lisaarendusi tehtud, on samas kogutud RAR arendusvajadusi pärast selle loomist 2009. aastal siiski vaid *ad hoc* baasil, mille tulemusel on tegeletud vaid jooksvate probleemide ja suurimate kitsaskohtade parandamisega¹ ning süsteemset ja laiapõhjalist uuringut RAR arendusvajaduste kohta autorile teadaolevalt läbi viidud ei ole. Seetõttu ei ole süsteemselt kaarditatud ei seda, kas ja kuivõrd toetavad RAR funktsionaalsused EL nõuete täitmist uuenenud riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglite osas, mille jaoks lisaarendusi vahepeal tehtud ei ole, ega seda, millised on RARiga seonduvalt abi andjate vajadused. Sellest tulenevalt ei ole süsteemselt analüüsitud, kas ja mis suunas peaks RARi edasi arendama ühelt poolt selleks, et oleks tagatud jätkuv kooskõla EL reeglitega ning teisalt selleks, et abi andjate administratiivne koormus väheneks, et võimalikud vead abi andmisel väheneks ja et RARis kajastuks võimalikult õiged andmed.

Eeltoodud probleematikast tulenevalt on käesoleva magistritöö uurimisprobleemiks kokkuvõtvalt RAR arendusvajaduste *ad hoc* kogumine ja seetõttu mittesüsteemne lähenemine RAR edasiarendamisele, mistõttu ei pruugi olla tagatud RAR eesmärgi täitmine selle täispotentsiaali ulatuses. Uurimisprobleemi lahendamiseks on töö eesmärk kaardistada RAR arendusvajadused tulenevalt EL vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglitest ja abi andjate vajadustest ning teha selle tulemusel ettepanekuid RAR edasiarenduseks.

Magistritöö on jaotatud kuueks osaks ning lisaks sissejuhatusele ja kokkuvõttele on töös neli sisupeatükki². Töö teises peatükis antakse esmalt lühiülevaade RARist, selle toimimisest, eesmärgist ja ülesandest. Kuna riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine on otseselt seotud EL riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglitega, siis analüüsitakse töö

erimärgistatud diislikütuse abi saajate arvu, mis on RAR andmetel 30 596 (RARist, Rahandusministeeriumi kaudu) [77].

¹ Näiteks 2015 liideti EL kumuleerimisreeglite muudatusest ajendatult RARiga ka põllumajanduslik ja kalanduslik vähese tähtsusega abi [47], [61, lk 2–3].

² Magistritöö vormistamisel ja viitamisel on aluseks võetud Tallinna Tehnikaülikooli Infotehnoloogia teaduskonna lõputöö koostamise ja vormindamise juhend [51].

kolmandas peatükis kvalitatiivselt riigiabi ja vähese tähtsusega abi põhilisemate üldnõuete sisu, nende nõuete võimalikku kontrolli ning RAR funktsionaalsuste vastavust nendele nõuetele ja nende kontrollimisele. Töö neljandas peatükis keskendutakse läbiviidavale uuringule riigiabi ja vähese tähtsusega abi andjate seas ning analüüsitakse abi andjate vajadusi ja hinnanguid RAR kui infosüsteemi kohta, RARi andmete kandmise kohta, RAR kasutamise ja vajaduste kohta vähese tähtsusega abi ja riigiabi nõuetega seonduvalt ning RAR kohta üldiselt. Töö viiendas peatükis tuuakse EL reeglite analüüsisist ning abi andjate vastustest tulenevalt välja ettepanekud RAR edasiarenduseks.

Uurimus on rakendatav ning selle tulemus võiks huvitada eelkõige nelja gruppi. Esiteks, kuna EL nõuete täitmine liikmesriigi poolt on eelduseks abi seaduslikkusele, siis võiks uurimuse tulemustel tehtavate ettepanekute teostamisest olla kasu abi saajatele. Teiseks võiks uurimistulemused huvi pakkuda Rahandusministeeriumile kui RAR vastutavale töötlejale. Kuna hetkel on RAR arendusvajadusi kogutud *ad hoc* baasil ja sellist süsteemset uurimust RAR loomisest alates läbi viidud pole, siis võiks töös väljapakutavad lahendused RAR edasiarendusteks olla inspiratsiooniks reaalsete projektiettepanekute väljatöötamisel. Kolmandaks võiks magistritöös tehtavate ettepanekute teostamisel uurimusetulemustest olla tulevikus kasu abi andjatele, kelle jaoks võiks teatud tegevuste automatiseerimine vähendada nende administratiivset koormust käsitsi teostatavate toimingute võrra. Neljandaks võiks töös tehtavate ettepanekute teostamisel suurenda ka registris olevate andmete usaldusväärsus ja seeläbi läbipaistvus, millest saab kasu avalikkus, kellele registriandmete avalikustamine suunatud on.

2 RAR lühitutvustus

RAR on avalik üleriigiline register, kuhu riigiabi ja vähese tähtsusega abi andjad (nt Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet, Elering, Keskkonnaamet jpt) sisestavad andmed antud riigiabi ja vähese tähtsusega abi ja abi saaja kohta, misjärel on need avalikkusele kättesaadavad [74]. RAR huvigruppe on infosüsteemi kirjelduses välja toodud neli: esiteks riigiabi andjad, kelle jaoks register peaks hõlbustama kumuleerimisreeglite jälgimist ja aruannete koostamist, teiseks riigiabi saajad, kelle jaoks register peaks hõlbustama kumuleerimisreeglite jälgimist ja läbipaistvust, kolmandaks riigiabi koostöösasutused, kelle jaoks peaks register hõlbustama riigiabi järelevalvet, aruandlust ja Vabariigi Valitsusele esitatava riigiabi ülevaate koostamist ning neljandaks avalikkus, kelle jaoks RAR peaks andma võimaluse teha päringuid avalikustatud antud abide kohta ja koguda võrdlusandmeid teiste abi saajate kohta [78, lk 8]. RAR eesmärk ja ülesanne on defineeritud registri põhimääruse § 1 lõigetes 2 ja 3, mille kohaselt on RAR pidamise eesmärgiks tagada arvestus riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle ja ülesandeks on tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus [72].

RARi andmete kandmise kohustus tuleb konkurentsiseadusest, mille § 49² kohaselt on abi andjad kohustatud registrile esitama andmed kogu nende poolt antava riigiabi ja vähese tähtsusega abi kohta (va põllumajandustoodete tootmise, töötlemise või turustamisega või metsandusega seotud riigiabi suhtes ja kalandustoodete tootmise, töötlemise või turustamisega seotud riigiabi suhtes, kui sellise abi andmine on reguleeritud vastavates eriseadustes) [46]. Seega, lihtsustatult võib kokku võtta, et RARi kantakse igat liiki vähese tähtsusega abi ja riigiabi, va kalamajanduslik ja põllumajanduslik riigiabi, mille üle peavad arvestust abi andjad ise.

RAR vastutav töötleja on Rahandusministeerium ja RARi kannavad andmeid abi andjad kui registreeritud kasutajad, kellega Rahandusministeerium on sõlminud vastava lepingu [72, § 2 ja 3]. RARi kantavate andmete koosseis on toodud RAR põhimääruses ja

üldistavalt võib öelda, et RARi kantakse andmed iga riigiabi ja vähese tähtsusega abi saaja ja talle antud abi kohta, sh kantakse RARi abi saajaga seotud andmed, abi andmisega seotud andmed (nt antud abi ja väljamaksete summad, abi eesmärk, abi vorm jms) ja abimeetmega seotud andmed [72]. Protsessina toimub RARi andmete kandmine RAR süsteemikirjelduse kohaselt järgmiselt:

1. Abi andja sisestab abimeetme ja kinnitab selle.
2. Registri juhtivspetsialistile (Rahandusministeeriumi ametnik, kellel on andmete avaldamise õigused) laekub teavituseil. Ta vaatab abimeetme vastavust kehtestatud nõuetele ning avaldab abimeetme registris.
3. Abi andjale laekub teavituseil ja tal on võimalik sisestada abimeetme alla antud abi või broneering (broneering vaid juhul, kui tegemist on vähese tähtsusega abiga).
4. Antud abi läbib samad staatused ning kontrollietapi kui abimeede (va juhul kui abi andjal on määratud õigus antud abi otse avaldada, siis antud abi avaldatakse registris kohe peale abi andja poolt kinnitamist).
5. Kui antud abi on registri juhtivspetsialisti poolt üle vaadatud ning registris avaldatud, siis abi andjal on võimalik antud abi alla lisada väljamakseid, mis avaldatakse kohe ilma täiendava kinnitamiseta [78, lk 12].

Töö järgnevates osades käsitletakse mõningaid RARi kantavaid kohustuslikke andmeid ja nendega seonduvat ka pikemalt. Tulenevalt RAR põhimääruse §-s 1 sätestatud RAR pidamise eesmärgist (tagada arvestus riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle) ja ülesandest (tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus) [72], on oluline, et RARis olevad andmed oleksid esiteks korrektsed, ning teiseks, et nende abil on tagatud arvestus abi andmise ja kasutamise üle ja vastava teabe kättesaadavus.

3 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi mõiste, üldnõuete sisu ja nende nõuete täitmise kontrolli võimalikud protseduurid RARis

Selleks et analüüsida, kuidas on RARis lahendatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi nõuete kontroll, defineeritakse esmalt alapeatükis 3.1. riigiabi ja vähese tähtsusega abi mõisted. Seejärel analüüsitakse alapeatükis 3.2 konkreetseid vähese tähtsusega abi ja riigiabi nõudeid ning RAR funktsionaalsuste vastavust neile ja nende kontrollimisele.

3.1 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi mõiste

Kuna magistritöö teemaks on register riigiabi ja vähese tähtsusega abi kohta, siis on oluline peatuda ka sellel, millega riigiabi ja vähese tähtsusega abi puhul tegemist on.

Riigiabi definitsioon tuleb Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELTL) artikkel107 lõikest 1, mille kohaselt: „*Kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.*“ [25]. See tähendab sisuliselt seda, et riigiabiga on tegemist kui abi antakse ettevõtjale, abi antakse riigi poolt või riigi ressurssidest, abi annab abi saajale eelise, abi on valikuline ning abi kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust¹. Kui üks nendest eeltoodud tingimustest ei ole täidetud, siis ei ole tegemist riigiabiga ning sellisel juhul ei ole relevantset ei EL ega siseriiklikud riigiabi reeglid ega ka andmete RARi kandmise kohustus. Kuigi ELTL artikkel 107 lõige 1 annab keelu riigiabi andmiseks, siis lõige 2 ja 3 sätestavad samas teatud erandid sellest keelust, mille alusel saavad liikmesriigid siiski riigiabi anda. Need

¹ Täpsemalt saab lugeda kõikide kriteeriumide kohta komisjoni teatisest riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses [45].

erandid lubavad siiski teatud tingimustel kindlateks eesmärkideks riigiabi anda ja nende erandite rakendamiseks on seetõttu Euroopa Liidus ette nähtud teatud kindlad nõuded ja reeglid, mis on väljendatud erinevates Euroopa Komisjoni välja antud suunistes, määrustes, teatistes [63, lk 12]. Lisaks on võimalikud teatud erandlikud juhud, kui riigiabi kiidetakse heaks muudel õiguslikel alustel nõukogu või komisjoni poolt [52, § 3 lõige 2 punkt 3 ja 4].

Lisaks riigiabile kantakse RARi ka **vähese tähtsusega abi**. Kui kõik eelnimetatud riigiabi kriteeriumid on täidetud, kuid kui abisummad on võrdlemisi väikesed, siis on EL tasemel jõutud järeldusele, et selline abi siiski ei mõjuta liikmesriikide vahelist kaubandust ega moonuta ega ähvarda moonutada konkurentsi [74]. Seetõttu ei loeta sellist abi riigiabiks ja seda nimetatakse oma olemuse tõttu vähese tähtsusega abiks, kuid seda vaid juhul kui ühele ettevõtjale teatud ajavahemikul antav abi jääb teatud summa piiridesse [41, preambula punkt 3]. Need summad on sätestatud Euroopa Komisjoni määrustes, millega erinevate valdkondade vähese tähtsusega abi reguleeritakse. Lisaks on komisjoni vähese tähtsusega abi määrustes ette nähtud veel teatud lisatingimused, mida tuleb abi andmisel täita, nt põllumajandusliku ja kalandusliku vähese tähtsusega abi puhul on kehtestatud piirmäärad ka liikmesriigi poolt antava vähese tähtsusega abi jaoks [40, artikkel 3 lõige 3] [42, artikkel 3 lõige 3 ja 3a].

Kuigi nii antud riigiabi kui vähese tähtsusega abi tuleb mõlemad RARi kanda, siis kuna riigiabi ja vähese tähtsusega abi puhul on aga abi andmise reeglid siiski EL õigusest tulenevalt erinevad, siis käsitletakse neid eraldiseisvalt ka magistritöös.

Juhul kui abi, kas eelnimetatud tingimustele mittevastamise tõttu või EL õigusest tulenevatest erisätetest tulenevalt ei kvalifitseerita riigiabiks ega vähese tähtsusega abiks (nt sotsiaalabi, struktuurfondidest mitteettevõtjatele antavad toetused, põllumajandussektoris makstavad otsetoetused ja turukorraldusmeetmed jm), siis neid abisid RARi ei kanta (küll aga võidakse need kanda erinevatesse teistesse registritesse, nt struktuuritoetuste registrisse, põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri vms).

3.2 Riigiabi ja vähese tähtsusega abi üldnõuded ning RAR vastavus neile

Nii riigiabi kui vähese tähtsusega abi puhul on EL õiguses ette nähtud hulk nn üldnõudeid ehk üldreegleid, mida peab enne abi andmist arvesse võtma. Need nõuded tulenevad EL riigiabi andmise alustest – komisjoni määrustest, suunistest, raamistikest jms [63, lk 12]. Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise EL õiguslikud alused on erinevad ja suuresti on ka abi andmise nõuded erinevad. Seetõttu käsitletakse neid ka magistritöös eraldi ning järgnevalt vaadeldakse esmalt vähese tähtsusega abi nõudeid ja RAR funktsionaalsuse vastavust nende nõuetele ja seejärel käsitletakse riigiabi nõudeid.

3.2.1 Vähese tähtsusega abi nõuded

Vähese tähtsusega abi andmise aluseks on Euroopa Komisjoni vähese tähtsusega abi määrused. Summaarselt valdav enamus (2017. aastal peaaegu 90%) [64, lk 15] Eestist antavast vähese tähtsusega abist antakse nn horisontaalse vähese tähtsusega abi määruse [41] alusel, mis ei ole sektorispetsiifiline (va välistused põllumajanduse esmatootmise ning kalandus- ja vesiviljelusvaldkonna toetamiseks). Põllumajanduse esmatootmise jaoks [42] ja kalanduse ja vesiviljelusvaldkonna jaoks [40] on eraldi vähese tähtsusega abi määrused. Samuti on eraldi vähese tähtsusega abi määrus üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavate ettevõtjate toetamiseks [38].

Kõikides vähese tähtsusega abi määrustes on nn ühised üldnõuded, mida tuleb vähese tähtsusega abi puhul täita, lisaks on mõningates vähese tähtsusega abi määrustes veel lisanõuded, mis kehtivad vaid konkreetse vähese tähtsusega abi määruse koontekstis. Töö eesmärgiks ei ole süvitsi käsitleda absoluutselt kõikide vähese tähtsusega abi liikide kõikide nõuete sisu ja detaile, kuid kuna kõikides eelnimetatud EL vähese tähtsusega abi määrustes on sõnaselgelt sätestatud, et liikmesriikidel on **vähese tähtsusega abi keskregistri kasutamisel kohustus**, et seal oleks **täielik teave** selle liikmesriigi ametiasutuste antud vähese tähtsusega abi kohta [38, artikkel 3 lõige 2], [40, artikkel 6 lõige 2 ja 3], [41, artikkel 6 lõige 2 ja 3], [42, artikkel 6 lõige 2 ja 3], siis analüüsitakse järgnevalt vähese tähtsusega abi üldnõuete sisu ja seejärel seda, kas ja mil viisil on nende nõuete täitmine RAR funktsionaalsustega lahendatud.

Ettevõtja piirmäär ja selle jälgimise funktsionaalsus RARis

Esimeseks käsitletavaks nõudeks on ühele ettevõtjale maksimaalselt anda tohtiv abisumma ehk nn ühele ettevõtjale kehtestatud individuaalne vähese tähtsusega abi piirmäär¹. Vähese tähtsusega abi puhul on igas vähese tähtsusega abi määrukses defineeritud ülempiir, milleni tohib ühte ettevõtjat kolme eelarve aasta jooksul vähese tähtsusega abiga toetada. Erinevates määrukses ja sektorites on need erinevad, näiteks põllumajanduse esmatootmises tohib ühele ettevõtjale anda kolme eelarveaasta jooksul vähese tähtsusega abi maksimaalselt 20 000 eurot [42, artikkel 3 lõige 2], kalandus- ja vesiviljelussektoris 30 000 eurot [40, artikkel 3 lõige 2], üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul 500 000 eurot [38, artikkel 2 lõige 2], maanteetranspordiettevõtjale 100 000 eurot ja muudel juhtudel 200 000 [41, artikkel 3 lõige 2] eurot. Ülempiiri jälgimiseks on RARis ettevõtja piirmäära arendus olemas ja toimiv ning lisaks RAR registreeritud kasutajatele abi andvates asutustes [70, lk 36] on see avalikust päringust ka kõigile nähtav aadressil rar.fin.ee [62]. Nii on kõigil abi andjatel enne abi andmist ja ka abi saajatel teada, mis ettevõtjale kui palju vähese tähtsusega abi anda tohib. Avalikus päringus on lisaks ettevõtja vabale jäägile näha muuhulgas ka abi andja, abi summad, abimeetmed, millest abi on antud ja abi andmise kuupäevad [62].

Kuna vähese tähtsusega abi ülempiir on kolme aasta kohta, siis arvestatakse ka RARis vähese tähtsusega abi jääki ettevõtja majandusaastate raames ettevõtja käesoleva majandusaasta ja ettevõtja 2 eelneva majandusaasta kohta ning juhul kui ettevõtja majandusaasta ei ühti kalendriaastaga, on abi andjal võimalik majandusaastat RARis käsitsi muuta [70, lk 30 ja 35]. Antud abi aeg on oluline arvestamiseks seda, millal ettevõtjal piirmääras jääk vabaneb: näiteks kui ettevõtja sai 2016 aastal kalamajanduslikku vähese tähtsusega abi 10 000 eurot, 2017. aastal 20 000 eurot, siis 2018. aastal talle enam limiidi täitumise tõttu kalamajanduslikku vähese tähtsusega abi anda ei tohi. Alles 2019. aastal, mil tal limiit 2016 aastal antud abi võrra vabaneb, tohib talle taas 10 000 eurot kalamajanduslikku vähese tähtsusega abi anda. Abi andjatel tuleb ettevõtja vaba limiiti alati enne abi andmist kontrollida ning konkurentsiseaduse § 33 lõikest 5 tulenevalt on abi andja kohustatud jälgima, et uue vähese tähtsusega abi andmisel ei ületataks vähese

¹ Vähese tähtsusega abi kontekstis kasutatakse magistritöös termineid „piirmäär“, „ülemäär“ ja „ülempiir“ sünonüümidena.

tähtsusega abi ülemmäära [46]. RAR kasutajajuhendi kohaselt kontrollib register antud abi kinnitamisel, kas antud abi summa mahub vähese tähtsusega abi (VTA) liigi piirmäära vaba jäägi sisse [70, lk 17]. Vajadusel on RARis abi andjatel olemas ka broneerimisfunktsioon, mida käsitletakse RAR põhimääruse § 11 lõikes 4 [72]. Selle abil saab abi andja broneerida abi saaja piirmääras vastava summa enne abi andmise otsuse tegemist [70, lk 25–27]. Selle kasutamine on vabatahtlik, kuid võib otstarbekaks osutada olukordades, kus abi andmise otsuste tegemine võtab aega ja on oht, et isikul võib vahepealsel ajal vaba jääk mõne muu meetme raames antud vähese tähtsusega abi tõttu täituda.

Ettevõtja piirmäära jaoks oluline ühe ettevõtja mõiste ja selle jälgimise funktsionaalsus RARis

Kuigi ettevõtja piirmäära jälgimine on RARis funktsionaalsusena olemas ja toimiv, on ettevõtja piirmääral veel üks aspekt, mida on EL vähese tähtsusega abi määrustest tulenevalt kohustuslik jälgida. Selleks on ühe ettevõtja mõiste. Nimelt on Euroopa Liidu Kohus otsustanud, et kõiki sama üksuse (õiguslikult või faktiliselt) kontrollitavaid üksusi tuleks käsitada ühe ettevõtjana [21] ja on seetõttu sätestanud oma vähese tähtsusega abi määrustes ammendava loetelu kriteeriumitest (4 tk), mille puhul mitut sama liikmesriigi ettevõtjat käsitletakse ühe ettevõtjana [41]. Need kriteeriumid on kõigis vähese tähtsusega määruses ühesugused, va üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi määruses, kus sellised kriteeriumid puuduvad [38], [40, artikkel 2 lõige 2], [41, artikkel 2 lõige 2], [42, artikkel 2 lõige 2].

Seega, kui ettevõtjal on komisjoni vähese tähtsusega abi määruse kriteeriumites nimetatud seos teise ettevõtjaga, tuleb neid ettevõtjaid lugeda vähese tähtsusega abi mõistes üheks ettevõtjaks, mis tähendab seda, et neile kehtib ka ühine vähese tähtsusega abi piirmäär. Ehk näiteks, kui ettevõtte A omab ettevõttes B osanike häälteenamust, loetakse A ja B vähese tähtsusega abi määruste mõistes üheks ettevõtjaks ja nad tohivad kahe peale kokku saada piirmäära ulatuses vähese tähtsusega abi. Seetõttu tuleb abi andjal vastavad seosed enne abi andmist tuvastada (nagu ka vähese tähtsusega abi vaba jääk), et oleks tagatud, et vähese tähtsusega abi ettevõtja piirmäära ei ületata.

Hetkel saab ettevõtja andmeid lisaks ettevõtjapoolsele teabele kontrollida äriregistris olevate andmete ja näiteks äriregistri visualiseerimise funktsiooni [30] kaudu, mis näitab

äriregistris kajastatud ettevõtja seoseid. Seoste tuvastamisel on abi andjal RARis õigus siduda ühte abi saajat teisega (samuti ebaõigeid seoseid kustutada) [70, lk 6–7]. Kui abi saajad seotakse, siis tekib RAR-is seos ka nende piirmääraarvestuse vahele ja ühele seotud ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi võetakse arvesse ka teise seotud ettevõtja vaba jäägi arvestamisel ja vastupidi [70, lk 31–33]. Kui ettevõtjate vahel on seos tekitatud, siis on see nähtav ka RAR avalikust päringust.

Kuigi ühelt poolt annab selline funktsionaalsus RARis abi andjatele võimaluse ja RAR põhimääruse § 10 lõike 1 punkti 8 kohaselt ka tekitab kohustuse neid seoseid luua [72], mis teoorias peaks tagama kooskõla EL vähese tähtsusega abi määrustega, ei pruugi selline lahendus probleemivaba olla. Kuna ettevõtja seoste kontrollimine, selle ulatus ja maht on siiski abi andjate diskretsioonis (nt arvestatakse taotlemisel ka ettevõtja enda esitatud andmeid), siis ei saa ka panna abi andjatele 100% seoste ülekontrollimise kohustust ega tagada, et abi andjatel on administratiivsetelt võimalik kõikide ettevõtjate kõiki seoseid üle kontrollida ja neid seejärel RAR-i kanda, eriti olukordades, kus kontrollitavaid ettevõtjaid on sadu või isegi tuhandeid ja abi taotlemisel kontrollitavaid nõudeid teisigi. Teiseks, kuigi RAR põhimääruse kohaselt tuleb seotud isikud RARi kanda ja sellest tulenevalt võib järeldada, et seoste loomine on abi andjatele kohustuslik, siis ei ole samas selge, kas üldse ja mille alusel peaks abi andja kehtetud seosed RARist kustutama. Abi andja sisestab seosed RAR-i nende kontrollimise aja seisuga. Samas võivad ettevõtted oma seoseid mis iganes ajahetkel muuta, mille tulemusel võivad seosed nii uute ettevõtjatega juurde tekkida või hoopis olemasolevatega kaduda. Kuna RARis ei toimu seoste loomine automaatselt, ei saa tagada, et RARis olevad seosed ka pärast nende loomist enam relevantseid on. Samas, kuna seostest sõltub see, kas mitmel ettevõtjal on ühine või eraldi vähese tähtsusega piirmäär ja sellest omakorda abi saamise võimalus või seaduslikkus, on ettevõtjate RARis olevate andmete, sh seoste, ajakohasus kriitilise tähtsusega.

Ka Euroopa Komisjon on nii ettevõtete ühinemise kui jagunemise jaoks kehtestanud piirmäära arvestusel kindlad reeglid, mille kohaselt tuleb seoste muutumist abi saajate vaba jäägi arvestuses arvesse võtta [40, artikkel 3 lõige 8 ja 9], [41, artikkel 3 lõige 8 ja 9], [42, artikkel 3 lõige 8 ja 9].

Eeltoodud põhjustel võib seada kahtluse alla, kas RARis siiski sisaldub täielik teave kogu antud vähese tähtsusega abi kohta, sest saa järelda, et ettevõtjate sidumise kaudu oleks alati tagatud ettevõtjate ühise piirmäära arvestus ja ühise piirmäära ajakohasus. Kuigi on mõistetav, et 2009. aastal, mil RAR loodi, oli abi saajate käsitsi sidumise lahendus igati sobiv, kuna tol ajal kehtinud komisjoni vähese tähtsusega abi määrused ei sisaldanudki veel loetelu seostest, mida arvestama peab [43] (seoste loetelu sätestati vähese tähtsusega abi määrustesse alles 2013. aasta määrustes), siis on samas komisjoni praegu kehtivate vähese tähtsusega abi määruste kontekstis küsitav, kuivõrd on selliselt RARis tagatud ühe ettevõtja mõiste kohane korrektne piirmäära arvestus. Kuigi ühelt poolt näib, et olukorras, kus keksregistri kasutamine ei ole liikmesriikidele kohustuslik, on RARis olev käsitsi seoste tekitamise ja kustutamise funktsioon isegi väga edasijõudnud lahendus, ei pruugi see samas siiski alati kindlustada täielikku koosõla komisjoni vähese tähtsusega abi määrustes sätestatud kohustusega keskregistri kasutamisel tagada, et seal on täielik teave selle liikmesriigi ametiasutuste antud vähese tähtsusega abi kohta [38, artikkel 3 lõige 2], [40, artikkel 6 lõige 2 ja 3], [41, artikkel 6 lõige 2 ja 3], [42, artikkel 6 lõige 2 ja 3], kuna kõik seosed ei pruugi seal kajastuda või asjakohased olla. Kui ettevõtjad ei ole korrektselt seotud, ei ole ka nende piirmäära arvestus õige. Seetõttu on vajalik analüüsida, kas ja mil viisil oleks võimalik tagada ühe ettevõtja mõiste täpsem kajastamine RARis.

Selleks pööratakse küsimusele tähelepanu ka abi andjate küsimustikus ning töö viiendas peatükis analüüsitakse ettevõtete sidumise automatiseerimise võimalusi.

Ettevõtja piirmäära kumuleerimine eri liiki vähese tähtsusega abi puhul ja selle jälgimise funktsionaalsus RARis

Kolmandaks vaadeldavaks nõudeks on ettevõtja piirmäära kumuleerimine. Nõude sisuks on, et kui ettevõtja tegutseb mitmes tegevusvaldkonnas ja ta on saanud erinevat liiki vähese tähtsusega abi, siis tuleb eri liiki vähese tähtsusega abi puhul järgida kumuleerimisreegleid ning kogu vähese tähtsusega abi kokku ei tohi ületada kõrgeima vähese tähtsusega abi liigi piirmäära [41, artikkel 5 lõige 1]. RARis on vastav kumuleerimise jälgimise arendus toimiv [70, lk 35–37] ning lisaks RAR registreeritud kasutajatele abi andvates asutustes on see avalikust päringust ka kõigile nähtav aadressil rar.fin.ee [62].

Riigi ülempiiri nõue ja selle jälgimise funktsionaalsus RARis

Neljandaks vaadeldavaks nõudeks on riigi ülempiiri arvestamine. Kui eelnevalt kirjeldati ühele ettevõtjale kehtestatud vähese tähtsusega abi ülempiiri, siis lisaks sellele on põllumajanduse esmatootmise jaoks ja kalanduse ja vesiviljelusvaldkonna jaoks antava vähese tähtsusega abi puhul sätestatud veel liikmesriigi ülempiir (nn riigilimiit), kuni milleni tohib liikmesriik vastavat vähese tähtsusega abi kokku anda. Sarnaselt ettevõtja ülempiiriga, on ka riigile sätestatud ülempiir kolmeks aastaks ning see on igal liikmesriigil erinev tulenevalt konkreetse liikmesriigi põllumajandussektori aastatoodangust ja kalandussektori käibest [40, artikkel 3 lõige 3], [42, artikkel 3 lõige 3]. Põllumajanduse esmatootmise puhul on Eesti riigi ülempiiriks 11 375 375 eurot [42, artikkel 3 lõige 3] ja kalandus- ja vesiviljelussektoris on selleks 3 930 000 eurot [40, artikkel 3 lõige 3].

RARis on riigi ülempiiri jälgimise funktsioon arendatud ja kasutusel alates 2015. aastast [52, § 20 lõige 1¹]. Riigi ülempiiri jälgimine toimub vastavalt maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse §-le 20 ja kalandusturu korraldamise seaduse §-le 46, mille kohaselt abi andja teavitab abi andmise kavatsusest Maaeluministeeriumi ja Maaeluministeerium selgitab RARis vastavat funktsionaalsust kasutades välja, kas kavandatava abi suurus ei ületa või ületab riigile kehtestatud piirmäära. Kui kavandatav abi mahub riigi piirmäära sisse, siis Maaeluministeerium esitab vastava summa RAR-ile ehk broneerib abi andja jaoks RARis riigi vabas piirmääras vastava summa vastavaks aastaks [37], [52]. Riigi ülempiiri jäägi arvutamine on RARis automatiseeritud ja see toimib vastava valemi järgi [70, lk 29]. Nimetatud teemat on kajastatud ka abi andjate küsimustikus, kus küsitakse nende hinnangut toimiva protsessi kohta.

Samade abikõlblike kulude kumuleerimise nõue ja selle jälgimise funktsionaalsus RARis

Neljandaks vaadeldavaks nõudeks on kumuleerimine juhul, kui vähese tähtsusega abi antakse samade abikõlblike kulude jaoks kui riigiabi. Kui kindlaksmääratud abikõlblike kulude jaoks antakse vähese tähtsusega abi, siis tohib samade kulude jaoks anda riigiabi vaid juhul, kui Euroopa Komisjoni grupierandi määruses või otsuses on sätestatud kõrgem abisumma või ülemmäär ja seda tohib anda vaid vastava riigiabi ülemmäärani

[38, artikkel 2 lõige 6], [40, artikkel 5 lõige 3], [41, artikkel 5 lõige 2], [42, artikkel 5 lõige 3].

RAR kasutajajuhisest selgub, et RARis tuleb abi meetme kohta infot kandes märkida küll abikõlblikud kulud, kuid see on seotud abi meetmega ja tuleneb abi meetme eesmärkidest ja alameesmärkidest (vähese tähtsusega abi puhul võib selleks olla klassifikaatoris ka „muu“) [70, lk 13 ja 47]. Seetõttu, kuna see on seotud abimeetmega, ei tähista see konkreetse abi saaja konkreetseid abikõlblikke kulusid. Konkreetsele abi saajale antud abi RARi kandmisel tuleb märkida abikõlblike kulude summa, antud abi osakaal abikõlblikest kuludest, abi eesmärgid [70, lk 19] ning isegi abi nimetus, mis võib teatud juhtudel indikatsiooni abi saava projekti kohta anda [70, lk 18], kuid konkreetse abi abikõlblikke kulusid RARi ei kanta.

Seetõttu analüüsitakse järgnevalt, kas EL õiguse kohaselt on liikmesriigil kohustus keskregistri kasutamisel abikõlblikud kulud registri tasemel registreerida. Ühelt poolt kehtib vähese tähtsusega abi reeglites kindlaksmääratud samade abikõlblike kulude puhul eelnimetatud kumuleerimise reegli jälgimise kohustus ning ka kohustus, et registris on täielik teave antud vähese tähtsusega abi kohta. Samas aga ei ole vähese tähtsusega abi puhul kohustust abikõlblikke kulusid kindlaks määrata ning erinevalt riigiabist on vähese tähtsusega abi võimalik anda ka kindlaksmääramata abikõlblike kulude jaoks (nt käibeabi) [38, artikkel 2 lõige 6], [40, artikkel 5 lõige 3], [41, artikkel 5 lõige 2], [42, artikkel 5 lõige 3].

Arvestades eeltoodut ning ka seda, et riigiabi andes tuleb omakorda kumuleerimisreegleid jälgida ning et riigiabis ei ole abi keskregistri kasutamise kohustust, siis on töö autor seisukohal, et EL õigusest ei ole üheselt tuletatav, et abikõlblike kulude loetelu peab tingimata vähese tähtsusega abi keskregistris sisalduma. Siiski, isegi kui sellesisulist kohustust otseselt vähese tähtsusega abis ei ole, jääb siiski küsimus, kas sellekohane kohustus oleks ehk abi andjatele vajalik ja nende arvates mõistlik näiteks riigiabi puhul, kus abi on üldjuhul seotud kindlate eesmärkide ja kuludega. Seetõttu on vastav teema kajastatud ka magistrیتöö riigiabi käsitlevas osas ning ka abi andjatele esitatud küsimustiku riigiabi käsitlevas osas.

Põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri nõue

Viiendaks käsitletavaks nõudeks on (tootmis)sektori ülempiiri jälgimise nõue ja see puudutab vaid põllumajanduslikku vähese tähtsusega abi. Siinkohal on tegemist kõige uuema vähese tähtsusega abi nõudega ning see hakkas kehtima märtsis 2019. Nõue tuleneb komisjoni määrusest (EL) 2019/316, millega muudeti komisjoni määrust (EL) nr 1408/2013 (nn põllumajandusliku vähese tähtsusega abi määrust). Muudatustega tõsteti seniseid ühele ettevõtjale ja riigile kohaldatavaid põllumajandusliku vähese tähtsusega abi ülempiire: ettevõtja ülempiiri tõsteti 15 000 eurolt 20 000 eurole ja Eesti riigi ülempiiri 8 110 000 eurolt 11 375 375 eurole 3 eelarveaasta kohta [42, artikkel 3 lõige 2 ja 3]. Lisaks sellele anti liikmesriikidele võimalus tõesta ülempiire veelgi: ettevõtja ülempiiri 25 000 eurole ja riigi ülempiiri Eesti riigi puhul 13 650 450 eurole 3 eelarveaasta kohta. Selle täiendava võimalusega kaasneb määruse kohaselt aga liikmesriigile kaks lisakohustust:

- 1) liikmesriik peab jälgima, et abimeetmete puhul, mis toovad kasu ainult ühele tootesektorile, ei tohi kolme eelarveaasta jooksul antava abi kumulatiivne summa ületada sektori ülempiiri, mis on pool riigi ülempiirist ehk Eestil 6 825 225 eurot;
- 2) kõiki ülempiire tuleb jälgida registris [42, preambula punkt 5, artikkel 3 lõige 3a ja artikkel 6].

Arvestades, et suuremad vähese tähtsusega abi ülempiirid annavad Eesti põllumajandustootjatele rohkem võimalusi abi saamiseks ja parema konkurentsivõime EL ühisturul, on vastava võimaluse kiire rakendamine oluline. Kuna kõrgemate ülempiiride rakendamiseks on vajalik tagada sektori ülempiiri jälgimine registris ja sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsust RARis hetkel ei ole, siis kajastatakse seda põhjalikumalt töö viiendas peatükis olevas ettepanekute osas.

3.2.2 Riigiabi nõuded

Riigiabi andmise aluseks on üldjuhul Euroopa Komisjoni suunised ja nende või ELTL alusel tehtud komisjoni otsused ja erinevad grupierandi määrused [63, lk 12–14], nt komisjoni määrus (EL) nr 651/2014, mis on aluseks suurele osale ELis antavast riigiabist [9]. Üldjuhul kehtivad riigiabi andmisel EL õiguslikust alusest sõltumata teatud universaalsed üldnõuded, mida tuleb riigiabi andmisel kontrollida ja täita. Lisaks on

riigiabi puhul alati veel lisanõuded, mis kehtivad vaid konkreetse riigiabi eesmärgi kontekstis. Töö eesmärgiks ei ole süvitsi käsitleda absoluutselt kõiki riigiabi nõudeid, kuid käsitlemist leiavad siiski põhilised universaalsed üldnõuded, mida tuleb üldjuhul riigiabi andmisel arvestada. Erinevalt vähese tähtsusega abist, ei ole riigiabi puhul liikmesriikidel registri kasutamisel spetsiaalsete nõuete jälgimise kohustust registris. Küll on aga vajalik, et nende nõuete järgimine oleks enne abi andmist tagatud.

Riigiabi nõuete mittetäitmine võib kahjulikke tagajärgi kaasa tuua eelkõige abi saajale, kellelt võidakse abi kas Euroopa Komisjoni otsuse alusel või siseriikliku otsuse alusel intressiga tagasi nõuda. See on nii, kuna EL riigiabi õiguses kehtib nn hoolsa ettevõtja põhimõte, kus ettevõtja vastutab isegi juhul, kui abi andja on abi andmisel teinud vea [22, punkt 43]. Kui varasemalt ei olnud EL õiguse praktikas üheselt selge, millised on liikmesriigi kohustused abi tagasinõudmisel ilma komisjoni sellekohase otsuseta, siis hiljutine Euroopa Kohtu otsus Eesti Pagari kaasuses viitab, et liikmesriigil on abi tagasinõudmise kohustus ka ilma komisjoni otsuseta [20, punkt 143]. Seetõttu on negatiivsete tagajärgede vältimiseks riigiabi nõuete täitmine ülimalt oluline. Kuigi ühelt poolt vastutab riigiabi nõuetele vastavuse eest abi saaja, on ka abi andjatel samas vastutus tagada, et abi ei antaks isikutele, kel selle saamise õigust riigiabi reeglite mittetäitmise tõttu ei ole.

Kuna mitmete riigiabi nõuete kontroll võib abi andjatele olla administratiivselt väga töömahukas ja käsitsi tehtavate toimingute rohke, eriti olukordades, kus riigiabi saajate hulk meetmest on suur, siis on oluline analüüsida, kas ressursikokkuhoiu eesmärgil oleks võimalik nõuete kontrolli abi andjate jaoks automatiseerimise kaudu vähem töömahukaks muuta. Seetõttu on järgneva nõuete analüüsi käsitlemise eesmärk vaadelda esiteks riigiabi nõuete sisu, teiseks seda, millised võimalused on abi andjatel nende kontrollimisel ning kolmandaks, kas ja mil viisil on nõude täitmise kontroll RARis lahendatud. Seejärel käsitletakse nimetatud riigiabi nõuete täitmist ka abi andjatele esitatavas küsimustikus, kus uuritakse abi andjate vajaduste kohta nende kontrolli automatiseerimiseks RARis. Töö viiendas osas on seejärel toodud ettepanekud abi andjate jaoks kõige kriitilisemate nõuete kontrolli automatiseerimise kohta.

Ettevõtja suuruse määratlus ja selle kontroll

Esimeseks vaadeldavaks riigiabi üldnõudeks ettevõtja suuruse määratlus, mille puhul tuleb lähtuda EL vastavast kindlast definitsioonist [8], [eesti keeles: 39, I lisa]. Nõude sisu on peamiselt selles, et paljudel juhtudel on riigiabi lubatud anda vaid ettevõtjatele, kes on teatud suuruses või kes ei ületa teatud suuruse künnist. Samuti on vahel eri suurusega ettevõtjatele ette nähtud erinevad abi andmise tingimused, näiteks abimäärad. Seetõttu on vältimatult oluline, et ettevõtja suurus oleks enne abi andmist korrektselt määratletud. Ettevõtja suuruse määratlemisel tuleb vaadelda näitajana ettevõtja töötajate arvu, aastabilansi kogumahtu ja/või aastakäivet ja selle alusel jaotatakse ettevõtjad kas mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtjateks (VKE) või suurettevõtjateks [8], [eesti keeles: 39, I lisa]. Keerukaks ja ajamahukaks teeb ettevõtja suuruse määratlemise aga eelkõige see, et lisaks vaadeldava ettevõtja näitajatele, tuleb ettevõtja suuruse määratlemisel arvesse võtta ka ettevõtja EL definitsiooni mõistes sidus- või partnerettevõtjaid ja ka nende andmeid¹.

Kontrollides ettevõtjate vastavaid näitajaid, tuleb andmeid leida äriregistrist mitmest kohast, näiteks ettevõtja sidus- ja partnerettevõtjad saab leida visualiseerimise funktsionaalsuse kaudu [30] ning vajalikud muud andmed äriregistris olevatest majandusaasta aruannetest². Kuna andmed tuleb leida mitmest kohast ja EL VKE nõuded on väga spetsiifilised ja nüansirohked, võib vajalike andmete väljavõtmine ja ettevõtte suuruse korrektne määratlemine vastavalt VKE määratlusele olla administratiivselt väga ajakulukas. Seetõttu, kuna tegemist on olulise, samas ajamahuka nõudega kontrollimisel, käsitletakse seda ka abi andjatele esitatava küsimustikus ning nõude kontrolli võimalikku automatiseerimist on kirjeldatud töö viiendas osas.

Raskustes olevate ettevõtjate toetamise keelu nõue ja selle kontroll

Teiseks vaadeldavaks riigiabi nõudeks on raskustes olevate ettevõtjate toetamise keelu nõue. Nõude eesmärk on see, et üldreeglina ei tohi anda abi ettevõtjatele, keda EL kindla definitsiooni kohaselt loetakse raskustes olevaks ettevõtjaks³. Lisaks riigiabile kehtib see

¹ Täpsemad selgitused ja näited VKE määratlust käsitlevast teadmikust [24].

² Vajadusel ka majandusaasta aruande lisadest [66].

³ Siiski võib neid toetada teatud erandjuhtudel (nt loodusõnnetuse tekitatud kahju korvamisel) ning ka juhul kui abi antakse raskustes olevate ettevõtjate päästmise ja ümberkorraldamise suuniste alusel [44].

nõue ka üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi puhul [38, artikkel 1 lõige 1 punkt h].

Raskustes oleva ettevõtja puhul ei mõisteta näiteks maksuvõla olemasolu või raskuseid tavatähenduses, vaid selle jaoks on EL riigiabiõiguses kindel viiest elemendist koosnev definitsioon [nt toodud 39 artikkel 2 punkt 18], kus on toodud kindlad majandusnäitajad, mida peab arvestama hindamaks, kas ettevõtja on raskustes või mitte. Siinjuures on oluline ka ettevõtja suurus ja see, kas ettevõtja kuulub kontserni, kuna nimetatud aspektid omavad samuti ettevõtja raskuste hindamisel [27, p. 5], [nt toodud 39 artikkel 2 punkt 18].

Kuna raskustes oleva ettevõtja mõiste mitmetahulisuse tõttu võib eeldada, et tegemist ajamahuka nõudega kontrollimisel, käsitletakse seda ka abi andjatele esitatavas küsimustikus. Nõude kontrolli automatiseerimise võimalikkust on käsitletud töö viiendas osas.

Abi andmise keeld isikutele, kel on komisjoni korralduse alusel tagasinõutud riigiabi tagasi maksmata ja selle nõude jälgimise funktsionaalsus RARis

Kolmandaks vaadeldavaks nõudeks on nn Deggendorfi printsiip ehk keeld anda abi isikule, kellel on Euroopa Komisjoni korralduse alusel tagasinõutud riigiabi tagasi maksmata. Seegi on üks riigiabi universaalnõue [nt toodud 39 artikkel 1 lõige 4 punkt a].

Selle nõude kontrollimiseks on RARis olemas funktsionaalsus, mille täitmist reguleeritakse riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri põhimääruse § 12 lõikega 3 (andmed menetluse kohta) ja § 15, mis käsitleb andmete muutmist [72]. RAR kasutajajuhisest selgub, et vastav RAR funktsionaalsus on nähtav RAR registreeritud kasutajatele abi saajate menüüpunktis. Juhul kui abi andja soovib sisestada/ sisestab RARi antud abi isikule, kellel on see nõue täitmata, kuvatakse kasutajale vastav teave ja antud isikule ei saa nii kaua antud abi RARi kanda (ega talle ole lubatud riigiabi anda) kui tal on komisjoni tagasinõude otsuse alusel tagasi nõutav riigiabi tagasi makstud [70, lk 21–22]. Vastava RAR funktsionaalsuse toimimise kohta on küsitud ka abi andjatele esitatud küsimustikus.

Samade abikõlblike kulude kumuleerimise reeglite järgimise nõue

Neljandaks vaadeldavaks nõudeks on samade abikõlblike kulude kumuleerimise reeglite järgimise nõue [nt toodud 39 artikkel 8], mis on oma olemuselt sama eelnevalt kirjeldatud vähese tähtsusega abi samade abikõlblike kulude kumuleerimise reegluga. Peamine erinevus praktikas on selles, et kui vähese tähtsusega abi võib anda ka kindlaksmääramate abikõlblike kulude jaoks, siis üldjuhul on riigiabi lubatud anda vaid kindlate eesmärkide ja sellest tulenevalt ka kindlaksmääratud kulude jaoks. Seetõttu, kuna tegemist on riigiabi olulise üldnõudega, käsitletakse seda ka abi andjatele esitatavas küsimustikus.

Teavitamiskünnised - projekti või tegevuse kumuleerimisreeglite järgimise nõue ja selle kontroll

Viiendaks vaadeldavaks nõudeks on teavitamiskünnised ehk projekti või tegevuse kumuleerimisreeglite järgimise nõue. Kui samade abikõlblike kulude kumuleerimine on sageli seotud protsentuaalsete künnistega, üle mille ei tohi samade kulude jaoks abi anda, siis teavitamiskünnise nõue on laiem ja tähendab seda, et ühele projektile või tegevusele või ettevõtjale ei tohi teatud abiliiki anda üle teatud summa [nt toodud 39 artikkel 4]. See on eri EL õiguslikes alustes erinev ja puudutab peasjalikult grupierandi määruseid (ehk kui on vajadus künniseid ületada, siis tuleb taotleda komisjonilt riigiabi luba). Nii on näiteks komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikkel 4 lõikes 1 toodud, et määrust ei kohaldata abi suhtes, mis ületab teatavaid künniseid ja seejärel on loetelu erinevatest abiliikidest ja künnistest [39]. Seetõttu on abi andmisel oluline tagada, et nimetatud künniseid ei ületata. Kui ühe abi andja tasemel saab seda nõuet järgida abi andja ise sellega, et ei anna üle künniste abi, on olukord keerulisem juhul, kui abi andjaid on mitu, kuna nõude täitmine eeldab, et kõik abi andjad oleksid teadlikud teiste asutuste poolt samale projektile/tegevusele/vahel ka ettevõtjale antud samaeesmärgilisest abist ja selle suurusest.

RARis tuleb abi andjal märkida põhimääruse § 11 lõike 2 punkti 6 kohaselt ka antud abi (projekti) nimetus [72]. Samas on tegemist sõnalise väljaga [70, lk 18], mis võib, aga ei pruugi kajastada projekti sisu selliselt, et sellest oleks kasu ka teistele abi andjatele teavitamiskünniste leidmisel. Nii peaks iga abi andja enne abi andmist vaatama esmalt RARist ettevõtjale antud abi kirjeldusi ja leidma nn ohukohad, kus võiks nähtuda, et ettevõtja võib olla sama projekti jaoks juba abi saanud ja sellisel juhul tegema päringu

näiteks vastava abi andjale, et teha kindlaks, kas tegemist on siiski sama projekti või tegevuse toetamisega või mitte. Vastavat hoiatusfunktsionaalsust RARis ei ole. Samas teeb olukorra keeruliseks see, et autorile teadaolevalt ei ole EL õiguses määratletud projekti mõistet, mistõttu on see liikmesriikide sisustada. Autorile teadaolevalt ei ole seda üldjuhul tehtud ka siseriiklikus õiguses (nt konkurentsiseaduses), mistõttu võib projekti mõiste ja sellega seoses ka teavitamiskünniste ületamine olla teatud juhtudel debateeritav (näiteks, kas hoonetekompleksi järkjärgulisel ehitamisel tuleks üheks projektiks lugeda ühte iseseisvat hoonet või kogu kompleksi jne). Seetõttu on ka hetkel keeruline teavitamiskünniste järgimist RAR tasemel parandada. Siiski, kuna tegemist on olulise nõudega ja selle eiramine võib kaasa tuua suuremahulisi ebaseaduslikke abi andmise juhtumeid, küsitakse selle täitmise kohta abi andjatelt, et võimalusel leida parendamise võimalusi selle nõude jälgimiseks.

Riigiabi läbipaistvusnõue ja RAR kasutamine selle täitmiseks

Kuuendaks käsitletavaks nõudeks on riigiabi läbipaistvusnõue, mille kohaselt peavad liikmesriigid avalikustama teatud kindlad andmed abi otsuste kohta, kui ühele abisaajale antud abi summa ületab teatud künnise (üldjuhul 500 000 eurot, va põllumajandusliku esmatootmine ja kalandusabi, kus kehtivad madalamad piirmäärad ja teatud erandid) [39, artikkel 9]. Vastav teave tuleb üldjuhul avalikustada kuue kuu jooksul abi andmisest ning Euroopa Komisjon on läbipaistvusnõude täitmise lihtsustamiseks koostöös liikmesriikidega loonud spetsiaalse veebilehe ehk nn läbipaistvusmooduli, kuhu liikmesriigid andmeid sisestada ja seejärel avaldada saavad [73].

Riigisisesele reguleeritakse läbipaistvusnõude täitmist konkurentsiseaduses (va maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse ja kalandusturu korraldamise seaduse alusel antava riigiabi puhul, kus see on reguleeritud vastavalt §-s 45¹[54] ja §-s 47² [37]). Konkurentsiseaduse § 49² lõike 3² kohaselt esitab andmed antud riigiabi kohta Euroopa Komisjoni loodud läbipaistvusmoodulisse Rahandusministeerium, kes teeb seda RAR andmete alusel [46]. Seetõttu on oluline, et RAR andmed oleksid korrektsed ning sellises koosseisus, et Rahandusministeerium saaks RAR andmete alusel läbipaistvusnõuet täita. Kuigi läbipaistvusnõude täitmist abi andjate küsimustikus ei kajastata, on selle täitmise kohustust samas oluline silmas pidada muude ettepanekute tegemisel ja RAR arendamisel.

4 Uuring ja tulemuste analüüs: abi andjate hinnangud, vajadused ja ettepanekud RAR kohta

Töö neljandas peatükis kajastatakse abi andjate seas läbiviidud RAR-teemaliste hinnangute ja vajaduste uuringu tulemusi. Esmalt tuuakse ära uuringu eesmärk, valim ja meetod ning seejärel abi andjate vastuste analüüs.

4.1 Uuringu eesmärk

Uuringu eesmärk on otseselt tulenev magistritöö uurimisprobleemist – RAR arendusvajaduste *ad hoc* kogumine ja seetõttu mittesüsteemne lähenemine RAR edasiarendamisele, mistõttu ei pruugi olla tagatud RAR eesmärgi täitmine selle täispotentsiaali ulatuses. Kui töö eelmises peatükis kaardistati RAR arendusvajadused EL vähese tähtsusega ja riigiabi reeglitest lähtuvalt, siis magistritöö raames abi andjate seas läbiviidud uuringu eesmärgiks oli kaardistada RAR arendusvajadused abi andjate vajadustest tulenevalt. Uuringuga püüti ühelt poolt teada saada ja valideerida olemasolevaid probleeme ja vajadusi RARiga seonduvalt kui teisalt küsida abi andjate kui RAR põhiliste kasutajate soovitusi RAR edasiarendusteks.

Olemasolevate probleemide määratlemise ja valideerimise olulisust enne lahenduste juurde suundumist on ka infotehnoloogia erialakirjanduses välja toodud, näiteks Steven Blais on raamatus „Business Analysis: Best Practices for Success“ korduvalt rõhutanud kuivõrd oluline on enne lahendusega tegelema hakkamist määratleda ära probleem, sest selleks, et teada, mida on vaja teha, on esmalt vajalik aru saada olemasolevast olukorrast [4, p. 253].

Kui EL riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglite osas sobis probleemi tuvastamiseks kõige paremini analüüs EL nõuete sisu ja RAR funktsionaalsuste vastavuse kohta nende nõuete täitmisel, siis samas RAR kasutajate probleemide ja vajaduste väljatoomiseks sobib kõige

paremini kasutajate hinnangute kogumine, mida tehti küsimustiku kaudu. Täpsemalt on uuringu valimit ja meetodit kajastatud töö järgnevas alapeatükis.

4.2 Valim ja meetod

Töö eesmärgi saavutamiseks küsitleti uuringu raames kirjalikult riigiabi ja vähese tähtsusega abi andjaid kui isikuid, kes RARi riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmisel konkurentsiseadusest tulenevalt kasutama peavad.

Ärianalüüsi kajastavas kirjanduses on nenditud näiteks Barbara A. Carkenordi poolt, et kirjalike küsimustike kasutamine on analüütikule info kogumiseks levinud meetod. Selle eelisenärv intervjuude ees on ta välja toonud olukordi kui infovaldajad ehk vastajad asuvad geograafiliselt eri asukohtades või kui nende arv on suur. Samuti on ta lisanud, et kirjalikud küsimustikud võimadaldavad küsida samu küsimusi, mis intervjuudki, ilma, et oleks ohtu intervjuudel tekkida võivatele kallutustele või mõjutustele [5, p 131].

Magistritöös valiti küsitlemiseks kirjaliku küsimustiku formaat eeskätt seetõttu, et võimaldada abi andjatele anonüümsust. Kuna töö eesmärgiks oli koguda teavet RAR ja abi andmise kohta võimalikult sisuliselt ja ausalt ning muuhulgas puudutasid küsimused ka abi andmise menetlemisprotseduure, siis oli vältimatult oluline, et vastajatel oleks võimalus anda vastuseid anonüümselt. Kirjaliku küsimustiku kasutamise teiseks oluliseks põhjuseks oli see, et vastajatel oleks võimalik neile endale sobival ajal vastamisse süveneda, küsimuste üle mõelda ning vastuseid anda. Kuna küsimused hõlmasid nii andmete RARi kandmist kui ka riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise menetlemist, oli selliselt võimalus abi andjatel vastamisse kaasata oma asutusest ka mitu inimest ja vastamine sai toimuda just neile kõige sobivamal ajal ja kohas.

Kirjalik küsitlus viidi abi andjate seas läbi veebikeskkonnas Google Forms käesoleva aasta märtsis. Kutse uurimusest osavõtmiseks koos küsimustiku lingiga saadeti abi andjatele Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna kaudu, kes edastas küsimustiku abi andvate asutuste RAR peakasutajatele. Esialgseks vastamise ajaks oli määratud üks nädal, mille jooksul saadeti ka üks meeldetuletus. Seejärel pikendati tähtaega veel kahe päeva võrra. Kolm asutust soovisid vastamiseks veelgi tähtsaja pikendust, mida neile ka võimaldati.

RAR peakasutajad valiti abi andvatest asutustest adressaatideks just seetõttu, et neil on oma asutuses RAR kasutamisel kõige laialdasemad õigused. Kuna neil on oma asutuse piires õigus luua ka andmete sisestajaid või andmete vaataja II-taseme kasutajaid [78, lk 9], siis on neil kõige parem ja ajakohasem ülevaade ka selle kohta, kas nad ise või milline teine isik oleks nende asutuses kõige õigem(ad) küsimustikule vastama. Küsimustiku sissejuhatavas tekstis oli ka kirjas, et kuna küsimused puudutavad RAR kasutamist nii abi andmise menetlemise (vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglite jälgimise) kui RARi andmete sisestamise osas, siis oleks hea, kui küsimustikule vastajal on kogemus mõlemast valdkonnast või kui vastamise on kaasatud asutusest mitu inimest, nii et kõik võimalikud aspektid saavad ühes vastuses kaetud. Seega oli küsimustiku RAR peakasutajatele saatmisega maksimaalselt tagatud, et küsimustik jõuaks võimalikult õigete vastajateni.

Küsimustik saadeti RAR peakasutajatele 32 asutusest. Nende seas oli kuus ministeeriumit ja 26 teist asutust, kes suuremal või vähemal määral abi annavad ja RARi kandeid teevad. Rahandusministeeriumi riigiabi ja riigihangete osakonna andmetel oli 2017. aastal kokku 28 asutust, kes riigiabi või vähese tähtsusega abi andmise otsuseid RARi kandsid ning nende kantud abide otsused jagunevad järgnevalt:

- üle 1000 otsuse 2017 RARi kantud – 4 asutust;
- 100–999 otsust 2017 RARi kantud – 9 asutust;
- 10–99 otsust 2017 RARi kantud – 7 asutust;
- alla 10 otsuse 2017 RARi kantud – 8 asutust [76]¹.

Seega on abi andvad asutused väga erineva profiili ja ka kogemuse ulatusega RAR kasutamisel.

Küsimustikule vastas 32 asutusest 16 ehk täpselt 50% sihtgrupist. Sirkka Hirsijärvi *et al.* on raamatus „Uuri ja Kirjuta” võrguküsitluse suurima miinusena välja toonud kadu, mis sõltub vastajate rühmast ja uurijate teemast ning on hinnanud, et laiale üldsusele saadetud küsitluse tagastusprotsent on tavaliselt 30%–40%. Samas on ta nentunud, et piiratud vastajate rühma ja nende jaoks olulise teema puhul on loota suuremat vastamisprotsenti, mida saab samuti suurendada meeldetuletustega [35, lk 183]. Ka infotehnoloogia erialakirjanduses on nt Alan Dennis *et al.* toonud raamatus „System Analysis and Design“

¹ Tegemist on abi andmise otsuste ja mitte väljamaksetega [76].

välja, et paberi ja emailiküsitlustele vastamise protsent on keskmiselt 30%–50% ning veebipõhise küsitluste puhul on see tunduvalt madalam, olles vaid 5%–30% [11, p. 124]. Thoomas M. Connolly ja Carolyn E. Begg on viidanud raamatus „Database Systems: A Practical Approach to Design, Implementation, and Management“ isegi 5%–10% vastamisprotsendile [10, p. 381]. Seega võib järeldada, et vastamisprotsent oli ootuspärane ning veebiküsitluse puhul on 50% hea tulemus. Arvestades ka, et 9 vastanut nimetasid, et teevad keskmiselt aastas üle 100 RAR kande, neist 2 üle 1000 kande, ning vaid kaks vastajat teevad nii riigiabi kui vähese tähtsusega abi puhul mõlemal juhul alla 20 kande, siis võib koosmõjus Rahandusministeeriumi eelnimetatud andmetega RARi kantud otsuste arvu kohta järeldada, et valdav osa suurematest abi andjatest on küsimustikule vastanud ja seega on nende hinnangud uurimuses kaetud, mis omakorda suurendab uurimuse usaldusväarsust.

Selleks, et teada saada abi andjate vajadusi ja põhjendusi ning nende ettepanekuid RAR edasiarendusteks, oli uurimuses nii avatud kui suletud valikvastustega küsimusi ja valikvastusega küsimuse juures oli üldjuhul ka võimalus oma vastust kommenteerida ja põhjendada. Lisaks oli küsimustiku lõpus veel võimalus küsimustikus kajastamata aspekte välja tuua. Seetõttu, ning arvestades ka pigem väikest valimit, sobib vastuste analüüsimiseks kõige paremini kvalitatiivne meetod ning käesolevas magistritöös analüüsitaksegi vastuseid kvalitatiivselt, kus suuremat rõhku pannakse vastajate toodud hinnangute sisule. Vastuseid analüüsitakse, püütakse ühiste nimetajate järgi grupeerida ning magistritöö lõpuosas tehakse järeldusi ja ettepanekuid RAR edasiarenduste kohta.

4.3 Küsitluse vastuste analüüs

Järgnevatel alapeatükkides on toodud küsitluse vastuste analüüs. Esmalt tutvustatakse küsimustikku ning seejärel analüüsitakse abi andjate vastuseid. Abi andjate vastuste analüüsis on jälgitud küsimustiku struktuuri ja see on jaotatud viide osasse vastavalt küsimustikus hõlmatud teemadele ja nende järjekorrale.

4.3.1 Küsimustiku üldtutvustus

Küsimustiku koostamisel on võetud aluseks eelkõige kahte aspekti: esiteks infosüsteemi kui sellist ning teiseks infosüsteemi kasutamist konkreetselt riigiabi ja vähese tähtsusega

abi andmise kontekstis. Küsimustikus on kokku 63 küsimust, millest mõned on vastamiseks kohustuslikud ja mõned vabatahtlikud. Küsimustik on jagatud teemade kaupa viide osasse. Küsimustiku esimeses osas on toodud küsimused RAR kui infosüsteemi kohta üldiselt, teises osas on küsimused andmete RARi kandmise kohta, kolmandas ja neljandas osas on eraldi vähese tähtsusega abi ja riigiabi küsimused. Viiendas osas on kokkuvõtavad küsimused ja lisaettepanekute tegemise võimalus. Küsimustik on tervikuna toodud ka magistritöö lisas 1.

Küsimustiku esimeses osas RAR kui infosüsteemi toimimise kohta on küsimuste ja vastuseskaala puhul aluseks võetud Rahandusministeeriumi tellimusel Fookus Uuringud OÜ poolt 2016. aastal läbi viidud Infosüsteemide väliskliendi rahulolu-uuringut (edaspidi: „Rahandusministeeriumi uuring“), mille eesmärgiks oli selgitada välja infosüsteemide kasutajate rahulolu nii infosüsteemide erinevate näitajate kui kasutajatoe lõikes Rahandusministeeriumi viie infosüsteemi – e-Riigihangete keskkonna, e-Riigikassa, Riigi Kinnisvararegistri, Struktuuritoetuste operatiivsüsteemi ja e-toetuse osas [31, lk 6].

Rahandusministeeriumi uuringus toodud küsimuste ja hindamisskaala kasutamiseks magistritöö küsimustikus on kaks peamist põhjust. Esiteks on seal kajastatud kõik põhilised aspektid infosüsteemiga rahulolu kohta, mida ka RARiga seotud küsimustikus oli plaanis sellest sõltumatult kajastada. Teiseks, kuigi käesoleva magistritöö eesmärk on mõneti teine kui Rahandusministeeriumi uuringul ja magistritöös ei ole eesmärgiks nende kahe uuringu tulemusi omavahel võrrelda, siis mõistlikkuse ja andmete ühekordse küsimise põhimõtet järgides on magistritöö küsimustikus küsitud siiski osaliselt samu küsimusi ja hinnatud vastuseid Rahandusministeeriumi uuringus kasutatud skaalal seetõttu, et selliselt saab vajadusel tulevikus näiteks Rahandusministeerium või keegi teine neid tulemusi teiste infosüsteemide kohta antud vastustega võrrelda ilma et peaks abi andjalt taaskord samade aspektide kohta topelt küsima.

Rahandusministeeriumi uuringu küsimusi ja neis kaetud aspekte on käesoleva magistritöö raames koostatud küsimustikus kasutatud siiski vaid osaliselt ja valik neist on tehtud lähtuvalt käesoleva magistritöö ja selle küsitluse eesmärgist, mis on pigem riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglitest kui üldisest kliendirahulolust lähtuv. Magistritöö küsimustiku küsimuste nr 1–4 ja 9–12 küsimused ja vastuste skaala on samad

Rahandusministeeriumi uuringus olevatega. Magistritöö küsimustiku küsimuste nr 13 ja 14 puhul on kasutatud Rahandusministeeriumi uuringu küsimusi, kuid muudetud on vastusevariante. Magistritöö küsimustiku küsimuste 5–8 puhul on Rahandusministeeriumi uuringu küsimusi kasutatud pigem inspiratsioonina ning neid on magistritöö tarbeks mugandatud, hinnanguid nõudvate vastuste puhul on küsimustes 7–8 kasutatud Rahandusministeeriumi uuringu hindamisskaalat [31, lk 9–24].

Magistritöö ülejäänud küsimused küsimustiku osades 2–5 on koostatud töö autori poolt lähtuvalt RAR olemusest ning vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglite spetsiifikast. Juhul kui abi andjal oli kogemus vaid riigiabi või vähese tähtsusega abiga, sai ta täita vaid vastava osa. Küsimustiku viies osa on üldine ja selle osa küsimused on koostatud tulenevalt RARile põhimäärusega seatud ülesandest ja eesmärgist.

Küsimustikule vastamine oli veebikeskkonna kasutamise kaudu anonüümne, kuid kuna sisulise kao vältimiseks esitatakse töö analüüsi osas abi andjate vastuseid ka nende algsel kujul tsiteeritult, siis on vastajad kodeeritud ja vastav kood on toodud tsiteeritud vastuste järel ära sulgudes. Abi andjatele esitatud küsimustik on toodud magistritöö lisas 1. Vastusevariantidega küsimuste vastuste illustreerimiseks on magistritöö lisas 2 toodud ka joonised vastuste jaotumise kohta ning joonistele on viidatud töö analüüsi osas joonealuste allmärkustega¹. Kõik joonised on toodud küsimustega samas järjekorras ning samuti on iga joonise juures ära toodud ka konkreetse joonise kohta käiva küsimuse number küsimustikus, mis võimaldab soovi korral küsimustikku ja jooniseid koos vaadelda. Samuti järgib järgnev analüüs suuresti küsimustiku struktuuri ning on jaotatud seetõttu viide alapeatükki.

4.3.2 Abi andjate hinnangud RAR kui infosüsteemi kohta

Küsimustiku esimeses osas küsiti abi andjatelt küsimusi RAR kui infosüsteemi kohta. Küsimusi oli kokku 14, neist kaks puudutas kogemuse pikkust ja sagedust RAR kasutamisel.

Selgus, et enamik vastajaid on pikaajalise RAR kasutajakogemusega – 14 isikut on RARi kasutanud aasta või kauem ja 2 isikut on RARi kasutanud mõned kuud kuni aasta. Isikuid,

¹ Kõik lisas 2 toodud joonised, va joonis 15, on koostatud abi andjate vastuste põhjal Google Forms keskkonna poolt.

kes oleks RARi kasutanud alla mõne kuu vastajate hulgas ei olnud¹. Samuti kasutatakse RARi üsna tihti – 10 vastajat ehk üle 60% vastasid, et kasutavad RARi kord kuus või tihedamini, 5 vastajat kasutavad RARi iga mõne kuu tagant ning 1 vastaja kasutab RARi kord aastas või harvemini². See on ka igati eeldatav, et isikute RAR kasutussagedus on erinev – ühelt poolt võib see sõltuda vastaja enda tööülesannetest ja üldisest korraldusest asutuses RAR kasutamisel, teiselt poolt ka abi andja abimeetmetest. Kui suurematel abi andjatel võib asutuses olla palju isikuid, kes RARi kasutavad (näiteks iga meetme puhul on erinevad isikud), siis sellistes asutustes, kus abimeetmeid on vähe, võib RARi kasutada alati üks ja sama isik. Samuti võib RAR kasutamissagedus sõltuda suuresti ka abimeetmete arvust ja taotlusvoorude ning abi andmise sagedusest. Rahandusministeeriumi riigihangete ja riigiabi osakonna andmed 2017. aastal RARi kantud abi andmise otsuste kohta näitavad, et pooled ehk 14 abi andjat kandsid aasta jooksul RARi alla 30 otsuse ning pooled abi andjatest üle 30 otsuse, kusjuures neli asutust on kandnud RARi üle 1000 otsuse ja kaheksa asutust alla 10 otsuse [76]. Seega on selge, et abi andvad asutused on väga erineva profiiliga ja ka RAR kasutamissagedus võib neil seetõttu suuresti varieeruda.

Küsimustiku esimese osa ülejäänud küsimused puudutasid hinnangut RAR toimimisele. Vastajatel paluti anda hinnangud RAR kohta skaalal 0–10, kus 0 oli täiesti rahulolematu ja 10 täiesti rahul.

Esmalt paluti vastajatel anda hinnang RAR ülesehituse arusaadavusele. Vastused jäid skaalal vahemikku 4–9, kusjuures 7 isikut 16-st vastas 8 või 9 punktiga³. Küsimust kommenteeris 2 vastajat ja kommentaaridest võib järeldada nii positiivset kui ka mõnetist kriitikat vähese intuiitivsuse suunas: „*Enamus asju on lihtsasti leitavad, aga esmakordsel kasutamisel võtab ikkagi veidi aega.*“ (V1); „*Minu arusaamise kohaselt on RAR loodud teatud põhivajadusi täitma ja ei ole seetõttu väga keeruliseks aetud. Lihtsuse tõttu on üsnagi arusaadav. Samas pole liht[s]usest hoolimata seal kõik siiski päris intuiitivselt õpitav, arusaadav.*“ (V14).

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 14. Küsimus nr 14.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 13. Küsimus nr 13.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 1. Küsimus nr 1.

Teiseks paluti hinnata RAR kasutusmugavust samal skaalal. Ka siin jäid vastused 4 ja 9 vahele ning üle 8 punkti hinnati RAR kasutusmugavust 6 korral¹. Vastust kommenteeris 3 isikut ning kommentaaridest võib järeldada pigem kriitikat kasutusmugavuse suunas ja selles, et abi töövahendina ei pruugi RAR väga abiks olla: „*Lahendus paistab aeg-ajalt poole lehekülje täitmise pealt kinnitusi vajavat ja täitmist ei saa ilmselt pooleli jätta.*“ (V1); „*Mingeid asju (nt "suurettevõtja" staatus vms tuleb 2 x täita). Vist võiks olla ka paremad päringuvõimalused eri näitajate lõikes.*“ (V6); „*RAR on abi andjate seisukohalt loodud rohkem andmete hoidmiseks, sisestamiseks kui töövahendiks, mis aitab tööd teha.*“ (V14).

Kolmas ja neljas küsimus puudutas kasutusjuhendite leitavust ja arusaadavust. Mõlemad küsimused olid küll vastamiseks mittekohustuslikud, kuid sellegipoolest vastasid neile kõik vastajad. Kasutusjuhendite leitavusele anti hinnanguid 5–10 punkti vahel, kusjuures 11 vastajat andis hinnangu 8 või kõrgem, samas 2 vastajat hindasid seda 5-ga². Üks isik neist kommenteeris, et ei ole kasutusjuhendit kasutanud ja ei oska öelda (V6), mis näitab, et sisulist etteheidet ei pruugi kasutusjuhendite leitavusele siiski olla. Kasutusjuhendite arusaadavuse osas oldi hinnangupunktides kriitilisemad ja siin olid hinnangud 0 ja 10 vahel, üle 8 punkti andis 7 vastajat³. Kaks vastajat kommenteerisid taaskord, et ei ole kasutusjuhendit kasutanud (V2 ja V6), üks vastaja kommenteeris, et juhend ei avane (V16), samas üks vastaja tõi välja: „*Kõik on pildikestega näidatud ja paistab arusaadav*“ (V1). Seega ei saa mõningatest madalatest punktidest järeldada kasutusjuhenditele sisulisi ettehteid.

Järgmised 4 küsimust puudutasid RAR kasutajatuge. Vastustest selgus, et kasutajatoe poole pöördutakse pigem harva. Üle poolte vastajatest (10) sõnas, et nad on pöördunud kasutajatoe poole väga üksikutel kordadel või mitte kunagi. 3 vastajat on kasutajatoe poole pöördunud vähem kui pooltel kordadel kui RARi kandeid teevad või harva, 2 vastajat vastasid, et pöörduvad kasutajatoe poole umbes pooltel kordadel kui RARi kandeid teevad, 1 vastaja tõdes, et kasutajatoe poole tuleb pöörduda iga kord või peaaegu iga kord, kui kandeid teeb⁴. Kuna kaks vastajat viimasest kolmest kasutavad RARi kord

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 2. Küsimus nr 2.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 3. Küsimus nr 3.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 4. Küsimus nr 4.

⁴ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 5. Küsimus nr 5.

kuus või tihedamini, võiks RAR vastutav töötleja tulevikus analüüsida senisest enam koolituste korraldamise võimalikkust ja vajalikkust näiteks konkreetsele abi andjale või väiksemale grupile. Seda näitavad ka järgmise küsimuse vastused koolituste kohta: vastajatest oli RAR koolitustel osalenud 10 isikut, 4 vastas, et ei ole küll osalenud, kuid sooviks tulevikus seda teha ja 2 isikut vastas, et ei ole koolitusel osalenud¹. Koolituse kvaliteediga oldi üldiselt rahul, 7 vastajat 10st hindasid koolitust 8 või 9 punktiga². Vastust kommenteeris 3 inimest, kellest 2 tõid välja, et koolitus toimus ammu (V6 ja V14), üks vastaja tõi välja sisulise kommentaari koolituse sisu kohta: „VTA osakaal jäi väikseks, suurem panus oli riigiabil.“ (V8).

Kokkuvõtvale küsimusele RAR kasutajatoe toimimise kohta anti hinnanguid 5 punktist 10 punktini ning kõigist küsimustiku esimese osa aspektidest pälvis just kasutajatoe toimimine kõige kõrgemaid hindeid, kus vähemalt 8 punktiga hindas seda märkimisväärselt 13 vastajat³. Ka kommentaarides toodi pigem välja positiivseid aspekte. Näiteks kirjeldati kasutajatuge vastutuleliku (V1), kiire, korrektse ja asjalikuna (V6, V8). Samas üks vastaja tõi vastupidise näite: „Mõnikord on reageeritud aeglaselt.“ (V14). Üks vastaja tõi välja pigem tehnilise probleemi, kuid jäi muus osas positiivseks: „RMIT ei ole pikka aega suutnud parandada ühte viga andmevahetuses. Kui probleemid on sisulisemad, siis saab väga kiiresti abi ja tuge“ (V10).

Kasutajatelt küsiti ka RAR andmete aja- ja asjakohasuse kohta. Kui kasutajatoe osas vastajate hinnangud suuresti ühtisid ja olid positiivset laadi, siis andmete aja- ja asjakohasuse osas need pigem lahkesid ning arvamusi oli 2 punktist 9 punktini, kusjuures üle 8 punkti hindas seda vaid 6 vastajat. Kokkuvõttes sai küsimustiku esimese osa küsimustes just see küsimus kõige madalama hinnangu⁴. Põhjendusi selliseks tulemuseks võib mõneti leida ka vastajate kommentaaridest, mida oli kokku 7. Üldistatult võib need jagada kolme kategooriasse: andmete vähene pärimine teistest süsteemidest, küsitavused RAR kohustuslike väljade põhjendatusest ja muud põhjused. Mitu vastajat tõid välja, et käsitsi andmete sisestamise asemel võiks RAR teatud andmeid teistest andmebaasidest automaatselt pärida (V2, V10, V13). Näiteks toodi välja: „Kui on vaja

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 6. Küsimus nr 6.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 7. Küsimus nr 7.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 8. Küsimus nr 8.

⁴ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 9. Küsimus nr 9.

sisestada uut toetuse saajat, siis on raske kusagilt leida tema tegevusala koodi. Kas see on üldse vajalik? Ja kui on, siis võiks olla need andmed olemas ka näiteks krediidiinfo süsteemis.“ (V2) „Paljudel asutustel on puudu seotud asutused. Need võiks kuidagi Äriregistrist automaatselt saada“ (V10). Samuti toodi välja ebavajalike väljade olemasolu (V2, V14, V15). Näiteks üks vastaja sõnas: „RAR-is on palju kohustuslikke välju, mis ei näi olevat vajalikud/põhjendatud. Samuti ei koguta kõiki RAR kohustuslike väljade jaoks vajalikke andmeid kõikides meetmetes. Samuti ei ole võimalik pärida andmeid mahukate meetmete kohta täismahus (avalikus päringus).“ (V15). Lisaks toodi välja muid pigem paratamatuid aspekte, näiteks seda, et ettevõtted on registrist puudu (V1) või seda, et kuna elu muutub, siis tuleb andmeid aegajalt käsitsi korrigeerida (V6). Seega on andmete aja- ja asjakohasuses paljudele abi andjatele murekohti, mis suuresti tulenevad kohustuslikest väljadest (ajakohasus) või vähesest sidususest teiste registritega (ajakohasus).

Vastajatelt küsiti kahe eraldi küsimusega ka infosüsteemi toimimise kiiruse ja RAR töökindluse kohta. Neile kahele küsimusele antud vastused jagunesid üksteisega võrreldes üsna sarnaselt ulatudes mõlemad 6 punktist 10 punktini. Mõlemat aspekti hinnati pigem kõrgelt ja mõlemal juhul oli üle 8 punkti andnud 14 vastajat ehk suur enamus, mistõttu on need aspektid hinnangute aritmeetilise keskmise järgi kasutajate järel teisel ja kolmandal kohal¹. Süsteemi kiirust kommenteeris neli vastajat, kus üks vastaja sõnas, et kiirusega pole probleeme olnud (V1), samas kaks vastajat tõid välja ka hangumist või RAR „uimasust“ (V14, V15), näiteks üks vastaja tõi välja probleemi päringutega: „Nt avaliku päringu puhul, kui on palju andmeid, siis hangub.“ (V15).

Töökindluse osas kommenteeris oma vastust kaks vastajat, kes tõid välja andmete salvestamisega seotud probleeme: „Töökindlusega pole probleeme olnud, paar korda on juhtunud poolel täitmisel oleva lehe sulgemisel asjaolu, et seda ei saanud taastada.“ (V1); „RAR-st päringuid tehes või andmeid salvestades tuleb aegajalt mitu korda proovida seda teha, sest aegajalt tuleb mingeid veateateid. Seda juhtub just viimasel ajal.“ (V14).

Küsimustiku esimese osa lõpuks paluti vastajatel anda üldhinnang RARile kui infosüsteemile. Siin ulatusid tulemused 4 punktist 10 punktini ja erinesid üsna palju.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 10. Küsimus nr 10 ja Lisa 2. Joonis 11. Küsimus nr 11.

Siiski 12 inimest ehk 75% vastajatest hindasid RARi 8 või rohkema punktiga¹. Küllap oli enamik aspekte juba eelnevates vastustes kaetud, sest vastust kommenteeris vaid kaks isikut, üks neist viitas kohustuslike väljade põhjendamatusle ja oma vastusele küsimus nr 9 puhul (V15) ja teine vastaja nentis kokkuvõtvalt: „Veidi küll programmeerimise mõttes ajale jalgu jäänud, aga täidab oma talle esitatud nõudmised ilusti ära.“ (V1).

Kuigi käesolevas töös analüüsitakse tulemusi pigem kvalitatiivselt, siis on ülevaatlikkuse huvides toodud lisa 2 joonisel 15 siiski küsimustiku esimese osa vastuste aritmeetiliste keskmiste võrdlus – nii on hinnangud RAR eri aspektidele hõlpsasti kõrvutatavad. Lisaks kõikide vastajate vastuste aritmeetilistele keskmistele on seal toodud eraldi ka vastuste aritmeetilised keskmised RAR sagedaste kasutajate (kes kasutavad RARi kord kuus või tihedamini) ja harvamate kasutajate (kasutavad RARi iga mõne kuu tagant või harvemini) lõikes, kuid kuna suuri erinevusi nende kahe grupi tulemustes ei leidu, ei ole neid ka töö analüüsi osas eraldi kajastatud.

Kokkuvõtvalt saab järeldada, et vastajad hindavad RARi kui infosüsteemi pigem kõrgelt. Kõikides aspektides on tulemuste keskmine üle 6 punkti, kusjuures kõige kõrgemalt hinnatakse RAR kui infosüsteemi kasutajatoe toimimist ja kasutusjuhendite leitavust kui teisalt ka kiirust kasutamisel ja töökindlust, mis ühelt poolt on kompliment nii RAR kasutajatoele kui teisalt RAR tehniliste aspektide eest vastutajatele. Samas on väga murettekitav, et kõige madalamalt hinnatakse RARis olevate andmete aja- ja asjakohasust, kuna infosüsteemi eesmärk ei saa olla infosüsteem iseeneses vaid teatud ärilise vajaduse lahendamine. Kui RAR põhikirjajärgseks ülesandeks on tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus ning kui abi andjad kui RARi andmete sisestajad kahtlevad RARis olevate andmete aja- ja asjakohasuses, siis on oluline vastava probleemiga tegeleda. Vastajad tõid oma sellesisulistest kommentaarides välja kohustuslike väljade ja teiste andmebaaside riskasutuse küsimust ning mõlemat aspekti on ettenägevalt kajastatud ka küsimustiku järgnevates osades.

Töö järgnevas alapeatükis kajastatakse abi andjate hinnanguid ja arvamusi RARi andmete sisestamise kohta, mis hõlmab endas detailsemaid küsimusi ka kasutusmugavuse kohta, mis samuti küsimustiku esimeses osas teistest aspektidest madalama hinnangu sai, olles lõpupoolt teine.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 12. Küsimus nr 12.

4.3.3 Abi andjate hinnangud RARi andmete kandmise protsessi kohta

Küsimustiku teine osa oli suunatud konkreetselt RARi andmete kandmisele. Kuna andmete kandmise küsimused ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi spetsiifilised, siis olid need suunatud kõikidele vastajatele.

Küsimustiku teises osas paluti abi andjatel esmalt välja tuua ligikaudu kui palju tööaega (minutites) võtab nende asutuses RARi andmete kandmine ühe abi saaja kohta (antud abi ja väljamaksed). Vastusevariante ei olnud ette antud, kuna oluline oli teada saada abi andjate hinnangud võimalikult täpselt neid eelnevalt kategoriseerimata. Küsimusele vastas 15 isikut, üks neist tõi välja, et ei ole andmete sisestaja. (V7). Üks vastaja tõi välja veebiteenuse kasutamise: „*kuna kanname andmeid veebiteenusega, siis ei oska hinnangut anda. "vanast ajast" mäletan, et sellega läks oma 5 ja rohkemgi aega. Probleemiks oli ka see, et väljamakseid ei saanud enne lisada kui abi oli avaldatud.*“ (V10). Teiste abi andjate ajahinnangud olid väga erinevad ulatudes 1 minutist 1 tunnini. Vastuseid analüüsid võib keskmiselt üldistades kategoriseeritult välja tuua, et 5 abi andjal võtab antud abi ja väljamaksete sisestamine ühe abi saaja kohta aega kuni 5 minutit, 6 abi andjal 6–15 minutit, 2 abi andjal 16–30 minutit ning 1 abi andjal 31 minutit kuni tund. Seega 11 juhul 14st võtab see aega kuni 15 minutit. Siinjuures ei saa magistratöö autor anda hinnangut selle kohta, kas see on lühike või pikk aeg, kuid arvestades, et 9 vastanut teevad enda sõnul aastas keskmiselt üle 100 RAR kande ja et vaid 2 vastajat 16 vastanust kasutab andmete kandmisel automatiseeritud lahendusi (küsimused 20–22), siis võib vaid eeldada, millise ajakulu pelgalt andmete sisestamine RARi abi andjate jaoks aasta kokkuvõttes kõikide abi saajate peale moodustab.

Abi andjatelt küsiti kohustusliku küsimusena ka seda, mis osa andmete kandmises on nende asutuse jaoks kõige suurema ajakuluga. Siinjuures oli vastuseid erinevaid. Nimetati nii antud abi (V1, V4, V11, V13, V14, V15, V16), abi saajate (V2, V3, V8, V14, V15) kui abimeetmete (V14, V15) sisestamisega seonduvat, lisaks mainiti abi alleesmärke (V9) ja väljamakseid (V5, V10). Näiteks üks abi andja nimetas „*väljamaksete andmete lisamine sest neid võib meil olla palju. Õnneks andmevahetus on veebiteenusega ja nüüüd enam sellega probleeme pole*“ (V10). Välja toodi ka probleem RARi kohustuslikuna kantavate andmete osas, mille kohta abimeetme raames infot ei koguta: „*Abimeetme kohta info sisestamine; seotud isikute kontrollimine, EMTAK koodide sise[s]tamine (mida*

tuleb eraldi äriregistrist vaadata, sest meetmes me üldjuhul andmeid ei kogu selle kohta).“ (V15). Sarnase aspekti tõi välja teinegi vastaja: „Info abi saaja kohta - peab otsima, mis suurusega ettevõtte on ja mis on tema tegevusala kood.“ (V2). Seega on aeganõudvaid toiminguid abi andjate jaoks mitmeid erinevaid, samas on mitmeid korduvaid aeganõudvaid tegevusi, mis paljudel abi andjatel kattuvad. Taaskord kumas läbi küsimustiku esimese osa vastustestki välja tulnud kohustuslike väljade probleem, kus RARi tuleb kanda andmed, mida abi andja peab muudest andmekogudest spetsiaalselt RAR jaoks otsima.

Abi andjatelt küsiti eraldi ka RARi andmete kandmise protsessi arusaadavuse ja mugavuse kohta ehk kas ja kuivõrd on neile arusaadav mis andmed, mille kohta ja kuhu RARis kanda tuleb. Vastused tuli anda neljaastmelisel skaalal. 16 vastajast 3 vastas, et andmete kandmise protsess on arusaadav ja mugav ning 10 vastajat leidis, et see on pigem arusaadav ja mugav. 3 vastaja arvates see pigem ei ole arusaadav ja mugav. Seda, et see üldse ei oleks arusaadav ja mugav, ei arvanud keegi¹. Samas kui vaadata vastajate kommentaare, mida on 4, siis on neis välja toodud väga erinevaid aspekte. Üks vastaja sõnas: „Kahe erineva otsuse numbri vajadus tekitab mõnikord segadust.“ (V1). Teine tõi välja enda suuri kogemusi, mis ilmselt mõjutab tema kõrgeimat hinnangut (V6). Samas tõi üks teine vastaja välja, et kuigi andmete kandmise protsess on arusaadav, ei ole see samas eriti mugav (V12). Kõige kriitilisem kommentaar puudutas taaskord RAR ülesehitust ja kohustuslikke välju: „RAR kasutamine ei toimi intuiitiivselt, ülesehitus keerukas. Lisaks on mitmeid kohustuslikke välju, mille kohta sageli andmed puuduvad. Tuleks analüüsida kohustuslike väljade eesmärki ning vajadust.“ (V15).

Samas, kui vastajatelt küsiti, kas andmete RARi kandmine võiks toimuda RARis teisiti või teistel alustel, siis vaid 5 vastajat vastas „jah“ või „pigem jah“ ning täpselt sama palju vastajaid vastas „ei“ või „pigem ei“, mis näitab arvamuste polariseeritust antud teemal. Samas 6 vastajat vastasid variandiga „ei oska öelda“, mis omakorda demonstreerib, et üle kolmandiku vastajatest ei oma antud küsimuses seisukohta². Üks vastaja tõi välja: „Võimalikult minimalistlik võiks olla.“ (V1). Samas 4 isikut tõi välja praktilisi probleeme olemasolevas protsessis. Nimetati väljamaksete ja kordustegevustega seonduvat (V12,

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 16. Küsimus nr 17.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 17. Küsimus nr 18.

V13, V14). Näiteks üks vastajatest tõi välja: „väljamakse teema võiks olla mugavam, mitte, et sa pead ootama kui väljamakse on tehtud alles siis saad selle kanda registrisse. Hetkel on väga tüütu, kõigepealt sisestad meetme, kui see on avaldatud siis pead jälle ootama, et maksetähtaeg oleks läbi alles siis saad sisestada väljamakse teema. Ja on teemasid mida tuleb nagu topelt sisestada.“ (V12). Kordustegevustega seonduvalt toodi välja ka teinegi aspekt: „Näiteks kui abikavale on ainult üks eesmärk lisatud, siis ei peaks seda selle eesmärgi infot ja summat ekstra sisestama, vaid eesmärk lisataks automaatselt ja summa tuleks automaatselt antud abi üldsumma. Makseid võik saada lisada, muuta ka siis kui antud abi on avaldamata olekus - mõnikord antud abi summat muutma hakates ava[s]tad, et ka makseid on vaja muuta, siis tuleb uuesti abi avaldada, maksed muuta, siis jälle avaldatud olekust maha võtta, et antud abi summat muuta. Avaldatud olekust maha võtmine käib meili teel RM-st paludes. Võiks olla, et antud abi juures saad taotleda selle avatud olekust maha võtmist, lisades põhjuse, mitte ei pea selleks meile vahetama.“ (V14). Kirjeldati taaskord ka andmete koosseisu probleematikat: „Andmete koosseis peaks tulema riigiabi/vähese tähtsusega abi reeglitest. Siseriiklikult kohustuslike väljade vajadust tuleks analüüsida.“ (V15).

Abi andjatelt küsiti ka RARi kohustuslikuna kantava andmehulga kohta. Täpselt pooled vastanutest (8) leidsid, et andmehulk on liiga suur, 5 vastaja arvates on see optimaalne ning 3 vastanut ei omanud küsimuses seisukohta¹. 7 vastajat 8-st, kes leidsid andmehulga liiga suure olevat ka kommenteerisid oma vastust. Kommentaarid võib jagada kahte kategooriasse, kus ühelt poolt toodi välja liigsete kohustuslike väljade probleematikat, kus kohustuslik on sisestada infot, mida meetmes ei koguta (V14, V15) ning teiselt poolt registre ristkasutamise temaatikat (V1, V2, V10, V12, V13), paljuski on väljatoodud probleemid samad, mis küsimustiku eelnevates vastused mainitud. Näiteks kirjutati vastustes: „Firmat puudutavaid andmeid (töötajate arv, tegevusala EMTAK) ei peaks olema vajadus riigiabi sisestajal otsida.“ (V1); „abi saaja liik??? tegevusala kood??? abi saaja andmed peaks tulema üle päringuga äriregistrist.“ (V13).

Kuna lisaks käsitsi andmete sisestamisele on võimalik RARi andmeid kanda ka automatiseeritud lahenduse ehk liidese kaudu [72, § 13], siis küsiti küsimustikus ka selle kohta. Vastanutest kasutas automatiseeritud lahendusi 2 vastajat, kellest 1 hinnangul see

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 20. Küsimus nr 23.

toimib hästi ja 1 hinnangul pigem toimib hästi¹. Probleeme nimetas neist üks abi andja, kes tõi välja RAR kontrollide rangust muudatuste kandmisel: „*Andmevahetuse liidese kaudu uute abide kandmisel RARi suuri probleeme ei ole. Palju probleeme on antud abide muutmisel - RAR poolsed kontrollid on liiga ranged ja muudatused ei lähe läbi. See on massiline ja lõpptulemusena halveneb RAR andmekvaliteet, kuigi ranged kontrollid olid algselt mõeldud just selle parandamiseks. Näiteks kui abi summa muutub, siis muudatus ei lähe RARi, kui ettevõtte aadress või mingi muud antud juhul mitte oluline info abi andja andmebaasis on vahepeal muutnud (kogu andmete komplekt saadetakse uuesti ja kui midagi erineb varasemast, siis ei lähe muudatused kohale).*“ (V14).

Seega on nimetatud probleemide lahendamine oluliseks eelduseks RAR andmekvaliteedi parandamisel, mis omakorda seostub keskmisest madalama hinnangu saanud RARis olevate andmete aja- ja asjakohasusega, mida käsitleti küsimustiku esimeses osas. Arvestades andmete kandmisele kuluvat aega, võiks automatiseeritud lahenduste kaudu andmeedastus tulla üha rohkemate abi andjate jaoks tulevikus päevakorda. Ka üks abi andja, kes hetkel veel käsitsi andmeid sisestab tõi välja: „*kindlasti on vajalik liidestamine, et see toimiks automaatselt ja nii on ka info operatiivne ja ajakohane*“ (V7).

Küsimustiku teise osa kokkuvõtteks võib järeldada, et välja toodud probleemid kattuvad suuresti küsimustiku esimese osa vastustes tooduga. Kuigi andmete kandmise protsessi hinnatakse pigem mugavaks ja arusaadavaks, siis samas on pooltele vastajatele probleemiks RAR kohustuslike väljade hulk ja sisu ning aspekt, et andmed, mis on olemas teistes registrites, näiteks äriregistris, tuleb abi andjatel sellegipoolest käsitsi RARi sisestada. Võimalikke ettepanekuid nimetatud küsimustele käsitletakse magistritöö viiendas peatükis.

4.3.4 Abi andjate hinnangud RAR kohta vähese tähtsusega abi nõuete kontekstis

Küsimustiku kolmas osa oli pühendatud vähese tähtsusega abile. Abi andjad, kes vähese tähtsusega abi ei anna, said selle osa vahele jätta ja suunduda kohe riigiabi küsimuste juurde.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 18. Küsimus nr 20 ja Lisa 2. Joonis 19. Küsimus nr 21.

16 vastanud asutusest kasutavad RARi vähese tähtsusega abi andmisega seonduvalt 14¹. Samas erineb asutuste antava vähese tähtsusega abi saajate arv suuresti – 2 abi andjat sõnasid, et annavad aastas keskmiselt vähese tähtsusega abi üle 1000 isikule, 5 asutuse puhul on vähese tähtsusega abi saajate arv aastas keskmiselt 100 ja 1000 vahel, 3 asutuse puhul on see 10 ja 99 vahel ning 3 vastajat annavad aastas keskmiselt vähese tähtsusega abi alla 10 isikule. Küsimuse jättis vahele 1 vastaja. Seega võib abi saajad jagada tinglikult üldistanuna kaheks – ligikaudu pooled vastajatest annavad aastas vähese tähtsusega abi üle 100 isikule ja ligikaudu pooled vähemale kui 100 isikule².

Lisaks andmete kandmisele kasutatakse RARi info otsimiseks – eelkõige, et teada saada ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi ja ettevõtja vähese tähtsusega abi vaba jääki – nii vastasid kõik 14 vastajat, mis oli ka eeldatav. 9 vastajat kasutavad RARi ka selleks, et teada saada nende asutuse antud ja/või väljamakstud vähese tähtsusega abi andmeid, 5 vastajat selleks, et teada saada teiste asutuste antud ja/või väljamakstud vähese tähtsusega abi andmeid ning 4 vastajat kasutab seda kontrollimaks ettevõtja seoseid teiste ettevõtjatega³.

Magistritöö EL õiguse ja RAR vastavust käsitleva analüüsi tulemusel selgus, et RAR suurimaks kitsaskohaks vähese tähtsusega abi puhul on ettevõtjate mitteautomaatne sidumine ja sellest tulenevad ohud. Seetõttu on ka küsimustiku vähese tähtsusega abi käsitlev osa pühendatud peaauglikult just sellele aspektile ja RAR vastavale funktsionaalsusele, et teada saada, kas ka abi andjad näevad ettevõtjate käsitsi sidumise probleemi ning milliseid võimalikke lahendusi nemad kui selle nõudega kõige tihedamalt kokku puutuvad isikud välja pakuvad.

Seetõttu paluti abi andjatel hinnata RARis olevat ettevõtjate käsitsi sidumise võimalust/RAR funktsionaalsust ühe ettevõtja mõiste st ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks skaalal täiesti, pigem, pigem mitte ja üldse mitte usaldusväärne ja toimiv lahendus. Võimalik oli valida ka „ei oska öelda“ variant. Pooltel vastajatel (7) seisukoht puudus. Samas ükski vastaja ei vastanud, et see oleks usaldusväärne ja toimiv lahendus. 2 vastajat vastas, et see on pigem usaldusväärne ja toimiv lahendus ning 4, et see pigem

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 21. Küsimus nr 25.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 23. Küsimus nr 27.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 22. Küsimus nr 26.

ei ole usaldusväärne ja toimiv lahendus. 1 vastaja leidis, et see üldse ei ole usaldusväärne ja toimiv lahendus¹. Seega oli olemasolevas lahenduses kahtlejaid (5) oluliselt rohkem kui selle pooldajaid (2).

Oma vastust kommenteeris 6 vastajat, neist 5 juhul toodi välja nimetatud lahenduse probleemkohti ja 1 vastaja leidis, et ei ole veel olnud vajadust ettevõtjaid omavahel siduda ning samuti ta ei tunne, et see oleks tema ülesanne (V1). Vastajad tõid kommentaarides välja ka nii teiste infosüsteemide mittekasutamist kui ka tekkivaid probleeme, mida praegune lahendus tekitada võib, eelkõige puudutas see kehtiva lahenduse ebausaldusväärset ja seondus andmete asjakohasuse ja õigsusega. Kuna vastajate kommentaarid toovad välja erinevaid aspekte, mis on kõik ühtviisi olulised ja erinevad, siis on kõik viis probleeme täheldanud kommentaari toodud muutmata kujul järgnevalt. „Saan aru, et see sõltub, kas seoses on sisse kantud, seepärast ei pruugi olla ammendav“ (V6); „sageli jäävad seosed lisamata. Kuna kasutame VTA jäägi saamiseks veebiteenust, siis just seetõttu et paljudel juhtudel seosed puuduvad, töötleme andmeid nii, et ise päri me kõigi seotud ettevõtete saadud abid ja arvutame jäägi“ (V10); „milleks meil teised registrid on? see peaks neist üle tulema“ (V13); „Käitsi sidumisega võib küll suurte kontsernide puhul palju vaeva näha aga tulemus ei ole usaldusväärne, kuna suurematel arvu ettevõtetega kontsernidel on üsna tavaline, et toimuvad muudatused kontserni koosseisus. Kunagi ei saa kindel olla, et kas RAR-s kajastub hetkel kehtiv seis. Seega tuleb kindluse mõttes iga kord ise nagunii üle kontrollida. Sidumiste ajakohasena hoidmiseks tuleb alati võrrelda juba seotud ettevõtteid ja tegelikku seisuga ja vajadusel muudatused teha. Lisab palju tööd aga kasu on vähe. VTA jääki pärides näidatakse ka seotud ettevõtete VTA-d. Kunagi aga ei saa kindel olla, et kui mingi seotud ettevõtte sealt puudub, et kas on siis sidumata jäetud või ei ole sellele ettevõttele VTA-d antud.“ (V14); „Iseenesest on see funktsioon väga tänuväärne, kuid iga abi andja peaks ikkagi üle kontrollima, et välistada, et nt keelduv otsus tehakse kõnealuse välja alusel. Risk on, et seotud kontroll on tehtud mingi aeg tagasi, seda on valesti tehtud, keegi kustutab õige seose jm.“ (V15).

Abi andjatelt küsiti ka selle kohta, kas ja kui võrd nad ise RARis ettevõtjate vahele seoseid tekitavad või neid kustutavad. 1 vastaja vastas, et ta üldjuhul nii tekitab kui kustutab

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 24. Küsimus nr 28.

seoseid, kui näeb äriregistri alusel, et need on RARist puudu või RARis olevad seosed ei kehti. 1 vastaja vastas, et ta vaid tekitab seoseid. Samas murettekitavalt ülejäänud 12 vastajat (86%) vastasid, et üldjuhul nad ei tekita ega kustuta RARis seoseid¹. Küsimuse olulisusest tulenevalt oli vastajatel kohustuslik oma vastust ka kommenteerida: 4 vastajat ei toonud konkreetset põhjust (V7, V8, V12, V9), 1 vastaja ei olnud sellest funktsioonist teadlik (V3), 3 vastajat ütlesid, et siiani ei ole vajadust selleks olnud (V1, V2, V4). 1 vastaja sõnas, et seoste tekitamine ja muutmine on oluline õigluse eest seismiseks (V13). Samas toodi välja ka erinevaid probleeme, näiteks üks vastaja tõi välja, et kuigi sidumiseks pole vajadust olnud, siis teiste tehtud seoseid pigem ei söanda kustutada (V15). 3 vastajat viitasid aga suurele täiendavale administratiivsele koormusele, mis see neile tekitab: „*Kohmakas ja tüütu ja uurimist ja aega nõudev lisakohustus, kogemuste vähesus. Pmst peaks ju tegema mitmelgi juhul ka ettevõtjale päringu*“ (V6); „*sest anname abi väga palju kordi aastas ja paljudele abi saajatele ning nende seoste käsitsi lisamine on tüütu ja aeganõudev*“ (V10); „*1) liiga suur käsitsi töö aga kasu on küsitav 2) kanname andmed andmevahetuse liidese abil RAR- i ja sellega ei ole võimalik ettevõtjaid siduda. Ei lähe spetsiaalselt täiendavalt käsitsi sidumisi tegema. Andmevahetusega üle kantavate abide hulk on suur.*“ (V14).

Samas, kui abi andjatelt küsiti, kas ühe ettevõtja mõiste jälgimine/ettevõtjate sidumine/lahtisidumine üksteisest võiks toimida RARis senisest teisiti, siis vastasid „jah“ või „pigem jah“ vaid 5 vastajat 14st ning 9 vastajat ei osanud öelda². Võimalik, et see vastus valiti ka põhjusel, et uut ja paremat lahendust ei osatud hetkel lihtsalt välja pakkuda. Need aga, kes teisi lahendusi pooldasid või pigem pooldasid töid kõik (5) välja seda, et seosed võiks tulla teiste registrite kaudu automaatselt (V6, V10, V13, V14, V15) ja selle eeliseid praeguse süsteemi ees: „*See võiks toimuda automaatsemalt, et väheneks võimalike ebaõigete seoste hulk.*“ (V15). 3 juhul neist mainiti selgesõnaliselt äriregistrit (V6, V10, V14): „*näiteks võiks seosed kohe ÄRist saada kui abi saaja lisada. süsteemselt võiks toimuda abi saajate andmete uuendamine k.a. seotud ettevõtete lisamine.*“ (V10); „*Võiks uurida võimalust, et sidumine toimuks automaatselt äriregistris olevate seoste abil ja et perioodiliselt uuendataks kõigi ettevõtete seoseid automaatselt.*“ (V14).

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 25. Küsimus nr 29.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 26. Küsimus nr 30.

Abi saajate sidumise osa vastuste kokkuvõtteks võib öelda, et arvestades, et abi saajate hulk võib olla ühe abi andja puhul aastas sadades või tuhandetes, on abi andjate administratiivne koormus ka vägagi arusaadav põhjendus, miks abi saajaid RARis alati omavahel ei seota ega lahti seota. Lisaks sellele, et seoste tekitamine või kustutamine RARis on abi andja jaoks täiendav ajakulu, eeldab see ka andja poolt eelnevalt seoste kontrollimist ja kindlakstegemist, mis on omaette aeganõudev protseduur. Seetõttu ei saa eeldada, et abi andjatel on alati administratiivselt võimalik kõikide abi saajate kõiki seoseid äriregistrist üle kontrollida ning seejärel neid kõiki käsitsi RARis tekitada või kustutada.

Kuigi abi andjate vastused näitasid, et nende jaoks on see suur murekoht, ei ole see murekoht mitte ainult abi andjatele vaid puudutab ka abi saajaid. Kui ainult 14% vastanud abi andjatest seoseid tekitavad ja 7% neid kustutavad, siis on vägagi selge, et olemasolev lahendus ei pruugi paljudel juhtudel tagada seoste olemasolu ja olemasolevate seoste õigsust RAR-is. Abi saajate jaoks võib see omakorda aga tekitada äärmiselt ebasoodsaid tagajärgi. Näiteks kui RARis on abi saajate vahel ebaõige seos (kas tekitatud ebaõigetel alustel või on see tekitamisest hiljem kehtetuks muutunud), on seotud ettevõtjate piirmäär ühine ja selle tulemusel võib abi saaja piirmäära täitumisel ebaõigelt abist ilma jääda. Samuti on võimalik, et abi saajate vahel on RARis seos puudu – sellisel juhul, kuna abi saajatele kehtib ebaõigelt eraldi piirmäär, võib abi saaja saada rohkem abi kui ta EL õigusaktide järgi tohiks. See tekitab omakorda kaks võimalikku negatiivset tagajärge – ühelt poolt võib see olla ebaõiglane teiste taotlejate suhtes, kes seetõttu võivad toetusest ilma jääda ja teiselt tekitab see täiendava ohu ka abi saajale endale, kuna vähese tähtsusega abi reeglite rikkumisel klassifitseeritakse abi automaatselt riigiabiks, millele kehtivad hoopis teised tingimused, ning ebaseaduslik riigiabi võidakse isikult Euroopa Komisjoni negatiivse otsuse alusel 10 aasta jooksul selle andmisest tagasi nõuda [57, artikkel 17]. Samuti on võimalikud abi andja poolsed tagasinõuded [vt nt: 37, § 53 ja 52, § 42]. Seega tekitab see abi saaja jaoks riske. Kuigi abi saajatel on ka endal alati võimalik abi andjaid vastavate seoste olemasolust teavitada (olenevalt meetmest võib see olla ka kohustuslik), ei saa seda tingimata eeldada, seda enam, et Eestis on vähese tähtsusega abi puhul kasutusel register, mistõttu EL õiguse järgi ettevõtjad ise deklaratsioone neile antud vähese tähtsusega abi kohta abi andjatele esitama ei pea ja abi andmisel tuginetakse RAR

andmete. Seega on tegemist olulise kitsaskohaga mille lahendusvariante analüüsitakse magistritöö viiendas osas.

Vähese tähtsusega abi küsimustiku osas küsiti ka põllumajandusliku ja kalanduse vähese tähtsusega abi riigi ülempiiri broneeringute tegemise ja jälgimise protseduuri kohta. Nende kahe vähese tähtsusega abi liigi puhul kehtib lisaks ettevõtja ülempiirile ka riigi ülempiir ning abi andjatel tuleb kavandatavast abist teavitada enne abi andmist kirjalikult Maaeluministeeriumit, kes vaba jäägi olemasolul vastava summa RARis broneerib ja ametliku kirjaga abi andjat sellest teavitab [37, § 46], [52, § 20]. Põhjalikumalt on seda kirjeldatud magistritöö kolmandas peatükis. Abi andjatel paluti tuua välja, kas põllumajandusliku ja kalanduse vähese tähtsusega abi riigi ülempiiri broneeringute tegemine ja broneeringu jälgimine peaks toimima RARis või seadusandlikul tasandil teisiti. Küsimus oli avatud küsimus ja sellele vastas 5 abi andjat. 2 neist leidsid, et olemasolev lahendus toimib (V15, V16). 1 vastaja tõi välja nende meetmete spetsiifilise aspekti (V10) ja 2 abi andjal olid ettepanekud bürokraatia vähendamiseks ja RAR-i digilahenduste paremaks ärakasutamiseks: „*see peaks toimuma RARis lihtsa kirje tegemisena, mitte bürokraatlikult asutustevahelise ametikirjavahetusena*“ (V13); „*See võiks toimuda RAR-s aga abi andjatele nende kasutatava broneeringu taotlemine võiks olla lihtsam. Näiteks toimuda läbi RAR-i. Seal võiks olla võimalus ka loobuda oma broneeringust, kui on näha, et seda ei kasutata ära. Siis vabaneb broneering teiste jaoks.*“ (V14).

Kuigi ametlike broneerimiskirjade kohustus ja vastav käitumisjuhend tuleneb kalandusturu korraldamise seadusest ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadusest [37, § 46], [52, § 20], võiks antud vastused Maaeluministeeriumile samas mõtteainet anda, kas äkki peaks süsteemi vähembürokraatlikult korraldama ning tekitama RARi lisafunktsionaalsuse broneeringutest loobumise võimaluseks. Arvestades, et praegu toimib riigilimiidi broneeringute süsteem selliselt, et kasutamata broneeringud mõjutavad riigilimiidi vaba jääki kahel aastal – nii käesoleval kui ka veel järgneval aastal¹, siis võiks broneeringutest loobumine olla hea lahendus, kuidas riigilimiidi vaba jääki võimalikult ajakohasena hoida, kuna praeguse süsteemiga võib seal kasutamata

¹ Riigilimiidi vaba jääk = riigilimiit – (n- aasta broneeringud) – (n-1 aasta broneeringud) – (n-2 aasta antud abi) [70, lk 29].

broneeringute tõttu palju nõ õhku sees olla. Kuigi ka praegu on abi andjatel põhimõtteliselt võimalik nii käesoleva kui ka eelnevate aastate broneeringuid korrigeerida Maaeluministeeriumile kirjutades, on samas selge, et tegemist on äärmiselt bürokraatliku lahendusega, mis ei ole abi andjatele mugav. Samuti ei ole seda otseselt ette nähtud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise ega kalandusturu korraldamise seaduses, mistõttu ei saa seda abi andjatele kuidagi eeldada. Kuigi siiani ei ole Maaeluministeeriumi kinnitusel broneeringud riigipiirmäärani ulatunud, ei pruugi see samas tulevikus nii jääda, kuna vähese tähtsusega abi andmise vajadus võib tulla sageli ootamatult ja alati ei pruugi riigiabi andmiseks sobivat alust leida [54, lk 7]. Seetõttu on oluline, et abi andjate broneeringud oleks võimalikult täpsed ja nende mittekasutamisel võiks broneeringu vähendamine olla heaks lahenduseks riigipiirmäära vaba jäägi võimalikult täpsena hoidmisel.

Vähese tähtsusega abi sektsiooni lõpus paluti vastajatel anda üldine hinnang sellele kuivõrd on nende asutusele RAR abiks vähese tähtsusega abi reeglite/ nõuete kontrollimisel. 10 vastajat 14st ehk 71% leidis, et on väga ja 3 vastajat leidis, et pigem on, 1 vastaja ei osanud öelda¹. Kommentaarides toodi välja eelkõige antud VTA ja VTA piirmäära/vaba jäägi jälgimise funktsionaalsust (V1, V6, V8, V10, V12, V16) ning registri kasutamise eelist deklaratsioonide ees (V14, V15).

Lisaks küsiti vähese tähtsusega abi sektsiooni lõpus, kas ja milliseid olemasolevaid funktsionaalsusi võiks RARis veel vähese tähtsusega abiga seonduvalt (edasi) arendada ja millised on abi andjate ettepanekud nende (edasi)arendusteks. Küsimusele vastas 5 abi andjat ja 4 korral toodi välja ettevõtete sidumise teemat (V6, V13, V14, V15), näiteks: „Äriregistri andmete alusel automaatne ettevõtete sidumine kui see on üldse äriregistri poolt võimalik. Sidumised võiks süsteem perioodiliselt äriregistri andmete alusel üle vaadata.“ (V14). Samuti toodi välja muid probleeme ja tehnilisi aspekte: „Broneeringute otsing, antud abi ja broneeringute nimekirjades näha ka abi andja poolne nr ja väljamaksete summa. See võimaldaks paremini jälgida, kas kõik andmed on ikka korrektselt veebiteenuse kaudu kohale jõudnud. Antud abi tagastamine võiks lihtsam olla (võib-olla lausa nii, et abi andja saaks ise tagastada). Kuna meie antud abide mahud on väga suured (arvuliselt), siis tekib probleeme andmete võrdlemisel ja kui BO-le ka

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 27. Küsimus nr 33.

ligipääsu ei ole, ei ole võimalik andmeid meil ja RARis võrrelda. Oma süsteemides oleme kasutanud sellistel juhtudel andmete Excelisse võtmist mis võiks ka RARis võimalik olla (nii broneeringute kui antud abide korral) Olen ka antud abisid võrrelnud meie andmetega ja probleemi on tekitanud see, et antud abi juures ei uuendata abi saaja nime kui ettevõtte nime muudab (registrikood jääb samaks). Siis on andmete võrdlemine raskendatud, sest RARis on üks nimi, meil teine ja RAR väljavõtetes (nimekirjades) ei tule ka kopeerides kaasa registrikoodi“ (V10). Välja toodi ka ettepanekuid praeguse administratiivse koormuse vähendamiseks: „seos teiste registritega (äriregistri ABst abi saaja andmed, seotud saajate omavaheline seostamine automaatseks, sest see ju muutub ajas, kaotada abisaaja liik (mis see on, kus selle kohta andmed, kaua selle otsimine aega võtab?) ja tegevusala kood (kuskohast see leida, milline tegevusala sel hetkel õige, mis ajakohane?), kaotada korduv abide numeratsioon (abi andja omapoolne numeratsioon mõttetu), väljamaksed eeltäidetud antud abi andmete alusel, otsingu (filtreerimise) süsteem arusaamatu, milleks toimub vahepealne admin poolne formaalne kinnitamine?“ (V13).

Seega kumas taaskord läbi ka küsimustiku eelnevates vastustes toodud problemaatika RAR kohustuslike väljade kohta eriti olukordades, kus vastavat infot meetme raames ei koguta ja abi andjal tuleb seda eraldi RAR tarbeks otsida. Samuti, nagu ka paljudes eelnevates vastustes toodud, on ettepanekuid eri registrite automaatseks andmevahetuseks. Kuigi käesoleva magistritöö skoop ei võimalda kõiki tehtud soovitusi süvitsi analüüsida ja teha tuleb teatud valik töö viiendas peatükis, siis võiksid kõik eeltoodud tehnilised ja sisulised ettepanekud anda olulist mõtteainet Rahandusministeeriumile kui RAR vastutavale töötlejale, kes saab neid analüüsida ja võimalusel arvesse võtta.

Kogu vähese tähtsusega abi küsimuste bloki võitab hästi kokku ühe abi andja öeldu: „*Kuigi RAR ei ole alati 100% usaldusväärne, on ta siiski oluliselt parem muudest variantidest, eriti sellest, mis oli varasemalt - andmed küsiti abi saajate käest, kes ei teadnud tihti ise kah ja küsisid omakorda abi andjatelt üle või jätsid midagi panemata või panid VTA alla ka grupierandi.*“ (V14). Seega saab vähese tähtsusega abi vastuste sektsiooni kokkuvõtteks tõdeda, et kuigi RAR usaldusväärsus on kõikuv ja liigsed kohustuslikud väljad ning ettevõtjate käsitsi sidumise funktsionaalsus RARis on abi andjate jaoks problemaatiline (lisaks muudele mainitud kitsaskohtadele), on

üldkokkuvõttes RAR vähese tähtsusega abi reeglite kontrollimisel abi andjatele siiski suureks abiks ja abi andjad hindavad seda, et vähese tähtsusega abi andmisel on Eestis register loodud ja kasutusel.

4.3.5 Abi andjate hinnangud RAR kohta riigiabi nõuete kontekstis

Riigiabi andmisega seonduvalt kasutab 16 vastanud asutusest RARi 11¹. Nendest 1 annab aastas riigiabi keskmiselt rohkemale kui 1000 isikule, 2 abi andja puhul on riigiabi saajaid aastas keskmiselt 100 ja 1000 vahel, 6 abi andja puhul 10 ja 99 vahel ning 2 abi andjat annavad keskmiselt aastas riigiabi vähemale kui 10 isikule². Seega kasutatakse RARi riigiabiga seonduvalt vähem kui vähese tähtsusega abiga.

Lisaks kannete tegemisele kasutatakse RARi ka riigiabiga seonduva info otsimiseks, et teada saada enda asutuse antud ja/või väljamakstud riigiabi (7 vastajat), ettevõtjale antud riigiabi (6 vastajat) ja teiste asutuste antud ja/ või väljamakstud riigiabi (4 vastajat). 3 vastajat ei kasuta RARi riigiabiga seotud info otsimiseks ja kasutavad RARi vaid andmete kandmiseks³.

Kuna erinevalt vähese tähtsusega abist, ei ole EL tasandil ette nähtud, mida riigiabi register selle olemasolul sisaldama peab, siis puudutavad riigiabiga seonduvad küsimused pigem abi andjate vajadusi uute võimalike funktsionaalsustega seonduvalt. Seetõttu küsiti alustuseks abi andjatelt, kas nende hinnangul peaks RAR tulevikus üldse sisaldama uusi funktsionaalsusi, mille kaudu saaks riigiabi andja kontrollida abi saaja riigiabi nõuete/reeglite täitmist abi andmise menetlusprotsessis. 1 vastaja leidis, et peaks küll, 7 vastajat leidis, et peaks, aga pigem vaid teatud nõuete/reeglite puhul. 3 vastajat ei osanud öelda. Samas variante nagu „pigem olen kahtlev“, „ei peaks sisaldama“ ja „mõni muu infosüsteem peaks sisaldama selliseid funktsionaalsuseid“ ei valinud ükski vastaja, mis näitab, et enamik vastajaid siiski leiab, et RAR funktsionaalsusi riigiabi osas tuleks täiendada⁴. 1 vastaja kommenteeris vastust ja tõi välja administratiivse töömahu aspekti: „*See võiks olla distsiplineeriv, samas peaks jälgima, et see ei oleks topelttöö.*“ (V6). Kuna riigiabi põhinõudeid, mida RAR ei toeta, on neli – ettevõtja suuruse tuvastamine,

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 28. Küsimus nr 36.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 30. Küsimus nr 38.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 29. Küsimus nr 37.

⁴ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 31. Küsimus nr 39.

raskustes oleva ettevõtja tuvastamine, abikõlblike kulude kumuleerimise kontroll ja teavitamiskünniste mitteületamise kontroll, siis paluti vastajatel järjestada need nõuded selles järjekorras, mille arendamist RARis nemad kõige prioriteetsemaks peavad. Kõige olulisemaks nõudeks, mida RARis automatiseerima peaks, peeti ettevõtja suuruse määratlemise funktsionaalsust (kokku 38 punkti), millele järgnes kohe raskustes oleva ettevõtja tuvastamise funktsionaalsus (kokku 36 punkti), millest võib järeldada, et mõlemad funktsionaalsused on abi andjate jaoks suuresti sama olulised. Pingereas kolmandale kohale jäi abikõlblike kulude kumuleerimise kontrolli funktsionaalsus (kokku 21 punkti) ja viimaseks teavitamiskünniste mitteületamise kontrolli funktsionaalsus (kokku 11 punkti)¹. Vastust kommenteeris 1 vastaja, kes tõi välja: „*Nii ettevõtja suurus, raskustes ettevõtja kui ka abikõlblike kulude kumuleerumine on väga olulised ning raske on prioriteetsust välja tuua. Oleks väga kasulik, kui neid saaks automatiseerida. Iseasi, kas see oleks reaalselt teostatav.*“ (V15).

Kuna kõik nõuded on väga spetsiifilised, siis küsiti abi andjatelt iga nõude kohta ka eraldi.

Esimeseks vaadeldavaks nõudeks on ettevõtja suuruse kontroll. Esmalt küsiti abi andjatelt, kas neil on asutuses automatiseeritud kontroll ettevõtja suuruse kontrollimiseks. Siin vastas üks abi andja jaatavalt², kes tõi kommentaarina välja, et neil on liidestus äriregistri ja VKE kontrollimise automaatsus³. Seega on Eestis sarnane funktsionaalsus ühel abi andjal juba kasutusel ning kui RARis soovida sarnast funktsionaalsust teha, siis on jalgratta mitteleiutamiseks mõistlik esmalt juba olemasoleva lahendusega tutvuda.

Selleks, et teada saada nõude kontrollimiseks kuluvat ajakulu, küsiti abi andjatelt ka seda, kui kaua neil võtab enda asutuses keskmiselt aega ettevõtja suuruse kontroll ühe abisaaja kohta. Vastamiseks olid ette antud ka vahemikud „kuni 10 minutit“, „10–30 minutit“, „30 minutit–2 tundi“, „2 tundi–4 tundi“, „üle 4 tunni“. Võimalik oli valida ka variant „ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda“, kuna kuigi tegemist on riigiabi üldnõudega, ei pruugi see igas meetmes relevantne olla, näiteks juhtudel, kui toetusõiguslikkus või abi määr ei sõltu ettevõtja suurusest. 45.5% ehk 5 vastajal võtab kontroll aega 10 kuni 30 minutit. 3 abi andjal võtab see aega kuni 10 minutit. 2 vastaja sõnul võtab kontroll aega

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 32. Küsimus nr 40.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 33. Küsimus nr 41.

³ Abi andja anonüümsuse tagamiseks ei ole vastaja koodi toodud.

30 minutit kuni 2 tundi ja 1 vastaja puhul ei ole see relevantne/ei oska öelda. Seega saab järeldada, et vaid 18% kogu vastajate hulgast ja 20% nendest vastajatest, kes ajahinnangu märkisid (kes ei valinud varianti „ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda“) võtab selle nõude kontrollimine aega üle poole tunni ja teistel kulub nõude kontrolliks aega sellest vähem¹. Kuigi esmapilgul võib tunduda, et selle nõude kontrollimisele kulub seega pigem väike aeg, siis samas, arvestades seda, et abisaajaid võib olla sadades või tuhandetes ja et tegemist on levinud nõudega, võib selle nõude kontroll summeerituna abi saajate peale tekitada abi andja jaoks siiski arvestatava ajakulu.

Eelnevale viitab kaudselt ka see, et 9 vastajat 11st leidis, et RARis peaks tulevikus olema või pigem olema funktsionaalsus ettevõtja suuruse tuvastamise jaoks ning vaid 1 abi andja leidis, et seda pole vaja ja 1 abi andja ei osanud öelda². Vastust põhjendas 8 isikut, kes tõid välja nii sellise lahenduse eeliseid kui võimalikke lahendusvariante. Eelistena mainiti, et selliselt oleksid tagatud ühised alused ettevõtja suuruse määratlemisel (V7) ja administratiivse koormuse vähendamist: „*Hetkel on see RARis kohustuslik väli. Samas mitmetes meetmes selle kohta andmeid ei koguta. Kui riigil on huvi koguda andmeid ettevõtjate suuruse kohta, siis suuruse tuvastamine olla RAR-is automatiseeritud, sest nagu öeldud meetmetes sageli vastavaid andmeid ei koguta ning ei oleks mõistlik sellist kohustust üksnes statistika eesmärgil abi andjatele panna. Samuti, kui meetmes endas on nõue kontrollida ettevõtja suurust, siis on kontrolli tegemine ajamahukas ja veaohut on suur. Samas näib kõige mõistlikum automatiseeritud lahendus lisada RAR-i, mitte iga abi andja infosüsteemis eraldi (mis oleks kulukas, lisaks erinevuste oht). See vähendaks abi andjate admin.koormust.*“ (V15). Lahendustena mainis 4 abi andjat äriregistrit (V2, V6, V11, V16) ja lisaks ka krediidiinfot (V16) ja inforegistrit (V1). Üks automatiseerimise pooldaja tõi samas välja ka kõhklusi nõude täieliku automatiseerimise osas: „*Ilmselt ei ole seda täielikult võimalik automatiseerida. Küll aga oleks võib-olla teatud juhtudel automaatselt võimalik kohe kindlalt öelda, et ettevõtte on igal juhul suur ja edasi kontrollida pole mõtet.*“ (V14). Seega on abi andjate jaoks tegemist olulise nõudega, mille automatiseerimist peetakse oluliseks nii administratiivse koormuse vähendamise kui ühtsete aluste tõttu ning lahenduste pakkumisel mõeldakse kaasa ja pakutakse omapoolseid variante.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 34. Küsimus nr 42.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 35. Küsimus nr 43.

Järgmiseks vaadeldavaks nõudeks on raskustes oleva ettevõtja kontroll, mida eelnevalt nimetati ettevõtja suuruse kõrval kui samuti olulist RARis automatiseerimist vajavat nõuet. Selgus, et ka selle nõude kontrollimiseks enamikel abi andjatel automatiseeritud lahendusi kasutusel ei ole, välja arvatud 2 abi andjat¹, kellest 1 sõnas, et neil on see osades toetusmeetmetes ja teine mainis Exceli töövahendit, mis osaliselt hõlbustab kontrolli². Küsimusele kontrollide ajakulu kohta andis ajakulu hinnanguid 8 vastajat, ülejäänud vastajate meetmetes ei ole see nõue relevantne või ei osatud vastata. Vastusevariandid olid samad, mis ettevõtja suuruse määratlemise ajakulu küsimuseski (küsimus 42). Kui ettevõtja suuruse kontrolli osas vastas 45.5% vastajatest, et neil võtab see 10–30 minutit, siis raskustes ettevõtja nõude puhul vastas 45.5% ehk 5 abi andjat, et neil võtab ühe abi saaja kohta raskustes oleva ettevõtja mõiste kontroll keskmiselt aega 30 minutit kuni 2 tundi, mis on oluliselt pikem aeg kui ettevõtja suuruse määratlemisel kulub. 2 vastaja puhul võtab raskustes ettevõtja kontroll aega kuni 10 minutit ja 1 vastaja jaoks 10–30 minutit³.

Seega saab järeldada, et peaaegu pool kogu vastajate hulgast ja 63% ajahinnangu andnud vastajatest (kes ei valinud varianti „ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda“) võtab selle nõude täitmise kontroll üle poole tunni, mis ilmselt selgitab ka seda, miks just selle nõude automatiseerimine RARis on ettevõtja suuruse määratlemise kõrval üks kriitilisema tähtsusega nõudeid. Vastustest on näha, et tegemist on märkimisväärse ajakuluga, eriti ka arvestades seda, et tegemist on riigiabi ühe sellise üldnõudega, millest on väga vähe erandeid. Siingi vastas uuesti 7 vastajat, et RARis peaks tulevikus olema või pigem peaks olema funktsionaalsus raskustes oleva ettevõtja kontrollimiseks ning mitte ükski vastaja ei leidnud, et see ei peaks olema⁴. Samas oli „ei oska öelda“ vastuseid siin rohkem kui näiteks ettevõtja suuruse tuvastamise nõude puhul, mis tuleneb osaliselt sellest, et rohkem vastati ka, et nõue ei ole relevantne/ei osata öelda, või siis ka sellest, et nimetatud nõue on oma olemuselt mitmetahulisem kui ettevõtja suuruse määratlemine, mistõttu ei pruugita näha niivõrd võimalusi selle kontrolli automatiseerimiseks. Ettepanekuid selle osas, kuidas see funktsionaalsus RARis toimida võiks, tegi 6 vastajat, kes nimetasid erinevaid registreid ja andmeid – Maksu- ja Tolliameti andmeid (V2),

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 36. Küsimus nr 45.

² Abi andjate anonüümsuse tagamiseks ei ole vastajate koode toodud.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 37. Küsimus nr 46.

⁴ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 38. Küsimus nr 47.

ettevõtete registrit (V9), äriregistris olevaid ettevõtja majandusaasta aruandeid (V14), krediidiinfot (V16). Seega on abi andjatel mitmeid erinevaid ideid, kuidas selle nõude kontrolli RARis automatiseerida, kuigi konkreetsemaid ettepakekuid, mis infot täpsemalt võiks neist registritest kasutada, abi andjad ei teinud. Võimalik, et siinkohal mängib taas rolli nimetatud nõude keerukus, kuna see koosneb 5 eri elemendist (täpsemalt on seda kirjeldatud töö kolmandas ja viiendas peatükis).

Kolmandaks riigiabi nõudeks, mille kohta abi andjatelt küsiti, oli RARis juba olemasolev funktsionaalsus tuvastamiseks, et ettevõtjal ei ole täitmata Euroopa Komisjoni korraldust riigiabi tagasimaksmiseks. See oli ka ainuke olemasolev funktsionaalsus, mille kohta abi andjatelt riigiabiga seonduvalt küsiti. Kuna tegemist on olemasoleva funktsionaalsusega, siis küsiti abi andjatelt seda, kuidas nad selle funktsionaalsuse toimimist hindavad. Kui eelnevate riigiabi nõuete puhul oli enamikul abi andjatel oma arvamus sellest, kas nõude kontroll peaks automatiseeritud olema, siis siinse olemasoleva lahenduse osas oli tunda abi andjate mõningat kimbatust – 4 vastajat 11st vastasid „ei oska öelda“ ja 3 vastasid, et ei kasuta selle nõude kontrolliks RAR-i. 2 vastajat vastasid, et see funktsionaalsus pigem ei toimi ja 1 vastaja, et see ei toimi üldse. 1 vastaja seevastu hindas seda kõrgeima hinnanguga ja arvas, et see toimib hästi¹. Vastust kommenteeris 3 vastajat, kellest 1 leidis, et uue abi andmine võiks olla automaatselt takistatud (V6), 1 leidis, et funktsionaalsust tuleks täiendada (V16) ning 1 abi andja tõi välja, et see on RARis väga raskesti leitav (V15). Siinkohal võivad abi andjate vastused olla mõjutatud ka sellest, et Eestis on nimetatud nõue siiani pigem teoreetiline, kuna selline komisjoni korraldus on Eestis praeguse seisuga tehtud läbi aegade vaid 1 ettevõtja kohta [28] ning arvestades, et vastav ettevõtja (Estonian Air) pärast sellise korralduse saamist ka kohe tegevuse lõpetas [69, lk 8], siis seetõttu sisulist koormust abi andjatel selle nõude jälgimisel siiani olnud ei ole. Samas on oluline, et RARis nimetatud funktsionaalsus toimiks, sest ei saa eeldada, et kõik abi andjad peaksid automaatselt kursis olema, kui Euroopa Komisjon mõnele ettevõtjale vastava otsuse teeb ja kuidas selle täitmine ettevõtja poolt toimib, seda enam, et tegemist on riigiabi ühe kõige fundamentaalsema absoluutnõudega, millest kõrvalekalded on ülimalt harva võimalikud. Seega võiks Rahandusministeerium vastava funktsionaalsuse RARis üle vaadata ja abi andjatele selle kasutamist selgitada.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 39. Küsimus nr 48.

Järgnevalt küsiti abi andjatelt samade abikõlblike kulude kumuleerimisreeglite automaatse kontrolli kohta. Ükski abi andja ei vastanud, et neil oleks asutuses selle nõude jaoks automaatne kontroll¹. 1 abi andja tõi kommentaaris välja viite struktuuritoetuste registrile: „Üldjuhul meetme tingimused ei luba samasid kulusid katta erinevate riigiabi liikidega või mitmest allikast. SFOS-s on mingil kujul sisse ehitatud topeltfinantseerimise kontroll.“ (V14). Kui abi andjatelt paluti valida ajavahemik, kui palju selle nõude kontroll nende asutuses keskmiselt ühe abi saaja kohta aega võtab, siis lahknesid nende arvamused senisest enam. Erinevalt ajahinnangutest eelmise kahe nõude kohta, vastas siin 45.4% vastajatest ehk 5 vastajat, et nad ei oska öelda või ei ole see nende meetmetes relevantne. 2 vastajat tõi välja, et kontroll võtab neil aega et 30 minuti ja 2 tunni vahel, 2 vastajat, et 10 kuni 30 minuti vahel. 1 vastaja tõi välja, et neil võtab see aega üle 4 tunni ja 1 vastaja, et alla 10 minuti². Kuna nimetatud nõue oleneb suuresti ka sellest, mida meetme raames toetatakse ja kuivõrd suur on meetmespetsiifikast ja toetatavatest tegevustest tulenevalt võimalus, et samade kulude jaoks võib abi saaja muudest meetmetest toetust taotleda, siis on abi andjate arvamuse lahknevused ajahinnangute osas ka mõneti mõistetavad. Seega kõikidest vastajatest 27% kulub nõude kontrolliks üle poole tunni ning vaadeldes aga vaid neid vastajaid, kes ajahinnangu välja tõi (kes ei valinud varianti „ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda“), on vastav näitaja 50%. See näitab, et juhul kui seda nõuet on vaja kontrollida, võib see olla siiski suure ajakuluga.

Automatiseerimise osas leidis 1 vastaja, et seda nõuet ei tuleks automatiseerida. 4 vastajat leidis, et nimetatud nõuet tuleks RARis automatiseerida ja 1 vastaja, et pigem tuleks, 5 vastajat ei osanud öelda, mis näitab seda, et enamik, keda see nõue puudutab, soovivad selle automatiseerimist, samas ei pruugi see nõue mitmete abi andjate jaoks relevantne olla³. Võimalike lahenduste osas tehti kaks sisulist ettepanekut ja taas nimetati nii struktuuritoetuste registrit kui uuena ka abi andjate andmeid: „EL abi korral link SFOS-is toetust saanud projekti andmetele (eelarvele)“ (V9) ja „Automatiseeritult - äkki saaks kokku koguda info erinevatelt abi andjatelt.“ (V16). Arvestades, et nimetatud nõude täitmine on oluline samm toetuspettuste vähendamise suunas, on mõlemad pakutud lahendused kindlasti sellised, mida tulevikus võiks lähemalt analüüsida.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 40. Küsimus nr 51.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 41. Küsimus nr 52.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 42. Küsimus nr 53.

Kõige viimase riigiabi nõudena uuriti abi andjatelt teavitamiskünniste nõude kontrolli kohta. Selgus, et kahel abi andjal on asutuses nimetatud nõude täitmiseks olemas automatiseeritud kontroll, samas kumbki neist ei täpsustanud, kuidas ja mil viisil see toimib¹. Samas üle poole ehk 6 vastajat 11st sõnasid, et see nõue ei ole nende meetmetes relevantne või nad ei oska öelda, mida on isegi rohkem kui abikõlblike kulude kumuleerimise nõude puhul². See on samas ka eeldatav, kuna teavitamiskünniste kontroll muutub oluliseks vaid siis, kui tegemist on ühele projektile / tegevusele või teatud juhtudel ka abi saajale antavate väga suurte abisummadega, mis Eestis oludes paljude abi andjate puhul summade väiksuse tõttu ilmselt relevantseid ei ole. Nendest 5 abi andjast, kelle meetmetes see võib rolli mängida, märkis 3, et see võtab see aega 10 ja 30 minuti vahel, 1, et see võtab aega 30 minutit kuni 2 tundi ja 1 abi andja jaoks võtab see aega alla 10 minuti³. Kui vaadelda vaid nende vastajate tulemusi, kes ajahinnanguid andsid (kes ei valinud varianti „ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda“), on näha, et 20% võtab selle nõude täitmine üle poole tunni. Kui võtta kogu vastajate arvu arvesse, siis on vastavaks näitajaks 9%, mis näitab seda, et nimetatud nõude täitmine on koondvaates pigem väikese ajakuluga. 11 vastajast 6 vastajat leidis, et RARis peaks või pigem peaks tulevikus vastava nõude täitmise kontrollimiseks funktsionaalsus olema⁴. Seda, kuidas see võiks toimida, kommenteeris 2 vastajat, kellest 1 tõi välja registris registreeritud väljamaksete kuupäevad (V1) ja teine RARi sisestatud andmed (V9).

Riigiabi nõuete osa kokkuvõtteks saab järeldada, et kui vaadelda seda, kui palju abi andjaid nõuete kontrolli kohta ajahinnanguid andsid, siis on tulemused samalaadsed abi andjate toodud prioriteetidega, kus esmajärjekorras oli ettevõtja suuruse kontroll (10 hinnangut), seejärel raskustes oleva ettevõtja kontroll (8 hinnangut), siis abikõlblike kulude kumuleerimine (6 hinnangut) ja lõpuks teavitamiskünniste kontroll (5 hinnangut). Kuna ajakulu hinnangute küsimisel oli eesmärk näha pigem abi andja poolset hinnangut ja suurusjärku ning mitte arvutada keskmist, siis saab järeldusi teha selle põhjal pigem kategooriates, näiteks kuivõrd paljudel vastajatel võtab nõude kontroll aega hinnanguliselt üle 10 minuti ja kui paljudel neist omakorda üle poole tunni. See annab hea ülevaate abi andjate endi hinnangutest ning suuna selleks, milliste nõuete

¹ Abi andjate anonüümsuse tagamiseks ei ole vastajate koode toodud.

² Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 43. Küsimus nr 55.

³ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 44. Küsimus nr 56.

⁴ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 45. Küsimus nr 57.

automatiseerimist oleks administratiivset koormust silmas pidades mõistlik kaaluda ja analüüsida.

Kokkuvõttena selgus, et 63.6% kogu riigiabi osa vastajatest (7) võtab ettevõtja suuruse kontroll üle 10 minuti, raskustes oleva ettevõtja puhul on vastav näitaja 54.6% (6 isikut), abikõlblike kulude kumuleerimisnõude puhul 45.5% (5 isikut) ja teavitamiskünniste puhul 36.4% (4 isikut). Seega järgib ka see abi andjate väljatoodud prioriteete nõuete automatiseerimise suhtes. Samas kui vaadelda seda, kui paljudel võtab nõude kontroll aega üle poole tunni, mida võib pidada juba oluliselt märkimisväärsemaks ajakuluks, on näitajad mõneti teised: 18.2% vastajatest (2 isikut) võtab ettevõtja suuruse kontroll üle poole tunni, raskustes oleva ettevõtja kontrolli puhul on vastav näitaja aga 45.5% (5 isikut), abikõlblike kulude kumuleerimisel 27.3% (3 isikut) ja teavitamiskünnistel 9.1% (1 isikut).

Seega saab järeldada raskustes oleva ettevõtja kontrolli suurt ajakulu. Tulemused erinevad rohkem abikõlblike kulude kumuleerimise ja ettevõtja suuruse kontrolli osas, kus kumuleerimise kontroll võtab rohkematel vastajatel üle poole tunni nende tööajast, samal ajal kui vaadata ajakulu 10 minutist alates, märkis rohkem isikuid ettevõtja suurust. Seega on keeruline pelgalt ajahinnangute alusel välja tuua, kumb nõue nendest kahest abi andjate jaoks koormavam on. Samas on väga oluline silmas pidada abi andjate endi nimetatud prioriteete, millest lähtuvalt ka töö viiendas peatükis ettepanekuid tehakse.

4.3.6 Abi andjate hinnangud RARile kokkuvõtvalt

Küsimustiku viimases osas paluti abi andjatel anda oma hinnang selle kohta, kas RAR täidab oma pidamise eesmärgi tagada arvestus riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle. 7 vastajat hindas seda kõrgeima vastusevariandiga ja leidis, et täidab, 9 vastajat leidis, et pigem täidab¹. Kommentaarides mainis 1 vastaja, et RARi andmete kandmisel võib olla abiandjapoolseid vigu (V6) ja samuti toodi välja, et kasutajasõbralikkuses (sisestamise kiirus) on RARis palju parandamisruumi (V13).

Sarnane ja paremgi tulemus oli ka küsimusele, kas abi andjate hinnangul täidab RAR oma ülesannet tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus. Vastupidiselt eelmise

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 46. Küsimus nr 60.

küsimuse vastusele vastas siin jaatavalt 9 abi andjat ning „pigem jah“ vastas 7 abi andjat¹. Kommentaari andis 1 vastaja, kes sõnas: „Teave on olemas, kuid kohati keerukalt kättesaadav. Samuti võiks kaaluda päringute arusaadavamaks muutmist. Kohati on raskesti arusaadav, kust mingeid päringuid teostada ja kuidas vajalike andmeteni jõuda. Kuna kasutame RARis lisaks abi andmisele ka poliitika kujundamise abivahendina ning teeme erinevaid päringuid, siis on päringute tegemine kohati suure ajakuluga, kuna ei ole lihtsasti leitav, mis päringuga mis infot saab ning mida mingi päring teeb.“ (V15).

Küsimustiku kõikide osade kokkuvõttes saab seega välja tuua, et hoolimata sellest, et küsimustiku esimeses osas toodi välja andmete aja- ja asjakohasuses probleeme ja kasutusmugavuse küsimusi ning funktsionaalsusi, mis ei toimi või mida abi andjad RARis vajavad, siis lõppkokkuvõttes hinnatakse RARi siiski kõrgelt. Kuna aga abi andjate vastustest tuli välja siiski aga mitmeid tõsiseid kitsaskohti, siis võimalikke lahendusi neile analüüsitakse järgnevalt magistritöö viiendas osas.

¹ Vt vastuste jaotumist joonisel: Lisa 2. Joonis 47. Küsimus nr 61.

5 Ettepanekud RAR edasiarenduseks

EL õiguse ja RAR funktsionaalsuste analüüsis ning abi andjate vastustest tulenevalt selgus RAR funktsionaalsustes mitmeid kitsaskohti ja vajadusi RAR täiustamiseks. Sellest tulenevalt on käesolevas peatükis kokkuvõtvalt toodud ettepanekud RAR edasiarendusteks. Kõik ettepanekud tulenevad ja on samas ka piiratud magistritöö skoobi ja töös kajastatud teemadega. Kuna ettepanekud võib laias laastus jagada kolme gruppi – üldised ettepanekud RAR kui infosüsteemi kohta, vähese tähtsusega abi spetsiifilised ettepanekud ja riigiabi nõuete spetsiifilised ettepanekud – siis on neid järgnevalt käsitletud ka eelnimetatud liigenduses ja järjekorras. Ettepanekud tulenevad töö eelmistes osades välja toodud RAR kitsaskohtadest. Tulenevalt ettepanekute arvukusest on need pigem kontseptuaalset laadi, kus skoobist on välja jäetud näiteks nii finantsiliste ressurssidega seonduv kui lahenduste tehnilised üksikasjad.

5.1 Ettepanekud RAR kui infosüsteemi kohta

Abi andjate vastuste analüüs demonstreeris RAR kui infosüsteemi kohta mitmeid probleemkohti. Jättes kõrvale vähese tähtsusega abi ja riigiabiga seotud kitsaskohad, siis kõige suuremaks probleemiks RAR kui infosüsteemi puhul peeti RAR andmete aja- ja asjakohasust. Kui vähese tähtsusega abi ja riigiabi spetsiifiliste andmete aja- ja asjakohasuse küsimust käsitletakse vastavates alajaotustes, siis üldise probleemina tõstatati, et RARi kogutakse andmeid, mida abi andjatel ei pruugi olla, näiteks juhul, kui vastavad andmed ei ole meetme kontekstis relevantssed ja vajalikud (näiteks abi saaja aadress, tegevusala kood (EMTAK kood), abi saaja suurus, abi andja poolne otsuse number jm). **Seega on magistritöö esimeseks ettepanekuks analüüsida tulevikus RAR kohustuslike väljadega seonduvat, et välja selgitada iga kohustusliku välja eesmärk ja vajadus ning teha vastavad korrektuurid.** Nagu üks abi andja (V15) sõnas, peaks andmete koosseis peaks tulema riigiabi/vähese tähtsusega abi reeglitest.

Kuna abi andjad tõid kohustuslike väljade probleemkohtadena eelkõige välja abisaaja aadressi, EMTAK koodi ja suurust, siis analüüsitakse järgnevalt põgusalt nende kolme välja vajadust RARis. Samas tuleks RAR reaalsete muudatustele eelnevalt teha kõikide RAR väljade kohta põhjalik õiguslik analüüs ja IT-analüüs, et kaardistada võimalikud ohukohad, mida teatud väljade vabatahtlikuks muutmise või kaotamine võib õiguslikult ja IT-alaselt kaasa tuua.

Esimese kohustusliku väljana vaadeldakse abi saaja aadressi välja: RARis tuleb kohuslikuna märkida abi saaja aadress [72, § 10 lõige 1 punkt 3]. Samas ei ole aadress üldjuhul riigiabi ega vähese tähtsusega abi reeglite mõistes oluline. Hetkel on kogu Eesti ka Euroopa Liidu ühise statistiliste territoriaalüksuste liigituse teise tasandi (NUTS 2) järgi üks piirkond [23, punkt 5], mistõttu aadressi väli hetkel rolli ei mängi. Samas võiks tulevikus see teatavas täpsusastmes oluliseks muutuda juhul, kui tulevikus Eesti NUTS 2 tasandil rohkemateks piirkondadeks jaotatakse, sest riigiabi läbipaistvusnõude raames tuleb Euroopa Komisjoni läbipaistvusmoodulisse kantavate suuresummaliste abide puhul märkida abisaaja piirkond NUTS 2. tasandi tasemel [39, III lisa] (läbipaistvusnõudest on täpsemalt kirjeldatud magistritöö kolmandas peatükis). Samas on näiteks Rahandusministeerium avaldanud Eesti mitmeks piirkonnaks jagamise võimalikkuses pigem kahtlust ning hetkel on seega pigem eeldatav, et lähiaastatel sellist jaotamist ei tule [80] ning isegi kui tuleb, tuleks läbipaistvusnõude puhul märkida aadress mitte täpsemalt kui NUTS 2 piirkonna tasandil [39, III lisa]. Kuna RAR aadressi kanne ei anna kellelegi õigust toetuse saamiseks (isegi konkreetsele piirkonnale suunatud meetmetes) ning RARis ei ole ka päringuvõimalust [70, lk 35–42] analüüsima, millise piirkonna ettevõtjaid on mis meetmetest kõige rohkem toetatud, siis ei näi aadressi väli RARis funktsiooni omavat ning tuleks tõsiselt üle vaadata, kas see on vajalik. Samas võiks paralleelselt uurida poliitikakujundajate vajadust selliste päringute võimaluste järele ja nende prioriteetsust.

Teiseks ja kolmandaks analüüsitavaks väljaks on ettevõtja tegevusala koodi (EMTAK) ja ettevõtja suuruse väli. Mitmetes abimeetmetes ei ole need andmed olulised ja neid andmeid ei koguta, mistõttu on arusaadavad abi andjate kahtlused nende väljade vajalikkusest. Samuti ei oma abi andmisel juba olemasolevad RAR kanded ettevõtja suuruse või tegevusalakoodi kohta tähtsust. Nagu aadressiväljagi puhul, ei ole RARi ehitatud eraldi päringuvõimalust, et teha näiteks poliitikakujundamiseks statistikat

tegevusalade või ettevõtja suuruste lõikes [70, lk 35–42]. Samas, kuigi riigisiselt ei ole need väljad hetkel olulised, siis samas on need kaks näitajat vajalikud riigiabi läbipaistvusnõude täitmiseks. Kuna läbipaistvusmoodulis on vajalik ettevõtja suuruse märkimine (siiski vaid kahel tasandil – kas VKE või suurettevõtja) ja samuti ettevõtja tegevusala koodi märkimine rühma tasandil [39, III lisa], siis on Rahandusministeeriumile need andmed läbipaistvusmoodulisse kannete tegemiseks vältimatult vajalikud.

Samas on näiteks abisaaja suuruse puhul RARis võimalik valida ka „muu“ [70, lk 44], mis ühelt poolt on küll hea lahendus neile abi andjatele, kes meetme raames vastavat infot ei kogu, kuid samas toob see endaga kaasa selle, et andmed ei ole enam täpsed ning samuti ei ole sellest kasu Rahandusministeeriumile läbipaistvusmoodulisse kannete tegemisel, kuna sellisel juhul tuleb tal abi andjatele vastav info eraldi küsida näiteks RARis antud abi tagastamise teel abi andjale või muul viisil. Seega on ühelt poolt ettevõtja suuruse „muu“ valikuvõimalus mõistlik lahendus abi andjate administratiivse koormuse mõistes, kuid samas devalveerib see selliste andmete kogumise põhjenduse, kuna arusaadavalt ei ole andmed enam võrreldavad, kui need on suures osas ebatäpsed.

Kuigi nii ettevõtja suurus kui tegevusala kood on läbipaistvusnõude raames vajalikud, tuleb nende puhul silmas pidada ka proportsioone – 29.03.2019 seisuga on Rahandusministeerium kandnud Euroopa Komisjoni läbipaistvusmoodulisse 170 antud abi otsust (alates jaanuarist 2017) [73]. Samal ajal kanti ainuüksi 2017. aastal RARi üle 55 tuhande abi otsuse [76]. Seega on suurusjärgud võrreldamatud ning küsimus jääb, kas vaid Euroopa Komisjoni läbipaistvusnõude täitmise pärast on vajalik abi andjatele sellises suurusjärgus lisakoormust, et kanda RARi andmeid, mida suure tõenäosusega kunagi praktikas ei kasutata. Seega tuleks edaspidi analüüsida nende väljade vajalikkust, võimalust muuta need vabatahtlikuks või kohustuslikuks vaid teatud summade ületamise puhul, samuti ka vastavate päringute tekitamise vajalikkust ja prioriteetust.

Kohustuslike väljade puhul tuleb vaadelda ka seda, kuidas RARi vastavad andmed kantakse, sest teiste andmebaaside ristkasutuse küsimus oli abi andjate jaoks oluline. Kui RARi kantakse andmed käsitsi, nagu see enamike vastajate puhul on, siis, kuna ettevõtja aadress ja ka vähemalt põhitegevusala on olemas äriregistris [83, § 4 lõige 5], siis on ka RARi vastav äriregistrist pärimise võimalus ehitatud. Seda on kirjeldatud ka RAR

kasutajajuhendis, mille kohaselt päritakse abi saaja andmete sisestamisel andmed abi saaja kohta esmalt RARist, ning kui abisaajat RARis ei ole, siis saab sealsamas teha päringu äriregistrist. Kui isik on äriregistris olemas, siis vastava päringu tulemusel täidetakse ka aadressi väljad automaatselt äriregistrist saadud infoga ja kuvatakse tegevusalakoodi valik, mille seast saab sobiva valida juhul kui neid on mitu [70, lk 16–17, 30].

Samas, nagu küsimustiku vastusest selgus, on tegevusalakoodi puhul abi andjate jaoks probleemiks see, et nii RARist kui äriregistrist pärides kuvatakse abi andjale kõik abi saaja RARis või äriregistris olevad ettevõtja tegevusala koodid ning juhul kui neid on mitu, tuleb abi andjal antud abi andmete sisestamisel endal sealt sobiv valida või vajadusel ise uus tegevusalakood lisada. RAR põhimääruse § 11 lõike 2 punkti 3² kohaselt tuleb RARi sisestada abi saaja toetatavale tegevusalale vastav EMTAK kood [72]. Samas, kui meetme raames vastavat infot ei koguta, on selle välja selgitamine abi andjale täiendav koormus ja kui abi saajaid on palju võib see abi andja jaoks olla märkimisväärse ajalise kuluga. Lisaks võivad kohustuslikud väljad, mille kohta abi andja andmeid ei kogu, saada probleemiks andmete liidesega/veebiteenusega saatmisel, sest abi andjal lihtsalt ei ole vastavaid andmeid või on andmed ebauhtlased. Ka küsimustiku vastustest selgus, et automatiseeritud lahenduste kasutamisel andmete esitamiseks on probleemiks näiteks RAR kontrollide rangus, mistõttu muudatused ei lähe läbi ja see avaldab väga suurt negatiivset mõju andmekvaliteedile (V14). Veelgi enam, isegi kui abi andja kogub vastavaid andmeid, on küsimus, kuivõrd peaks neid RARis kasutama, kuna avaliku teabe seaduse § 43⁶ lõike 2 sätestab, et andmete töötlemisel, mida kogub põhiandmetena teine riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu, tuleb aluseks võtta vastava teise andmekogu põhiandmed [2]. Seega on tegelikkuses küsitav, kas näiteks isikute aadresside puhul oleks õige üldse abi andjal saata RARi ettevõtjate aadressid, mis ta on oma andmebaasi kogunud, kui need andmed on samas mõne teise registri põhiandmete koosseisus. Järgmiseks küsimuseks võiks seada ka selle, kas oleks õigem, kui ettevõtja andmed peakski alati uue abi sisestamisel äriregistrist või mõnest muus registrist kohustuslikuna pärima, kuna vaid sel viisil saaks tagada nende asjakohasuse antud ajahetke seisuga. Samuti, kui andmed (nt aadressiandmed) on mõne teise registri põhiandmed, siis kas ka seetõttu ei peaks alati olema RARis kohustus neid uuesti põhiandmekogust pärida? Kuna aga antud küsimused on pigem õiguslikud ja magistritöö skoobist väljas, siis siinkohal

sellel pikemalt ei peatuta,. Samas tuleks kindlasti seda RAR edasiste arenduste puhul täiendavalt analüüsida.

Kui ettevõtja aadress ja EMTAK koodid on RARi ehitatud päringuga siiski äriregistrist päritavad, siis ettevõtja suurusega on keerulisem, kuna vastavat päringut RARis ei ole ja abi andja peab seega ettevõtja suuruse ise määrama või kasutama valikut „muu“. Samas on selle variandi plusse ja miinuseid juba eelnevalt kajastatud. Kuna ettevõtja suuruse määramise küsimus puudutas samas abi andjaid samas ka riigiabi puhul, kus nad nägid, et RAR võiks neile tulevikus ettevõtja suuruse tuvastamisel abiks olla, siis käsitletakse võimalikke sellekohaseid tulevasi funktsionaalsusi töö edasistes osades. Kokkuvõtvalt tuleks edaspidi analüüsida kohustuslike väljade vajalikkust, sh nende (osaliselt) vabatahtlikuks muutmist või kaotamist või meetmepõhist lähenemist.

Töö teine ettepanek on edaspidi süvitsi analüüsida RARi andmete kandmisega seotud tööprotsesse ja nende optimeerimise võimalusi. Mitu vastajat tõid välja väljamaketega seotud probleemid (V10, V14, V12, V13), näiteks selle, et väljamaksed võiksid olla eeltäidetud või probleemi, et neid ei saa enne lisada, kui antud abi on Rahandusministeeriumi poolt avaldatud. Kuigi registri põhimääruse § 14 lõige 5 kohaselt võib abi andja fikseeritud kokkuleppel Rahandusministeeriumiga ka ise antud abid avaldada [72], siis on selleks vaja eraldi kokkulepet Rahandusministeeriumiga ning vaikimisi standardprotsessi järgi sisestab abi andja RARi esmalt abi meetme, mille seejärel Rahandusministeerium vaatab üle ja avaldab, pärast mida saab abi andja sisestada antud abid, mille Rahandusministeerium taaskord üle vaatab ja avaldab, pärast mida saab abi andja sisestada väljamaksed, mis avalikustatakse koheselt [70, lk 19–20]. Seega, kuigi ühelt poolt on RAR põhimääruses võimalused olemas bürokraatia vähendamiseks ja tööprotsessi lihtsustamiseks, ei tulnud nende kasutamine küsimustiku vastustest välja. Seetõttu tuleks edaspidi analüüsida, mis on praeguse standardprotseduuri eesmärk, kas see täidab oma eesmärgi ja kas saaks olemasolevat protsessi optimeerida. Näiteks, mis on Rahandusministeeriumipoolse abi avaldamise eesmärk, kas see on vajalik? Kui see on vajalik, siis ehk saaks lubada tulevikus väljamakseid lisada ka avaldamata abile, et ei peaks ootama Rahandusministeeriumipoolset avaldamist? Ehk saaks abi avaldatud olekust mahavõtmise toimuda RARis endas ja mitte meilide vahetamise teel jne? Tööprotsesside hulka käib ka andmete sisestamise protseduuri analüüs, muuhulgas

tagamaks, et ei peaks teatud välju erinevates kohtades topelt täitma (näiteks ettevõtja suurus), mida ka vastustes välja toodi (V12).

Töö kolmanda ettepanekuna tuleks edaspidi abi andjatega koostöös analüüsida andmete liidesega esitamise kitsaskohti ja otsida nende lahendamise võimalusi.

Liidese kasutamise võimalus tuleneb registri põhimääruse §-st 13, mille kohaselt esitab abi andja registrile andmed kas vastavalt avaliku teabe seaduse alusel kehtestatud infosüsteemide andmevahetuskihi nõuetele (liidese kaudu) või käsitsi [72]. Nagu selgus, kasutab hetkel andmete kandmiseks automatiseeritud lahendusi võrdlemisi väike arv abi andjaid, kel on väga spetsiifilised probleemid, mistõttu tuleks vastavad kitsaskohad läbi analüüsida koostöös abi andjatega. Küsimustiku vastustest selgus, et probleemiks on näiteks RAR kontrollide rangus, mistõttu näiteks muudatused ei lähe läbi ja see avaldab väga suurt negatiivset mõju andmekvaliteedile (V14). Arvestades, et RARi andmete kandmine võtab abi andjatelt arvestatava aja, mis võib olla ka väga erinev olenevalt abi andjast ja abisaajate arvust (vastustes oli 1 minuti ja 1 tunni vahel 1 abi kohta), siis võib tulevikus liidese teema üha enam päevakorda kerkida abi andjate administratiivse koormuse vähendamiseks, seda eriti meetmetes, kus abisaajaid on sadu või tuhandeid ja RARi andmete kandmine moodustab kokkuvõttes abi andja jaoks suure ressursikulu. Seega on oluline, et vastavad võimalused toimiksid reaalsuses võimalikult probleemivabalt.

Töö neljanda ettepanekuna tuleks edaspidi kaaluda RAR ülesehituse lihtsustamist ning olemasolevate päringuvõimaluste arusaadavamaks tegemist ja päringuvõimaluste täiustamist. Selle töö probleemkohana välja mitu vastajat, näiteks toodi välja vajadust paremate päringuvõimaluste järele eri näitajate lõikes (V6) ning seda, et teatud juhtudel ei ole RAR intuiitselt kasutatav ja päringute puhul on raskesti arusaadav, kust teatud päringuid teostada ja kuidas vajalike andmeteni jõuda (V15). Kuna RARi kasutatakse ka poliitikakujundamise vahendina, on oluline esiteks, et poliitikakujundamiseks vajalikud koondandmeid oleks RARist võimalik päringuga pärida ning teiselt, et nende päringute teostamine oleks lihtsasti arusaadav ja mõistliku ajakuluga saavutatav, et oleks kindlus selles, et päringust saadav tulemus ka tegelikult vastab päringuga otsitule äri vajaduse poole pealt.

Arvestades, et ühelt poolt olid abi andjatele probleemiks liigsed kohustuslikud väljad ja teisalt päringuvõimaluste vähesus või nende vähene intuiitiivsus, siis tuleks kohustuslike väljade ja päringuvõimaluste parendamist analüüsida koos, et saavutada olukord, kus RARi kantavad andmed on esiteks tõesti eesmärgipärased ja vajalikud ning teiseks, et nende RARi kandmine annaks reaalse lisandväärtuse läbimõeldud ja hästi toimivate päringuvõimaluste kaudu, millest oleks kasu nii poliitikakujundamisel kui ka avalikkusele, kellele andmete avalikustamine [nt 70, lk 41–42]) suunatud on.

5.2 Vähesse tähtsusega abiga seotud ettepanekud

Vähesse tähtsusega abi reeglitega seonduvalt tõstatas EL õiguse analüüsist ja abi andjate vastusest välja kõige teravamalt kaks kitsaskohta – põllumajandusliku vähesse tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsuse loomise vajadus ning ühe ettevõtja mõiste jaoks oluline ettevõtjate sidumise funktsionaalsuse täiustamise vajadus. Kuna neist esimene puudutab EL õigusest tuleneva uue vajaliku funktsionaalsuse loomist ja on aegkriitiline, siis tehakse see ettepanek teistest detailsemalt alapeatükis 5.2.2.

5.2.1 Ettevõtjate sidumise funktsionaalsusega seonduv ettepanek

Töö esimeses peatükis läbiviidud EL õiguse ja RAR funktsionaalsuse vastavuse analüüsist selgus probleemkohana ettevõtjate sidumise funktsionaalsus RARis, mis ei pruugi alati tagada andmete aja- ja asjakohasust. Sama probleemi toodi välja ka abi andjate vastustes, kus üle kolmandiku vastajatest leidis, et praegune ettevõtjate käsitsi sidumise võimalus RARis ei ole pigem või üldse toimiv lahendus ning samuti leidis kolmandik vastajatest, et see võiks RARis teisiti toimuda. Ka avatud küsimuste vastustes toodi vastavat probleemi korduvalt välja (V6, V10, V13, V14, V15). Arvestades, et 86% vastajatest endi sõnul üldjuhul seoseid ei tekita ega kustuta, on vägagi põhjust olemasolev lahendus üle vaadata. **Seega on magistritöö viies ettepanek analüüsida ettevõtjate sidumise automatiseerimise võimalusi RARis ja võimalusel ettevõtjate sidumine vähemalt teatud osas automatiseerida.**

Komisjoni vähesse tähtsusega abi määrustes on ühe ettevõtja kriteeriumid defineeritud järgmiselt:

„Üks ettevõtja” hõlmab käesoleva määruse tähenduses kõik ettevõtted, mille vahel on vähemalt üks järgmistest suhetest:

- a) ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike häälteenamust;
- b) ettevõttel on õigus ametisse määrata või ametist vabastada enamikku teise ettevõtte haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest;
- c) ettevõttel on õigus rakendada teise ettevõtte suhtes valitsevat mõju vastavalt teise ettevõttega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingule või põhikirjale;
- d) ettevõtte, mis on teise ettevõtte aktsionär või osanik, kontrollib vastavalt kokkuleppele teiste aktsionäride või osanikega üksi sellise ettevõtte aktsionäride või osanike häälteenamust.

Üheks ettevõtjaks peetakse ka ettevõtteid, mis on esimese lõigu punktides a–d kirjeldatud suhtes ühe või enama muu ettevõtte kaudu.“ [40, artikkel 2 lõige 2], [41, artikkel 2 lõige 2], [42, artikkel 2 lõige 2].

Eesti õiguses on valitsevat mõju defineeritud erinevates seadustes ja seda erinevalt. Erle Uus on Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna magistritöö raames uurinud valitseva mõjuvõimu määramist ja selle aluseks olenevaid kontseptsioone ning jõudnud järeldusele, et kuigi kontsern on defineeritud raamatupidamise seaduses (RPS), Raamatupidamise Toimkonna Juhendis (RTJ) 11, äriseadustikus ja konkurentsiseaduses, on neis kõigis defineeritud valitsevat mõjuvõimu erinevalt ning samas ei ole ükski definitsioon ammendav [81, lk 48]. Kuna RPS § 2 lõike 1 kohaselt tuleb Eestis registreeritud ettevõtjatel korraldada oma raamatupidamist ja finantsaruandlust RPS kohaselt [59, artikkel 2 lõige 1] ning äriühingute asutamisel tuleb lähtuda äriseadustikust [83, § 506], siis vaadeldakse järgnevalt seda, kas ja kuidas on komisjoni määruse punktides nimetatud seoste andmeid eelnimetatud õigusaktidest tulenevalt kohustuslik äriregistrile esitada. Selliselt saab esiteks kindlaks teha, kuidas saavad abi andjad praegu nimetatud seosesid äriregistris olevatest andmetest vaadelda ning teiseks seda, kas ja kuidas saaks nende kontrolli automatiseerida.

RPSi analüüsis saab jõuda järeldusele, et eelnimetatud komisjoni määruse ühe ettevõtja seoste tingimuste punktid a–d [40, artikkel 2 lõige 2], [41, artikkel 2 lõige 2], [42, artikkel 2 lõige 2] ühtivad suuresti RPS § 27 konsolideerimisgrupi mõiste [59] ja RTJ 11 punkt

7 sätestatud valitseva mõju kriteeriumiga [65] ehk kui ettevõtjatel on üks eelnimetatud sidemetest, on RPS ja RTJ 11 mõistes tegemist konsolideerimisgrupi ehk kontserniga¹.

Üldprintsipiina saab häälteenamust ehk üle 50%-lise osalust hääleõigusest eeldada omandisuhte vastava suuruse kaudu, kuna hääleõigus on otseselt sõltuv omandisuhte suurusest (kuigi ka erandid on võimalikud, nt osühingu puhul põhikirjas erandite sätestamise kaudu vms) [83, § 169, § 236]. Justiitsministeeriumi kohturegistrite talituse kinnitusel saab omandisuhte suurust ja muudatusi äriregistrist kontrollida, kuna nii omandi suurus kui omandisuhte muutused kajastatakse muudatuste järel vahetult ka äriregistris, misjärel on need nähtavad ka näiteks visualiseerimise funktsionaalsusest [49]^{2 3}.

Lisaks häälteenamusele ja juhtimisotsuste õigusele [83, § 148 lg 5, § 169, § 226, § 236], on vähese tähtsusega abi ühe ettevõtja mõiste üheks aspektiks ka valitsev mõju vastavalt lepingule, asutamislepingule või põhikirjale [40, artikkel 2 lõige 2], [41, artikkel 2 lõige 2], [42, artikkel 2 lõige 2]. See tähendab, et sellisel juhul ei pea olema täidetud enamusaluse tingimus.

Justiitsministeeriumi kohturegistrite talituse sõnul võib teatud juhtudel olla sellist valitsevat mõju võimalik tuvastada põhikirjast, näiteks juhtudel, kui osadel on erinevad õigused (ärieadustiku § 148 lg 3) või kui välja on antud eriliigilisi aktsiaid (ärieadustiku § 235 ja 237). Samas on Justiitsministeeriumi sõnul muudel juhtudel see peamiselt ühingu sisesuhte (võlaõiguslikud ja ühingusisesed lepingud) ja raamatupidamise küsimus (raamatupidamise aastaaruande esitamine konsolideerimisgrupina juhul kui ühing on ise end konsolideerimisgrupina tuvastanud) ning äriregister ei kogu andmeid ühingu valitseva mõju olemasolu kohta teise ühingu üle. Nii ei pruugi Justiitsministeeriumi

¹ RTJ 11 punkt 7: „Käesoleva juhendi kohaselt loetakse tütarettevõtteks kõiki ettevõtteid, mille üle teisel ettevõttel (emaettevõttel) on valitsev mõju. Valitseva mõju olemasolu eeldatakse juhul kui emaettevõtte omanduses on otse või tütarettevõtete kaudu rohkem kui 50% tütarettevõtte hääleõigusest, v.a erandjuhud kui on võimalik selgelt tõendada, et sellise hääleõigusega ei kaasne valitsevat mõju. Valitsev mõju eksisteerib ka siis, kui emaettevõttele kuulub tütarettevõttes 50% või vähem hääleõigusest, kuid emaettevõtte (SME IFRS 9.5): (a) omab tegelikku valitsevat mõju rohkem kui 50% hääleõiguse üle kokkuleppe alusel teiste investoritega; (b) omab ettevõtte finants- ja tegevuspoliitika üle valitsevat mõju põhikirja või lepingu alusel; (c) suudab määrata või tagasi kutsuda enamust tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani (nt äriühingu juhatuse ja nõukogu) liikmetest; või (d) suudab määrata tegevjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani koosolekute otsuseid.“ [65].

² Justiitsministeeriumi kohturegistrite talituse sõnul on äriregistris olevate osanike andmete puhul tegemist siiski informatiivsete st õiguslikku tähendust mitteomavate andmetega [49].

³ Vt ka: [14, § 2 ja § 3], [82, § 3 lg 1], [83, nt § 144 lõige 1 punkt 3¹, § 149 lõige 4, § 228].

kohturegistrite talituse sõnul valitsev mõju olla tuvastatav ka näiteks aktsionäride paljususest tekkinud juhtudel, kus emaettevõttele kuulub küll osalusest vähem kui 50%, kuid väikeosanikud juhtimises aktiivsed ei ole, mistõttu on emaettevõtjal ühingu üle valitsev mõju [49].

Seega, kui põhikirja ja asutamislepingu esitamine on äriregistrile kohustuslik [8, § 144, § 280] ja seal sätestatud osade ja aktsiatega seotud erisustest tulenevat valitsevat mõju on sealäbi võimalik kontrollida, siis lepingust tuleneva valitseva mõju puhul see üldjuhul tuvastatav ei ole.

Samas, isegi kui teatud seosed, mida vähese tähtsusega abi ühe ettevõtja mõistes tuleb arvestada, ei ole äriregistris nõutud kajastada, siis suure tõenäosusega ei pruugi abi andja neid seoseid ka praegu käsitsi kontrollimisel tuvastada (va kui ettevõtja need ise toetuse taotlemisel esitab). Seega ei halvendaks seoste kontrolli automatiseerimine seoste tuvastamist sisuliselt, kuna ka praegu kontrollitakse neid ilmselt ju samuti äriregistris olemasoleva info põhjal. Seetõttu tuleb aktsepteerida äriregistri andmeid nii nagu need on ja abi andjatel on võimalusel alati ise haldusmenetluse seaduse § 6 nimetatud uurimisprintsipi [34] rakendades ka muudest andmeallikatest, näiteks ettevõtjalt endalt, täiendavat infot koguda. Seega saab järeldada, et kuigi äriregistri abil ühe ettevõtja mõiste kontrolli automatiseerimine ei pruugi tagada 100% kõikide seoste tuvastamist, tagab see siiski nende seoste tuvastamise, mis on äriregistri andmekoosseisu väljadest nähtuvad (nt omandiseosed). Võib eeldada, et selle abil saab tuvastada vähemalt suurema osa ettevõtja seostest või vähemalt rohkem kui seda hetkel käsitsi sidumisega teha jõutakse.

Töö autor pakub ettepanekuna välja kolm võimalikku lahendusvarianti, mida saab tulevikus kaaluda. Kuna käesoleva magistritöö eesmärgiks ei ole analüüsida vastavate lahenduste tehnilist toimimist ja igast võimalikust lahendusest saaks ilmselt kirjutada eraldi teadustöö, siis on tehniliste lahenduste võimalused ja väljakutsed järgnevate teadustööde või vastavate tööde tellija või nende arenduspartnerite analüüsida. Samas on käesoleva töö mõistes oluline tuua välja võimalikud lahendusvariandid kontseptuaalsel tasemel, et vajadusel oleks registri vastutaval töötajal või vastava teemaga tegelevatel

isikutel tulevikus võimalus nende ideedega edasi töötada¹. Iga lahenduse puhul on toodud ka lahenduse võimalikud plussid ja miinused, mida see kaasa tuua võiks.

Esimene võimalik lahendus on osaliselt inspiratsiooni saanud ühe abi andja vastusest, kes sõnas: „näiteks võiks seosed kohe ÄRist saada kui abi saaja lisada. süsteemselt võiks toimuda abi saajate andmete uuendamine k.a. seotud ettevõtete lisamine.“ (V10). Esimeseks võimalikuks lahenduseks olekski seega RARis uue abi saaja andmete päringu täiustamine – kui praegu päritakse RARi uue abi saaja lisamisel äriregistrist ettevõtja andmed (nimi, aadress, kontaktid, õiguslik vorm ja tegevusala koodid [70, lk 17]), siis uue lahenduse kohaselt muudetakse RARis uue abi saaja ja RARis olemasoleva abi saaja kontseptsiooni selliselt, et **iga kord** kui abi saajale antud abi RARi kantakse, päritakse abi saaja andmed mitte RARist vaid äriregistrist. See tagaks esiteks selle, et ettevõtja andmed on abi andmise ajal alati ajakohased ja võetud põhiandmekogust. Lisaks abi saaja andmete pärimisele toimuks automaatselt päring ka ettevõtjaga **seotud ettevõtjate** kohta, mille kriteeriumid/parameetrid on eelnevalt määratletud komisjoni vähese tähtsusega abi ühe ettevõtja mõiste ja äriregistri vastavate väljade abil. Kuna magistritöös on eelnevalt tuvastatud, et masinloetavalt saaks kasutada omandisuhte andmeid, siis võiks parameetrik olla näiteks üle 50% omandisuhte olemasolu teises ettevõttes (põhikirju ja neist tulenevaid erisusi esialgu ilmselt ei hõlmataks, kuna Justiitsministeeriumi kohturegistrite talituse sõnul ei pruugi need alati olla masinloetaval kujul [50]). Seejärel kuvaks RAR abi andjale ettevõtjaga seotud isikute andmed ja lisaks nende seotuse osakaalu (nt osalusprotsendi) vaadeldavas ettevõttes. Iga seotud ettevõtte järele tekib abi andjale nupp „valideeri seos“ ning abi andja saab seosed valideerida, misjärel need RARi kantakse. Eelistatult saab seda sammu ka optimeerida selliselt, et Äriregistrist tulnud seos oleks juba automaatselt valideeritud ja abi andjal oleks vaid seose kustutamisoigus, see lihtsustaks ja kiirendaks abi andja jaoks protsessi (kustutamisel võiks vajalik olla kohustuslikuna lisada abi andja kommentaar kustutamise põhjuseks, millest võiks edaspidi abi olla ka teistele abi andjatele, sest üldjuhul peaks äriregistrist tulev seos olema relevantne ja see valik peaks olema nõ varuvariant erandlikeks juhtumiteks, kui äriregistri seos on mingil põhjusel ebaõige.). Abi andja poolse valideerimise võimalus on pigem

¹ Kuna lahendused on kontseptuaalsed ja tulevikku suunatud, ei lähtuta ettepanekute tegemisel ka äriregistri praegustest funktsionaalsustest andmete väljastamisest ja muutmisest kuna ka nt äriregistris on võimalik tulevikus kitsaskohtade ilmnemisel funktsionaalsusi vajadusel muuta.

küsimus sellest, kuivõrd soovitakse RARis abi andja vastutust rõhutada ning autori hinnangul võiks abiandjapoolse valideerimise pigem ära jätta selle tagasihoidliku praktilise väärtuse tõttu. Lisaks saaks abi andja tekitada seoseid RARi ka käsitsi, nii nagu see ka praegu võimalik on, mis on vajalik juhtudeks kui abi andja tuvastatud seos äriregistrist mingil põhjusel välja ei tule, kuid abi andja on muude andmeallikate põhjal seose olemasolus veendunud (näiteks ettevõtja enda teabe alusel või põhikirjas või (asutamislepingus oleva teabe alusel, mida abi andja on eraldiseisvalt kontrollinud. Ka siis võiks olla vajalik kommentaar nt vastava andmeallika nimetamine vms.) Äriregistri info abil tekitatud seos peaks RARis püsima uue äriregistrist tehtava päringu tulemusteni või käsitsi kustutamiseni ja käsitsi loodud seosed peaks kehtima käsitsi kustutamiseni.

Autor näeb sellel lahendusel on eelkõige 5 plussi.

1. Lahenduse esimeseks plussiks oleks see, et vastutus ettevõtete sidumise kohta jääks endiselt abi andjale – abi andja on see, kes seose reaalselt valideerib (kas vaikimisi või tegevusega) või seose kustutab ja kui komisjoni määruse tõlgendustes mõni aspekt muutub, siis ei pruugi olla alati vaja automatiseeritud lahendust muuta vaid võib piisata ka abi andjate koolitamisest.
2. Teiseks ja kõige suuremaks plussiks abi andja jaoks oleks see, et ta ei peaks enam ettevõtja seoseid käsitsi äriregistrist otsima (ja seejärel RARis vastavaid seotud ettevõtteid otsima) ning automatiseeritud lahendus teeks kõik abi andja eest ära, mis annaks abi andjale väga olulise ajavõidu ja vähendaks abi andja administratiivset koormust suuresti.
3. Kolmandaks plussiks oleks see, et kuna seoseid leitakse automatiseeritud lahenduse abil, siis oleks tagatud ka ühe ettevõtja mõiste ühene tõlgendamine abi andjate üleselt ning väheneks oht, et erinevad abi andjad seda erinevalt tõlgendaksid. Ehk väheneb ebaõigetest tõlgendamisest tulenevate vigade oht.
4. Neljanda plussina oleks tagatud ettevõtjate võrdne kohtlemine – need ettevõtjad, kelle seosed on äriregistris olemas, on ka RARis seotud ning see ei sõltuks enam abi andjate administratiivsest võimekusest ja ressursist. Sellega suureneks abi andmise õiguspärasus ja see maandaks nii abi andjate kui abi saajate riske valesti antud abi tagasinõudmiseks.
5. Lahenduse viiendaks plussiks oleks see, et seose õigsust kontrollitakse abi RARi kandmisel äriregistrist alati uuesti ja seejärel valideeritakse. Seega on ebaõige seos

võimalik vaid kahe abi RARi kandmise vahel juhul kui ettevõtja seos on tekkinud või lakanud olemast.

Lahenduse miinused

1. Kahjuks on lahenduse 5. pluss ka lahenduse esimene ja üks kõige olulisem miinus. Kuna seosed valideeritakse abi andjate poolt alles antud abi RARi sisestamisel, siis juhul, kui kahe antud abi RARi kandmise vahepealsel ajal seos lakkab olemast või neid tekib juurde, ei ole see RARis kajastatud. Seega on seoste kajastamine RARis vaid teatud ajahetke – abi andja andmete kandmise ajahetke seisuga, kuid mitte iga ajahetke seisuga, mis on jäägi igaaegse õiguse tagamiseks vajalik. Seega ei lahendaks see lahendus andmete ajakohasuse probleemi täielikult¹.
2. Lahenduse teine miinus on see, et kui abi andjatel tuleb ettevõtja andmed RAR kaudu alati äriregistrist uuesti pärida, siis võib antud abi sisestamine muutuda nende jaoks senisest ajakulukamaks. Seda seetõttu, kuna vastav päring ettevõtja seoste kohta võib võtta teatud aja, mis on praegusest suurema andmehulga tõttu eeldatavalt ka pikem kui praegu kuluv aeg vaid vaadeldava ettevõtja andmete RARist pärimisele. Seepärast tuleks seda aspekti tulevikus analüüsida. Samas tuleb siin arvestada jällegi arvestatavat aja kokkuhoidu abi andjatele selles osas, mis nad praegu peaksid kulutama äriregistrist seoste käsitsi tuvastamisele ja nende RARi lisamisele.
3. Lahenduse kolmas miinus on täiendava analüüsi vajalikkus selle kohta kuidas nimetatud lahendust teostada juhul kui abi andja esitab andmed RARile liidesega, kuna ka sellisel juhul on oluline, et vastav lahendus toimiks.

Kokkuvõtteks on lahendusel mitmeid plusse, neist suurim on seoste tuvastamise osakaalu suurendamine maksimaalsele võimalikule tasemele, mis äriregistri väljade kasutamisel võimalik on. Lisaks võiks selline lahendus olla eeldatavalt tehniliselt kõige lihtsamini teostatav, arvestades seda, kuidas praegu RAR äriregistrist andmeid pärib. Lahenduse kõige suurem miinus on seoste ajakohasus vaid teatud aja seisuga, võimalik täiendav

¹ Näiteks võib see tekitada probleeme juhtudel, kui abi andja kontrollib enne abi andmist ettevõtja vaba jääki, kuid abi sisestamisel selgub, et ettevõtjal on seotud ettevõtjate tõttu vaba jääki tegelikkuses vähem. Sellisel juhul aitaks ilmselt RAR broneerimisfunktsiooni kasutamine, sest siis tuleks seos ilmsiks juba siis. Samas ei pruugi see toimida vastupidisel juhul, kui vaba jääki kontrollides seda nt ebaõige seose tõttu ei kuvata ja seetõttu tehakse keeldumisotsus vms.

ajakulu antud abi andmete kandmisel abi andja jaoks ning erilahenduste loomise vajadus andmete liidesega saatmisel.

Teine võimalik lahendus on edasiarendus esimesest lahendusest ja see tuleneb otseselt ühe teise abi andja küsimustikule antud vastusest: *Võiks uurida võimalust, et sidumine toimuks automaatselt äriregistris olevate seoste abil ja et perioodiliselt uuendataks kõigi ettevõtete seoseid automaatselt.*“ (V14).

Sellise lahenduse plussid oleksid samad, mis eelneva lahenduse plussid nr 2, 3 ja 4 ning kõige suurema eelisena esimese lahenduse ees oleks administratiivse koormuse oluline vähendamine abi andjale. Abi andjal ei tuleks ettevõtjate sidumisega üldjuhul enam tegeleda, sest automatiseeritud lahendus teeks seda täielikult nende eest ning seoseid kuvataks RARis just nagu praegugi seda tehakse. Siiski tuleks alles jätta ka käsitsi sidumise võimalus juhuks kui abi andja on tuvastanud seoseid, mida äriregistri andmetest automatiseeritud lahenduse abil ei ole RARi kantud ning ka ebaõige seose kustutamise võimalus teatud tõkete seadmise võimalusega edasiseks. Teine suur eelis esimese lahenduse ees oleks see, et kuna seoste uuendamine toimuks perioodiliselt, oleks tagatud seoste ajakohasus vähemalt kindlaksmääratud ajahetkete seisuga ning kuna andmete uuendamise sagedust saaks vajadusel võimalikult tihedaks muuta, annaks see võimaluse ajakohasust parandada võimalikult täpseks. Lahenduse kõige suurem kitsaskoht on selle tehniline teostuse võimalikkus st tuleb leida viis, kuidas tekitada kõikidele RARis olevatele abi saajatele äriregistri etteantud valemi alusel relevantseid seoseid äriregistri andmetest. Kuna tehnilise teostuse aspekt langeb käesoleva magistritöö skoobist väljapoole, siis seda hetkel pikemalt ei käsitleta, kuid kindlasti on see variant, mida tulevikus võiks edasi analüüsida.

Kolmas võimalik lahendus oleks see, et RAR oleks liidestatud äriregistriga selliselt, et ettevõtja seosed päritaks etteantud valemi alusel äriregistrist iga kord kui ettevõtja vaba jäägi kohta RARis andmeid, kas registreeritud kasutajana või avalikust päringust päritakse. Tulemused kuvataks nii nagu praegugi seotud ettevõtjate andmeid RARis kuvatakse. Ehk seoseid ei salvestatagi RARi (või infosüsteemide ressursi säästmiseks salvestatakse RARi ajutiselt), vaid iga kord kui ettevõtja jäägi RARis päritakse, päritakse äriregistrist igakordselt ka ettevõtja seotud ettevõtjad, misjärel RAR rakendus arvutab vastavad vähese tähtsusega abi jäägid (ka siin tuleks alles jätta ka käsitsi sidumise

võimalus juhaks kui abi andja on tuvastanud seoseid, mida äriregistri andmetest automatiseeritud lahenduse abil ei ole RARi kantud ning seoste käsitsi kustutamise võimalus teatud tõkete seadmise võimalusega edasiseks.). Sellise lahenduse kõige suurem eelis, lisaks teise lahendusvariandi eelistele, oleks seoste vastavus äriregistri andmetele iga ajahetke seisuga. Samas oleks lahenduse miinuseks ilmselt tehnilise teostuse keerukus ja see, et suure tõenäosusega kannataks RAR päringute kiirus selle all suuresti, kuna võimalik, et päringud hakkaksid senisest oluliselt kauem võtma ja see teeks RAR kasutamise liialt tülikaks ja aeganõudvaks. Kuigi tehnilise teostuse aspekt langeb käesoleva magistritöö skoobist väljapoole ja hetkel on see lahendus eelnimetatud põhjusel kõige ebatõenäolisem, võiks seda varianti tulevikus enne välistamist siiski kaaluda ja võimalusel analüüsida.

5.2.2 Sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsusega seonduv ettepanek

Magistritöö kuues ettepanek on arendada esimesel võimalusel RARis põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsus. Kuna see on otseselt EL õigusest tulenev nõue põllumajandusliku vähese tähtsusega abi kõrgemate ülempiiride rakendamiseks ja selle funktsionaalsuse teostamine RARis on Eesti põllumajandustootjate huvides ajakriitilise tähendusega, siis on magistritöö kõikidest ettepanekutest just see ettepanek tehtud kõige detailsemalt.

Eeltoodud põhjusel on järgnevalt kajastatud sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsuse skoop ja eesmärgid; mõisted; asutused ja isikud, keda lahendus mõjutab; lahenduse kirjeldus ja mõju tööprotsessile; sektori ülempiiri vaba jäägi arvutus ja ülempiiri jälgimine RARis ning seonduvad muudatused; funktsionaalsed nõuded; kasutusmallide diagramm, detailsed kasutusmallid ning olemi-suhte diagramm. Lahenduse kirjeldamisel on kasutatud vaid vältimatult vajalikke süsteemianalüüsi elemente ning kuna tegemist on olemasoleva süsteemi lisaarendusega, siis ei ole toodud kõiki võimalikke süsteemianalüüsi elemente, näiteks äriinfomudelit, komponent-, evitus-, järgnevus-, koostöö-, seisundimuutusediagramme jms, kuna need ei annaks konkreetsel juhul lisaarenduse lahenduse kirjeldusele olulist lisandväärtust. Samuti ei ole käsitletud samal põhjusel mittefunktsionaalseid nõudeid ega turvalisusega seonduvat, kuna lähtuda tuleb

olemasoleva süsteemi nõuetest¹ ning vastavatest õigusaktidest ja standarditest [nt 36], [nt 56].

Sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsuse lisaarenduse skoop ja eesmärk

Töö kolmandas peatükis kirjeldatud põllumajandusliku vähese tähtsusega abi uue nõude – sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsust hetkel RARis ei ole. Lisaarenduse skoop on seega on RAR lisafunktsionaalsus sektori ülempiiri jälgimiseks. Arendusega saavutatav lõppeesmärk on võimaldada rakendada komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artikkel 3 lõiget 3 a ehk võimaldada rakendada põllumajandustootjatele maksimaalset võimalikku vähese tähtsusega määrata 25 000 eurot ning riigile maksimaalset võimalikku vähese tähtsusega abi kogusummat 13 650 450 kolme eelarveaasta kohta [42, artikkel 3 lõige 3a]. Selleks on vaja liikmesriigi otsust ja RAR funktsionaalsust sektori ülempiiri jälgimise jaoks. Kuna liikmesriigi otsuse saab sätestada näiteks vastavas eriseaduses, kas otsustuseks volitusnormi andmise või otseviitega, ja see on pigem õiguslik küsimus, siis seda magistritöös pikemalt ei käsitleta. Seetõttu keskendutakse järgnevalt vastavale IT lahendusele ning järgnevalt on toodud ettepanek vastava funktsionaalsuse arendamiseks RARis.

Sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsuse lisaarendusega seotud mõisted

Võttes arvesse, et tegemist on mitte uue süsteemi arendamisega, vaid lisaarendusega RARis, on järgnevalt toodud vaid uued kasutusele võetavad mõisted, mida on kolm ja mille definitsioonid pärinevad komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artiklist 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artiklist 1.

Tootesektor – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 (*1) artikli 1 lõike 2 punktides a kuni w loetletud sektorid [42, artikkel 2 lõige 3].

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõike 2 punktides a kuni w loetletud sektorid – a) teravili; b) riis; c) suhkur; d) kuivsoöt; e) seemned; f) humal; g) oliiviõli ja lauaoliivid; h) lina ja kanep; i) puu- ja köögiviljad; j) töödeldud puu- ja köögiviljasaadused; k) banaanid; l) vein; m) eluspuud ja muud taimed, taimesibulad, -juured jms, lõikelilled ja dekoratiivne taimmaterjal; n) tubakas; o) veise-

¹ RAR turbetase on keskmine (K2T2S1) [71].

ja vasikaliha; p) piim ja piimatooted; q) sealiha; r) lamba- ja kitseliha; s) munad; t) linnuliha; u) põllumajandusliku päritoluga etüülalkohol; v) mesindustooted; w) siidiussid [26, artikkel 1 lõige 2].

Sektori ülempiir – abi suurim kumulatiivne summa abimeetmete puhul, mis toovad kasu ainult ühele tootesektorile, mis vastab 50 %-le liikmesriigi kohta antava vähese tähtsusega abi maksimumsummale, mis on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 II lisas [42, artikkel 2 lõige 4].

Asutused ja isikud, keda lahendus mõjutab

Tööprotsessi muudatuse osas muudab lahendus nii Maaeluministeeriumi kui ka nende abi andjate tööprotsessi, kel on meetmed, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele tootesektorile. Üldiselt on Eestis enamik meetmeid suunatud siiski rohkem kui ühele sektorile. Kuna Maaeluministeeriumi andmetel on aastatel 2013–2017 olnud kokku vaid 2 meetet, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi suunatud ühele sektorile [55, lk 2], siis on eeldatav, et abi andjate arv, kel on meetmeid, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele sektorile, piirdub ka tulevikus maksimaalselt kahega või lisandub sinna mõni üksik abi andja.

Samas ei ole otseselt ette näha, et lisaarendus suurendaks eeldatavat sisekasutajate arvu, kes peaksid saama arendatava lahenduse sisekasutajate õigused, kuna tegemist on lisafunktsionaalsusega, mida hakkavad kasutama tõenäoliselt juba praegu RAR kasutajaõigusi omavad ametnikud.

Sektori ülempiiri jälgimise lisaarenduse lahenduse kirjeldus ja lahenduse mõju tööprotsessile

Alates 2015 on riigi ülempiiri jälgimiseks RARis kasutusel riigilimiidi jälgimise funktsionaalsus. See on kasutusel põllumajandusliku ja kalandusliku vähese tähtsusega abi puhul ja on sätestatud vastavalt maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse §-s 20 ja kalandusturu korraldamise seaduse §-s 46 ning toimib järgnevalt:

- Kui abi andja soovib põllumajanduslikku või kalanduslikku vähese tähtsusega abi anda, siis teavitab ta abi andmise kavatsusest ja abi suurusest ühe kalendriaasta kohta kirjalikult Maaeluministeeriumit.

- Maaeluministerium kontrollib RARist, kas abi andja kavandatava abi suurus ei ületa või ületab riigile kehtestatud piirmäära ehk kontrollib riigi piirmäära vaba jääki (mille arvestus on RARis automatiseeritud).
- Kui abi andja märgitud summa mahub vaba jäägi sisse, broneerib Maaeluministerium abi andjale RARis vastava summa riigi ülempiiris ja teavitab sellest kirjalikult abi andjad [37], [52].

Arvestades seda, et riigi ülempiir ja sektori ülempiir on oma sisult sarnased, ja seda, et riigi ülempiiri jälgimine toimub eelnimetatud viisil juba 2015. aastast ning abi andjatele on vastav protsess tuttav ning et siiani ei ole vähemalt autorile teadaolevalt selle funktsionaalsusega RARis probleeme tekkinud, siis on autori hinnangul mõistlik, et ka sektori ülempiiri arvestus hakkaks toimuma sarnastel alustel. Nii saab ühelt poolt kasutada arendusel analoogiat kui teisalt on see ka tööprotsessi muutmise suhtes kõige vähem koormavam muudatusest puudutatud asutustele¹.

Kuna tegemist on uue nõude ja protsessiga, siis olemasolevat protsessi ei eksisteeri. Sektori ülempiiri lahenduse tulevane tööprotsess on protsessijoonistel toodud magistritöö lisas 3, kus on toodud nii sektori ülempiiri broneerimise põhiprotsess kui broneeringu tegemise alamprotsess. Tulenevalt eesmärgist, et protsess toimuks võimalikult samadel alustel kui riigilimiidi broneerimine, on protsessi koostamise sisuliseks aluseks kasutatud vastavates õigusaktides riigilimiidi broneerimiseks sätestatud korda [37, § 46], [52, § 20] ja broneerimise funktsionaalsust RARis [70, lk 28–29]. Protsessijoonised on koostatud *Business Process Model and Notation* (BPMN) modelleerimiskeele notatsioonis ja modelleerimisel on aluseks võetud Bizagi modellerimisvahendi kasutusjuhend [3] ning avaliku sektori äriprotsesside protsessianalüüsi käsiraamat [19].

Lahendus võiks protsessina toimuda järgmiselt. Nii nagu praegugi, teavitab abi andja vähemalt 30 tööpäeva enne põllumajandusliku vähese tähtsusega abi andmist kirjalikult Maaeluministeriumi abi andmise kavatsusest ja suurusest. Kui praegu tehakse seda vaid riigilimiidi broneerimiseks, siis uue nõudena oleks abi andja kohustatud anda teadma ka

¹ Olgugi, et abi andjate vastustes küsimustikule toodi riigi ülempiiri puhul välja ettepanekuid RAR lisafunktsionaalsusteks, et bürokraatiat vähendada, vajavad need ettepanekud põhjalikumat analüüsi ja lisaks tõenäoliselt ka seaduste muutmist. Kuna sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsus on väga aegkriitiline põllumajandustootjate toetamisvõimaluse seisukohalt, siis võetakse praegu aluseks praegu RARis olev riigilimiidi jälgimise funktsionaalsus ning kui tulevikus seda muudetakse, saab vajadusel ühtlasi sektori ülempiiri funktsionaalsust vastavalt muuta.

tootesektori nimetuse ja summa juhul kui meetmest plaanitav põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele tootesektorile. Kui praegu kontrollib Maaeluministeeriumi (MEM) ametnik RARist vaid riigi ülempiiri vaba jääki, siis tulevikus lisandub sellele ka sektori ülempiiri vaba jäägi kontroll ja broneerimine. See toimuks sama moodi nagu riigi ülempiiri puhulgi: MEM ametnik kontrollib esmalt RARist vastavast alajaotisest, kas vastavale tootesektorile vaba jääki on ja mis summas. Kui vaba jääki abi andja taotletud summas ei ole, siis annab MEM 10 tööpäeva jooksul kirjalikult sellest abi andjale teada, kel on võimalus summa üle vaadata ja korrigeeritud summale uus broneerimistaotlus/abi andmise kavatsus esitada. Sellisel juhul kordub põhiprotsess algusest peale. Kui sektori ülempiiri vaba jääk on aga piisav, teeb MEM ametnik vastavalt alamprotsessile RARis broneeringu. Seejärel broneerib MEM ametnik vastava summa RARis ka riigilimiidis ja saadab abi andjale vastava kinnituskirja. Riigi ülempiiri broneerimise alamprotsessi ei ole joonisel eraldi alamprotsessina kirjeldatud, kuna oma protsessina toimub see RARis sarnaselt nagu sektori ülempiiri broneerimise alamprotsess ning tegemist on olemasoleva protsessi ja RAR olemasoleva funktsionaalsusega.

Sektori ülempiiri broneeringu tegemise alamprotsess toimubki samuti sarnaselt praegu toimivale riigilimiidi broneerimisele ning on koostatud RARis toimuva riigilimiidi broneerimise protsessi alusel [70, lk 28–29]. Esmalt valib MEM ametnik RARis põllumajandusliku VTA tootesektori broneeringute jaotises vastava alajaotise, seejärel valib rippmenüüst abi andja, aasta, sektori ja seejärel sisestab broneeringu summa. Kui mingil põhjusel peaks MEM ametnik soovima broneeringut mitte registrisse kanda, siis saab ta vajadusel katkestada, misjärel saab andmeid kas parandada või broneeringu mõne aja pärast sooritada, nii on see ka riigilimiidi broneeringu puhul. Positiivse stsenaariumi kohaselt kannab MEM ametnik broneeringu registrisse, misjärel RAR teostab automaatse kontrolli selle kohta, kas broneeritav summa mahub sektori vaba jäägi sisse, mida tehakse etteantud valemil alusel. Kui MEM ametnik on mingil põhjusel sisestanud broneeritavaks summaks suurema summa, kui vaba jääki on, siis RAR broneeringut ei teosta ja kuvab vastava teate. (Kuigi broneeringu tegemise lehel on kuvatud ka broneeringu vaba jääk, on selline automaatkontroll vajalik juhaks kui ametnik mingil põhjusel sisestab seda ületava summa broneeringusumma väljale, nt inimliku eksimuse tõttu vms.). Positiivse stsenaariumi korral teostab RAR broneeringu ning kuvab vastava teate ekraanile. Lisaks

on MEM ametnikul abi andja taotlusel võimalik olemasolevaid broneeringuid ka RARis muuta, kuid kuna oma olemuselt tähendaks see sisuliselt uue broneeringu tegemist, kus vaid varasem summa kirjutatakse üle uuega, siis seda protsessijoonisel eraldi protsessina kirjeldatud ei ole.

Lisaks RAR arendusele on vastav protsess vajalik sätestada ka õigusaktides ehk maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduses [54]¹, näiteks selle §-s 20.

Sektori ülempiiri vaba jäägi arvutus ja ülempiiri jälgimine RARis ning seonduvad RAR muudatused

Lähtuvalt toodud ettepanekust tuleb arvestada, et RARis peaks vastav funktsionaalsus nii kasutajaliideses kui funktsionaalsuses sisalduva valemiga toimuma võimalikult sarnaselt riigilimiidi broneeringu toimimise põhimõtetele. Broneeringu arvestamise jaoks peaks olema kasutusel samal põhimõttel koostatud valem, mis riigilimiidi broneeringu puhulgi, kus vaadeldakse käesoleva ja eelneva aasta broneeringuid ja üle-eelneval aastal antud abisid [70, lk 29]. Sektori ülempiiri jäägi arvutamine toimuks seega RAR-is automaatselt analoogselt riigi ülempiiri jälgimise valemile [70, lk 29]: esmalt jagatakse komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 II lisas sätestatud riigi ülempiir kahega. Seejärel lahutatakse eeltoodud tulemusest kavandatava aasta ja sellele eelnenud aasta tootesektori broneeringud ning üle-eelnenud aastal antud abid ning lõpuks võrreldakse saadud summat riigi ülempiiri vaba jäägiga, kuna üle selle ei tohi põllumajanduslikku vähese tähtsusega abi anda. Näiteks kui tootesektori limiiti ei ole kasutatud, kuid kui riigilimiidi vaba jääk on näiteks 2 miljonit eurot, siis ei saa mitte ühelegi tootesektorile üle 2 miljoni euro broneerida ega abi anda. Kolme aasta puhul on tegemist liikuva perioodiga ja valemiga oleks see järgmine: *[põllumajandusliku vähese tähtsusega abi n aasta konkreetse tootesektori ülempiiri jääk = 1/2 riigilimiidist ehk 6 825 225 € – (n aasta konkreetse tootesektori broneeringute summa) – (n-1 aasta konkreetse tootesektori broneeringute summa) – (n-2 aastal antud põllumajanduslik vähese tähtsusega abi abimeetmetest, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid konkreetsele tootesektorile). Kui eelneva valemi kohaselt leitud konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk > riigi*

¹ Magistritöö koostamise ajahetke seisuga on magistritöös toodud sektori ülempiiri lahendust planeeritud kajastada ka kavandatavas maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muudatust käsitlevas eelnõus ja seletuskirjas ning seonduvas lähteülesandes.

ülempiiri vaba jääk, siis konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk = riigi ülempiiri vaba jääk. Kui aga konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk \leq riigi ülempiiri vaba jääk, siis konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk = eelnimetatud valemi alusel leitud konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk.]. N-1 aasta puhul arvestatakse broneeringuid ja mitte antud vähese tähtsusega abisid, sest aasta lõpus tehtavate teavituste puhul järgnevas aastaks ei pruugi olla kõiki jooksva aasta abide andmise otsuseid tehtud või RARi kantud [54, lk 6 ja 7].

Lahenduse puhul on oluline pöörata tähelepanu n-2 aasta antud abidele. Kuna hetkel sektori ülempiiri jälgimise nõuet ei ole, ei ole ka abi andjal kohustust ega võimalust märkida RARis tootesektorit, mille jaoks põllumajanduslikku vähese tähtsusega abi antakse. Seetõttu ei ole hetkel RARis võimalik jälgida ka seda, milliste meetmete raames antud põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud ühele sektorile, et saada teada tootesektorile antud abi. Seetõttu tuleb vastav seos RARis tekitada. Kui üheks võimaluseks oleks tekitada see sektori broneeringu kaudu, nii, et sektori broneeringu tegemisel tuleb MEM ametnikul lisada RARi ka juba vastav abi meede, siis ei ole see samas kooskõlas RAR praeguse toimimispõhimõttega, kus abi meetme kohta info esitamine on 100% abi andja õigus ja kohustus. Ka ei ole põhjendatud, et abimeetme info tuleks abi andjal RARi kanda enne riigilimiidi ja sektori broneeringu tegemist. Seetõttu on kõige mõistlikum lahendada see selliselt, et abi andja poolt abi meetme kohta RARi sisestatavas infos hakkab tulevikus põllumajandusliku vähese tähtsusega abi puhul olema kohustuslik sisestada abi andjal info ka info selle kohta, kas meetme põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele tootesektorile, ja kui on, siis valida ka, mis tootesektorile.

Selleks tuleb esiteks teha muudatus riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri põhimääruse § 11 [72], kus on toodud abi andmisega seotud andmed ja lisada § 11 lõikesse 1 punkt 3¹ ja sõnastada see näiteks järgnevalt: „valikuna põllumajandusliku vähese tähtsusega abi tootesektor“.

Seda, kus täpselt RARis abimeetme info sisestamisel vastavat muudatust kajastada, on pigem valiku küsimus. Töö autor teeb järgmise ettepaneku.

Hetkel tuleb RAR kasutajajuhendi kohaselt sisestada abi andjal abimeetme sisestamisel järgmised andmed järgnevas järjekorras:

1. Esiteks, abi liik, kus tuleb valida, kas tegemist on riigiabi, grupierandiga hõlmatud riigiabi, vähese tähtsusega abi või muu abiga.

2. Teiseks, kui valiti vähese tähtsusega abi, siis tuleb täpsustada vähese tähtsusega abi liik ja valida, kas VTA (horisontaalne), SGEI VTA (üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antav vähese tähtsusega abi), põllumajanduslik VTA või kalanduslik VTA.

3. Kolmandaks tuleb sisestada abimeetme liik, kus tuleb valida kas abikava, üksikabi või abikava raames antav üksikabi.

4. Neljandaks tuleb sisestada abimeetme nimetus ning abi andja poolne number, millele järgnevad järgnevad sammud [70, lk 9–10].

Töö autor teeb ettepaneku teha pärast 3. sammu alljärgnev muudatus.

3a: Kui punktis 2 valiti „Põllumajanduslik VTA“ ja punktis 3 valiti „abikava“, tuleb abi andjal täita ka info tootesektori kohta:

3a1. Kui punktis 2 valiti „Põllumajanduslik VTA“ ja punktis 3 valiti „abikava“, siis järgneks küsimus, „Kas abimeetmest antav põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele komisjoni määruses (EL) nr 1308/2013 artikli 1 lõike 2 punktides a kuni w loetletud sektorile?“. Vastusevariantideks oleks „Ei“ ja „Jah“.

3a2. kui valitakse „Ei“ – järgneb põhivoo punkt 4.

3a.3. Kui valitakse „Jah“ – järgneb rippmenüü tootesektoritest, millest abi andja valib 1 relevantse. Seejärel liigutakse tagasi põhivoo punkti 4¹.

Sellisel abi andja poolt RARi abimeetme andmete sisestamisel tekitatud seos abimeetme ja tootesektori vahele ning on teada, millises abimeetmes olev põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud konkreetsele tootesektorile ja mis tootesektorile. Kuna abimeede on seotud vähese tähtsusega abi liigiga ja antud abiga (mille suurus on jäägi arvestuses vajalik), siis see on aluseks ka sellele, et hiljem on võimalik pidada arvestust selle üle, mis summas on konkreetsele tootesektorile suunatud abimeetmest konkreetsele tootesektorile põllumajanduslikku vähese tähtsusega abi antud.

¹ Ettepaneku eeldus on tõlgendus, et liikmesriigil on sektori ülempiiri jälgimise kohustus ka juhul, kui abimeede ise on suunatud mitmele tootesektorile, kuid selles sisalduv põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid 1 tootesektorile.

Tootesektori vaba jäägi leidmise põhimõte on piltlikult illustreeritud magistritöö lisas 4 joonisel 50 olevas voodiagrammis, kus on RAR vastavad tegevused toodud sammudena. Voodiagrammi koostamisel on sisuliselt aluseks võetud riigilimiidi jäägi valem [70, lk 29], millest on autori poolt tuletatud eelnimetatud tootesektori jäägi arvutamise valem, mille järgi vaba jäägi leidmine rakenduses automaatselt toimida võiks. Voodiagrammi notatsioonis on lähtutud levinud põhinotatsioonist, kus riskülikud tähistavad tegevusi ning rombid otsustuskohti [33, p. 18].

Lisaks tuleb ka RAR andmebaasi tekitada vastavad andmetabelid tootesektorite ja tootesektori broneeringute kohta ning lisada vastavad seosed, mis on nähtavad magistritöö lisas 5 joonisel 51 toodud olemi-suhte diagrammil.

Olemi-suhte diagramm on üheks viisiks ja oluliseks elemendiks andmebaasi kontseptuaalse struktuuri kirjeldamisel [13, lk 153–154]. Magistritöö lisas 5 toodud olemi-suhte diagrammi koostamisel on lähtutud Riigi Infosüsteemi Ameti relatsiooniliste andmemudelite koostamise juhendist [67] ja kasutatud on Vertabelo tööriista ning seal kasutatavat varesejala notatsiooni [12]. Esmalt koostati olemi-suhte diagramm töö autori poolt RAR kasutajajuhendi [70] järgi, misjärel konsulteeriti seda Rahandusministeeriumi infotehnoloogia keskusega [17], mille tulemusel täpsustati ja muudeti olemi-suhte diagrammi lähtuvalt konsultatsiooni käigus selgunud RAR andmebaasi toimimispõhimõttest, tabelitest ning nende seostest. Magistritöös toodud olemi-suhte diagrammi eesmärk on näidata vaid tootesektori broneeringute toimimispõhimõtet, mistõttu on esitatud ainult vaade RAR sellest osast, mis on kõnealuse küsimuse lahendamiseks relevantne. Samuti ei ole seetõttu täielikult kirjeldatud tabelite sisemist struktuuri, atribuute, semantikat jms, ning piiratud on vaid hetkeküsimuses olulisimaga, kuna oluline on illustreerida vaid uute ja nendega seonduvate andmetabelite olemasolu ja uute andmetabelite seotust. Seega on tegemist lihtsustatud versiooniga andmemudelist. RARis juba praegu olemasolevad tabelid on lihtsustatult ja kontseptuaalselt näidatud oranžiga (tabelite ja atribuutide nimetused võivad realselt RARis kasutusel olevatest mõneti erineda, kuna hetkel on eesmärgiks toimimispõhimõtte selgitamine). Andmetabelid „Tootesektor“ ja „Tootesektori broneering“ on autori ettepanekul uuena lisatavad andmetabelid ning need ja nende seosed on diagrammil tähistatud sinisega.

Sektori ülempiiri jälgimise lisaarenduse funktsionaalsed nõuded

Süsteemianalüüsi käsitlevas kirjanduses on Alan Dennis *et al.* raamatus „System Analysis and Design“ välja toonud, et analüüsietapi üheks kõige olulisemaks osaks on nõuete kogumine [11, p. 104]. Seetõttu ongi järgnevas lõigus toodud eelnimetatud raamatu põhjal nõuete kogumisest lühike ülevaade. Nõueteks nimetatakse seda, mida süsteem peab tegema või mis omadused sel peavad olema ning nõudeid saab kategoriseerida kategooriatesse nende olemusest lähtuvalt [11, p. 104]. Seda, mida süsteem peab tegema või info, mis seal peab sisaldama (ehk „mida“ süsteem teeb) koondatakse kokku funktsionaalsete nõuetena. Seda, mis omadused peavad süsteemil olema (ehk „kuidas“ süsteem midagi teeb, nõ käitumuslikud omadused) koondatakse kokku mittefunktsionaalsete nõuetena. Nõuete kogumiseks on erinevaid tehnikaid, näiteks intervjuud, küsimustikud, jälgimine, dokumendianalüüs jm [11, p. 140]. Levinud viisiks nõuete kogumisel on ka dokumendianalüüs ning kui ideaalis on analüüsis võimalik kasutada olemasoleva süsteemi ajakohast dokumentatsiooni, siis sageli ei pruugi see võimalik olla. Samas võib palju kasu olla ka muudest dokumentidest, mis organisatsioonil olemas on, näiteks raportid, memorandumid, poliitikajuhised, koolitusmaterjalid, vormid jms. Samas toovad autorid välja, et alati tuleb olla ka teadlik tegeliku elu erinevuse võimalikkusest dokumentides kirjeldatule [11, p. 126].

Kuna RAR puhul on tegemist lisaarendusega, mis on väga sarnane juba olemasoleva funktsionaalsusega, siis mittefunktsionaalseid nõudeid magistritöös ei kajastata, kuna järgida tuleb juba olemasoleva süsteemi mittefunktsionaalseid nõudeid. Küll aga tuuakse järgnevalt ära funktsionaalsed nõuded. Kuna RAR sektori ülempiiri jälgimise funktsionaalsus võiks toimida võimalikult sama moodi kui olemasolev riigi piirmäära jälgimise funktsionaalsus, siis on funktsionaalsete nõuete koostamisel aluseks võetud just RARis olev riigi piirmäära jälgimise funktsionaalsus, mille kasutajajuhendi [70, lk 28–29] ja testkeskkonna funktsionaalsuste testimise abil on järgnevad funktsionaalsed nõuded tuletatud.

Funktsionaalsed nõuded on sektori piirmäära arenduse jälgimise jaoks alljärgnevad ning kõigis neis on ka viide vastavale detailsele kasutusmallile, mis on toodud töö lisa 7. Kõikide funktsionaalsete nõuete eelduseks on vastavate kasutajaõiguste olemasolu.

1. Süsteem peab võimaldama MEM ametnikul valida RARis broneeringu tegemiseks vastav jaotis ja vajadusel alajaotis (*UC1*);
2. Süsteem peab broneeringu sisestamiseks võimaldama MEM ametnikul valida rippmenüüst 1 abi andja, kelle jaoks broneering tehakse (RARis olevatest abi andjatest, mis on valikus riigilimiidi broneeringu jaoks) (*UC1*);
3. Süsteem peab broneeringu sisestamiseks võimaldama MEM ametnikul valida rippmenüüst 1 broneeringu aasta, mille jaoks broneering tehakse (RARis olevatest valikutest, mis on valikus riigilimiidi broneeringu jaoks) (*UC1*);
4. Süsteem peab broneeringu sisestamiseks võimaldama MEM ametnikul valida rippmenüüst 1 tootesektor, mille jaoks broneering tehakse (etteantud nimekirjast) (*UC1*);
5. Süsteem peab broneeringu sisestamiseks võimaldama MEM ametnikul eeltoodu valimise järel sisestada broneeritav summa (*UC1*);
6. Süsteem peab võimaldama eeltoodu järel MEM ametnikul broneeringu registrisse kanda või vajadusel toiming katkestada (*UC2*);
7. Süsteem peab MEM ametniku registrisse kantavat broneeringut registrisse mitte kandma/broneeringut mitte sooritama ja kuvama koheselt veateate, kui broneeritav summa ei mahu selle konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jäägi sisse (mis võtab arvesse ka riigi ülempiiri vaba jääki) (*UC2*);
8. Süsteem peab võimaldama automaatset arvestust iga ajahetke seisuga iga tootesektori broneeringu täituvuse/vaba jäägi üle etteantud valemi abil. (vt valemit UC5) (*UC5*);
9. Süsteem peab võimaldada MEM ametnikul broneeringut igal ajal muuta. (*UC 4*);
10. Süsteem peab võimaldama MEM ametnikul broneeringu summa muutmist samadel põhimõtetel nagu riigilimiidi broneeringu puhul (muutmine = uue broneeringu tegemine = eelneva broneeringu ülekirjutamine), kus olemasolevat broneeringut saab üle kirjutada suuremaga vaid vaba jäägi olemasolul (funktsionaalne nõue 7 ja 8), kuid olemasolevat broneeringut saab üle kirjutada väiksema summaga alati (isegi kui vaba jääk on sellele eelnevalt null) (*UC4*);

11. Süsteem peab võimaldama MEM ametnikul, Rahandusministeeriumi (RAM) ametnikul ja abi andva asutuse töötajal tootesektoride ülempiiride vabu jääke, tehtud broneeringuid ja nende täituvust igal ajahetkel jälgida ja lisaks vaba jäägi kuvamisele võimaldada teha vastav päring nägemaks broneeringuid ja nende täituvust kas abi andja, tootesektori või aasta kohta või mitme tingimuse kohta. (UC3)¹.

Sektori ülempiiri jälgimise lisaarenduse detailed kasutusmallid

Süsteemianalüüsi käsitlevas kirjanduses on tunnustatud autorid James ja Suzanne Robertson selgitanud, et funktsionaalsete nõuete detailiseerimiseks kasutatakse sageli kas kasutajalugusid (ing. k *user story*) või (/ja) kasutusmalle (ing. k *use case*). Kasutajalugusid koostatakse sageli kindlas formaadis ja nende koostamise aluseks on küsimus: mida saab (arendatav) toode teha kasutaja jaoks, et rahuldada tema konkreetset ärivajadust [75, p. 239, 329]. Valdkonna tippspetsialist Mike Cohn on kasutajalugusid ja kasutusmalle võrreldes järeldanud, et need erinevad üksteisest mõneti nii nende koostamise viisi, skoobi, täielikkuse, kestlikkuse, detailsuse, laadi ja eesmärgi poolest – kui kasutusmallid on analüüsi tulemus, siis kasutajalugusid pannakse kirja pigem analüüsi käigus toimuvate vestluste alustamiseks [7, pp. 137–141]. Martin Fowler on lisanud aspekti, et kui kasutajalugudest on abi süsteemi tükeldamisel iteratsiooni planeerimiseks, siis kasutusmallid loovad jutustuse sellest, kuidas süsteemi kasutatakse ning seetõttu on need oma otstarbalt erinevad [32, lk 80]. Kasutusmalle on põhjalikult käsitlenud ka agiilse arenduse autoriteet Craig Larman, kelle kohaselt on kasutusmallide eesmärgiks saada teada ja salvestada funktsionaalsed nõuded nõ kasutusjuhtumite kaudu, kus süsteem aitab kasutajal teatud eesmäärke täita. Larman on lisanud, et kasutusmallides on aktoriteks tegevust tegev tegija, isik, organisatsioon või süsteem. Aktorite suhtlus pannakse kirja stsenaariumina ning kasutusmall ongi kogum omavahel seotud edukatest ja mitteedukates stsenaariumitest, kus on kasutaja ja süsteemi suhtlus ära kirjeldatud. Kasutusmallide plussidena on Larman nimetanud just nende lihtsust, et ka näiteks sisuekspertidel oleks võimekus neid kirjutada ning seda, et nad peavad silmas kasutaja eesmäärke ja perspektiivi [48, pp. 49–51]. Lisaks on kasutusmallide eelistena toodud Alan Dennise *et al.* poolt välja, et hästi koostatud kasutusmallide komplektiga saab täpsustada enamikke

¹ Kõik funktsionaalsed nõuded on koostatud RARi kasutajajuhendi [70, lk 28–29] ja testversioonis oleva riigilimiidi funktsionaalsuse testimise põhjal.

funktsionaalseid nõudeid ning need on väga kasulikud, et märgata ja saada aru erandite, eriliste juhtumite ja vigade lahendamise nõuetest uues süsteemis [11, p. 149].

Kuna kavandatav arendus ja kasutajate vajadus on väga selgepiiriline ning oluline ära kirjeldada just kasutajate ja süsteemi käitumine, siis on hetkel suurem väärtus kasutusmallidel kui kasutajalugudel, mistõttu neid ka magistritöös eelistatakse. Detailed kasutusmallid on toodud magistritöö lisas 7. Kuigi kasutusmallide kirjutamiseks pole standardset moodust ning kasutusel on mitmeid erinevaid vorminguid, mis toimivad eri olukordades [32, lk 77], siis on magistritöös kasutusmallide koostamisel eeskuju võetud valdkonna autoriteedi Alistair Cockburni soovitudest ja tema pakutud täieliku ehk ing. k. *fully-dressed* kasutusmalli formaadist [6, pp. 75–78, pp. 119–120], mida on mugandatud vastavalt olukorra spetsiifilistele vajadustele.

Nagu eelnevalt selgitatud ja funktsionaalsetes nõuetes kirjeldatud, tuleks sektori ülempiiri arenduses võimalikult palju kasutada analoogiat juba olemasoleva riigilimiidi broneeringu funktsionaalsusega. Seetõttu, nagu ka funktsionaalsete nõuete puhul, on ka detailed kasutusmallid koostatud RAR riigilimiidi funktsionaalsuse järgi RAR kasutajajuhendi [70, lk 28–29] ja testkeskkonna testimise põhjal. Kasutusmallide eelduseks on, et RARi vasakul pool ekraanil asuvasse menüüsse on tekitatud eraldi menüüpunkt põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori broneeringute kohta. Kasutusmallidest parema ülevaate saamiseks huvides on töö lisas 6 joonisel 52 toodud ka kasutusmallide diagramm, millel on ülevaatlikult näha kõik viis kasutusmalli koos nelja aktoriga.

5.3 Riigiabi seotud ettepanekud

Kui riigiabi reeglitest otseselt ei tule riigiabi keskregistri kasutamise kohustust ega nõudeid registrile selle kasutamisel, siis tuli samas abi andjate vastustest välja, et abi andmisel kulub riigiabi nõuete täitmise kontrollile oluline aeg. Veelgi enam, 73% vastajatest leidis, et RAR peaks tulevikus sisaldama uusi funktsionaalsusi, mille kaudu saaks abi andja menetlusprotsessis kontrollida abi saaja poolset riigiabi reeglite täitmist. Nii abi andjate ajahinnangute (kontrolli kestvus üle 10 minuti) ja nende märgitud prioriteetide lõikes eristus kaks riigiabi nõuet, mille kontrollimise funktsionaalsuse järele neil kõige suurem vajadus on. Nendeks on ettevõtja suuruse tuvastamise funktsionaalsus ja raskustes oleva ettevõtja tuvastamise funktsionaalsus.

Ettevõtja suuruse tuvastamise reegleid on kirjeldatud töö kolmandas peatükis. Nagu mainitud, tuleb see EL vastavast kindlast definitsioonist [8], [eesti k. 39, I lisa] ning nõude puhul vaadeldakse ettevõtja töötajate arvu, aastabilansi kogumahtu ja/või aastakäivet ning arvestada tuleb ka ettevõtja sidus- ja partnerettevõtjate andmeid¹.

Sidusettevõtjate osa on suuresti analüüsitud juba vähese tähtsusega abi ühe ettevõtja määratluse juures, kuna vähese tähtsusega abi ühe ettevõtja määratlus on suur osa VKE sidusettevõtjate määratlusest. Riigiabis on lisaks sellele veel mõned täiendavad kriteeriumid, mil ettevõtjat loetakse sidusettevõtjaks, näiteks juhul kui ettevõtjal on mõni sidusettevõtja määratluses nimetatud suhe füüsilise isiku või ühiselt tegutseva füüsiliste isikute rühma kaudu, kui nende tegevus või osa tegevusest toimub samal asjaomasel turul või lähiturudel [8], [eesti k. 39, I lisa].

Lisaks tuleb VKE määratluse kohaselt ettevõtja suuruse arvestuses proportsionaalselt arvesse võtta ka ettevõtte partnerettevõtjate andmeid. Partnerettevõtjaks loetakse ettevõtjaid, kes ei ole sidusettevõtjad ja kui üks ettevõtja (kontrolliv ettevõtja) omab üksi või koos ühe või mitme sidusettevõtjaga 25 % või rohkem teise ettevõtja (kontrollitava ettevõtja) kapitalist või hääleõigustest. Partnerettevõtjate puhul on määratluses toodud ka teatud erandid, näiteks teatud investoreid ei loeta partnerettevõtjateks jm, need erandid

¹ Täpsemad selgitused ja näited on toodud VKEdes määratlust käsitlevas teadmikus [24].

on sätestatud VKE määratluse artikkel 3 lõikes 2. Lisaks on kriteerium, et välja arvatud eelnimetatud erandite puhul ei saa ettevõtjat käsitada VKEna, kui 25 % või enam selle kapitalist või hääleõigustest on otseselt või kaudselt ühe või mitme avalik-õigusliku asutuse ainu- või ühiskontrolli all [8], [eesti k. 39, I lisa].

Kuigi äriregistris on ettevõtja üldandmetes olemas ka eraldi väli ettevõtja suuruse kohta, siis ei ole sellest riigiabi andmisel abi, kuna äriregistris kasutatakse ettevõtja suuruse määramisel mitte eelnimetatud EL definitsiooni, vaid raamarupidamise seaduses [59, § 3] toodud definitsiooni, mis on EL riigiabi reeglite definitsioonist erinev.

Kuigi ettevõtja ja tema sidus- ja partnerettevõtjate töötajate arvu, aastabilansi kogumahu ja aastakäibe andmeid saab lisaks ettevõtjapoolsele teabele kontrollida majandusaasta aruannetest [59, pt 3 ja 4], mis on abi andjatele kättesaadavad äriregistrist [83, §179, § 334], on samas keerukas see, et ettevõtja seoste ja seega suuruse kontrollimiseks tuleb iga ettevõtja kohta tema majandusaasta aruannetest ja näiteks äriregistris oleva seoste visualiseerimise funktsionaalsuse kasutamise teel üldjuhul vastavaid andmed nõ eraldi välja sõeluda ja vaadata, kas vaadeldaval ettevõtjal on sidus- või partnerettevõtjaid EL õiguse tähenduses või mitte, et nende andmeid ettevõtja suuruse staatuse määramisel arvesse võtta. Seejärel tuleb omakorda vaadata nende ettevõtjate sidus- ja partnerettevõtjate andmeid jne. Nii partner- kui sidusettevõtjate puhul on kindlad reeglid, kuidas ja mis ulatuses vastavaid andmeid ja mis juhul arvestama peab [24]. Kuna ettevõtja staatuse määramisel on palju EL reegleid ja teatud juhtudel tuleb seoste vaatlemisel ja arvestamisel arvestada mitmete eri ettevõtjate andmeid, siis võibki ettevõtja staatuse määramine olla äärmiselt ajamahukas ja palju käsitööd nõudev protseduur, kuna nõuab esmalt iga ettevõtja majandusaasta aruannete eraldi otsimist, seejärel avamist, seejärel vajaliku info väljavõtmist, seejärel ettevõtja seoste visualiseerimist, seejärel seostest vajaliku info väljavõtmist, seejärel seoste uurimist jne. Samuti lisab ajakulu kindlasti ka see, et ettevõtja suurust tuleb kontrollida kolme aasta kohta enne järelduste tegemist tema suuruse lõpliku staatuse kohta (nt teatud juhtudel on ettevõtja VKE isegi siis kui vaadeldaval aruandeaastal on ta VKE künnise ületanud, kuid kahel eelneval aastal oli siiski VKE [24, lk 14]).

Ettevõtja suuruse automaatse tuvastamise funktsionaalsus on Eestis kasutusel juba Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametil (PRIA), kes e-PRIA taotluse

esitamise keskkonnas seda mitmete abimeetmete puhul (aprill 2019 seisuga 10 meetmes [79]) rakendab. Seal toimib see PRIA selgituse kohaselt alljärgnevas lõigus kirjeldatud viisil. Esmalt pärib e-PRIA süsteem taotluse esitamisel konkreetse taotleja kohta vajalikud andmed äriregistrist. Vastav info ettevõtte töötajate arvu, aastabilansi ja aastakäibe kohta kuvatakse seejärel ettevõtjale e-PRIAs. Samuti päritakse äriregistrist samad andmed taotleja sidus- ja partnerettevõtete kohta, mis ka taotlejale kuvatakse. Kui süsteemi poolt ei ole sidus- ja partnerettevõtet päritud (eelkõige välismaal registreeritud sidus- ja partnerettevõtted ning seotused, mis äriregistris ei kajastu või füüsilisest isikust omanike teised ettevõtted), siis saab ja tuleks taotlejal need ise lisada. Samuti on PRIA selgituse kohaselt võimalik vajadusel ka sidus- või partnerettevõtte VKE arvestusest kustutada, misjuhul tuleb lisada põhjendus. Kuna VKE reeglistik annab võimaluse valida, kas ettevõtja suuruse määratlemisel kasutada aastabilansi või aastakäibe näitajat, siis saab e-PRIAs taotleja selle vastavalt valida ja VKE sammu kokkuvõtteks kuvatakse taotlejale tema VKE staatus ja ettevõtja suuruse liik, vastavalt kas mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja või suurettevõtja [58, lk 16–17].

Seega oleks üheks võimaluseks ettevõtja suuruse automaatsel tuvastamisel RARis teha seda sarnaselt nagu on toodud vähese tähtsusega abi esimeses ettepanekus ettevõtjate sidumise kohta ja sarnaselt nagu see toimub e-PRIA-s.

Esimeseks võimalikuks lahenduseks olekski seega e-PRIAga [58, lk 16–17] sarnaselt ettevõtja suuruse päringufunktsiooni ehitamine RARi selliselt, et RARi tekiks eraldi menüüpunkt ettevõtja suuruse tuvastamise funktsiooni kohta. Seal saab RARi sisse logitud abi andja sisestada ettevõtja koodi ja vastavad 3 aastat, mille kohta tulemust soovib. 3 aastat tuleb valida seetõttu, kuna tulenevalt VKE määratluse reeglitest tuleb vaadata 3 aasta andmeid. Seejärel RAR saadab EL reeglite alusel koostatud parameetrite kohta päringu äriregistrisse ning äriregistri päringu tulemusena väljastatakse RARis ettevõtja töötajate arv, aastabilanss ja aastakäive ning samad andmed ettevõtja partner- ja sidusettevõtjate kohta (nende arvestamine toimub vastavalt VKE määratlusele) valitud aastate lõikes. Kuna VKE määratluse puhul saab valida, kas kasutada aastabilansi või aastakäibe näitajat, siis valiks abi andja vastavalt ühe neist iga aasta kohta ja RAR rakendus arvutaks etteantud valemil välja ettevõtja suuruse. Siinjuures võiks analüüsida ka seda, kas oleks võimalik, et rakendus oskaks ise valida, kas arvestada ettevõtja aastakäivet või aastabilansi kogumahtu, kuna see vähendaks abi andja koormust

oluliselt. Sellisel juhul ei peaks abi andja tegema muud, kui vaid päringu RAR kaudu. Siinjuures on jällegi oluline arvestada seda, et äriregistri andmeid tuleb võtta olemasolevate andmetena nii nagu on, ehk kasutada saab vaid neid andmeid, mis sinna esitatud ja masinloetavad on. Abi andjal peaks olema võimalus sarnaselt e-PRIA-le ka andmeid muuta ning sidus- ja partnerettevõtjaid arvutusse lisada või kustutada, seda tulenevalt VKE reeglite eripärast, kus teatud juhtudel ei pruugi kõik leitud seosed olla VKE määratluses relevantset (eksisteerivad teatud erandid) või äriregistri päringuga leitavad.

Lahendusel on eelkõige 4 plussi:

1. Esimeseks ja kõige suuremaks plussiks abi andja jaoks oleks see, et abi andja ei peaks enam ettevõtja seoseid ja andmeid käsitsi äriregistrist otsima ja vastavaid arvutusi tegema, vaid automatiseeritud lahendus otsiks nii andmed kui teeks ka arvutused abi andja eest ära, mis annaks abi andjale väga olulise ajavõidu.
2. Lahenduse teiseks plussiks oleks see, et kuna abi andjale kuvatakse mitte ainult lõpptulemus, vaid ka kõik arvutusteheteks vajalikud andmed, siis jääks vastutus ettevõtete suuruse kindlakstegemisel endiselt abi andjale – abi andja on see, kes näeb kõiki arvutustehte aluseks olevaid andmeid ja saab vajadusel andmeid kustutada või lisada, et tagada lõpptulemuse õigsus.
3. Kolmandaks plussiks oleks see, et ettevõtjate seoseid, mida on võimalik tuvastada, vaadeldakse nii kaugelt kui VKE määratlus ette näeb (näiteks sidusettevõtjate puhul tuleb omakorda vaadelda ka nende sidusettevõtjaid jne [24, lk 30] ning see ei ole enam piiratud abi andja administratiivse võimekusega.
4. Neljandaks plussiks oleks see, et kuna seoseid ja arvutused tehakse automatiseeritud lahenduse abil, siis oleks tagatud ka VKE mõiste ühtne tõlgendamine riigis ning väheneks oht, et abi andjad seda erinevalt tõlgendaksid. Ehk väheneb ebaõigetest tõlgendamisest tulenevate vigade oht.
5. Viienda plussina oleks ühtsest lähenemisest tagatud ettevõtjate võrdne kohtlemine.

Lahenduse miinused

1. Lahenduse esimeseks miinuseks on see, et VKE määratlus on nüanssiderohke ja komplitseeritud ning kõiki seoseid ja andmeid ei pruugi äriregistrist olla võimalik

tuvastada, või vastupidi, kõiki erandeid ei ole võimalik automaatselt arvestada. Näiteks võib tekitada probleeme ettevõtete üle 25%-line seotus avalik-õiguslike isikutega. Kuigi riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste jaoks on äriregistriga ühendatud eraldi register ja sealolevad asutused on seega muudest eristatavad [68], võib VKE kriteeriumi avaliku sektori asutuse mõiste olla kohati laiem, kui riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustes registreeritud asutused. Seetõttu jääb risk, et vastav seotus võib jääda automatiseerimisel tuvastamata. Samas ei pruugi vastav seos alati välja tulla ka andmete äriregistrist käsitsi kontrollimisel.

Teiseks erandiks on VKE mõiste partnerettevõtjate määratlus, kuna seal on VKE mõistes teatud investorite puhul ette nähtud erandid, mis juhul ettevõtjat partnerettevõtjaks ei loeta [8, artikkel 3 lõige 2], [eesti k. 39, I lisa, artikkel 3 lõige 2]. Samas, kui abi andjale kuvatakse vastavate võimalike partnerettevõtjate / investorite nimed, siis saab abi andja nende andmed ise VKE reeglistiku alusel välistada ja vastavad andmed enne arvutustehte tegemist eemaldada, et nende andmeid mitte arvestada just nagu käsitsi kontrolli puhulgi.

Kolmandaks ja ilmselt kõige suuremaks ohukohaks on VKE määratules toodud erireegel, mille kohaselt tuleb arvestada ka seoseid läbi füüsiliste isikute, aga ainult siis, kui tegevus toimub lähiturudel [8, artikkel 3 lõige 3], [eesti k. 39, I lisa, artikkel 3 lõige 3]. Arvestades, et tegevusala koodide (EMTAK) jagusid on juba 21 ja nende all olevaid tegevusalakoode üle tuhande [18], siis võib ka lähiturgude kombinatsioone olla väga suur arv ja need võivad olla sisuliselt väga nüansirohked, mistõttu ei tundu väga realistlik lähiturgude tuvastamist automatiseerida. Seetõttu peaks selles osas abi andja siiski käsitsi seose äriregistrist üle kontrollima. Seega ei taga automatiseeritud lahendus 100% seoste tuvastamist.

2. Lahenduse teine miinus on see, et kui abi andjatel tuleb ettevõtja andmed RAR kaudu alati äriregistrist pärida, siis võib päringute tegemine võtta teatava aja, seda ilmselt seoste hulgast tulenevalt. Seetõttu tuleks kaaluda ka tehnilise võimaluse loomist RARi, kus abi andja saab näiteks RAR kaudu lisaks üksiku abi saaja andmete päringule teha äriregistrisse masspäringu kõikide tema vaadeldavate ettevõtjate kohta ja päringut teostataks mitte kasulikul tööajal vaid näiteks öösel,

kus selle teostamise kiirus ei ole nii aegkriitiline. Tööajal saab abi andja vastavad tulemused/andmed RARist kätte ja saab RAR rakenduse abil ettevõtjate suurused leida. Seega tuleks selliste RAR kaudu tehtavate masspäringute võimalust tulevikus analüüsida.

Kokkuvõttes võib ettevõtja suuruse automatiseerimise kohta välja tuua, et kuigi ettevõtja suuruse tuvastamise automatiseerimisel on teatud kitsaskohti, näiteks kõiki seoseid ja andmeid ei pruugi olla võimalik tuvastada, võimaldaks see eeldatavalt samas ühtse lähenemise VKE mõiste osas ning selle, et ettevõtjate seoseid, mida on võimalik tuvastada, vaadeldakse jällegi nii kaugelt kui VKE määratlus ette näeb (näiteks sidusettevõtjate puhul tuleb omakorda vaadelda ka nende sidusettevõtjaid jne) ning see ei ole enam piiratud abi andja administratiivse võimekusega. Eeldatavalt kompenseeriks see ka selle, et kõiki seoseid ei ole võimalik tuvastada ja annaks abi andjatele kasutada osa automatiseerimisest võidetud ajast näiteks valimipõhise riskikontrollile nende seoste ja andmete tuvastamisel, mida automatiseerimisel tuvastada ei saa.

Lisaks võiks kaaluda vastavale funktsionaalsusele juurdepääsu võimaldamist ka ettevõtjatele endale aitamiseks neil enne toetuste taotlemist enda suurust tuvastada. Kuna äriregistris on info küll avalik, kuid tasuline (va endaga seotud info) [29], siis võiks see toimuda autentimise ja vajadusel ka tasu eest sarnaselt äriregistri hinnakirjas praegu kehtivate printsiipidega. **Seega on magistritöö seitsmes ettepanek analüüsida ettevõtja suuruse tuvastamise automatiseerimise võimalusi ja võimalusel vastav funktsionaalsus RARi tekitada.**

Teiseks riigiabi nõudeks, mida abi andjad soovisid automatiseerida, oli raskustes oleva ettevõtja tuvastamine.

Raskustes oleva ettevõtja definitsioon tuleneb suunistest raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta [44, punkt 20]. Teatud juhtudel on teistes EL riigiabi alustes vastavat definitsiooni täpsustatud ning kuna valdav enamus Eestis antavast riigiabist antakse üldise grupierandi määruse alusel, siis võetaksegi järgnevas analüüsis aluseks komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 artikkel 2 punktis 18 toodud definitsioon [39]. See koosneb viiest alapunktist (a–e) ning neist ühe täitmisel loetakse ettevõtjat raskustes olevaks ettevõtjaks, kellele üldjuhul riigiabi andmine ei ole lubatud.

Eelnimetatud nõude sisu (alapunktid a–e) ja kontrolli võimalusi on analüüsitud vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas, kus on välja toodud järgmist: alapunktide a ja b puhul vaadeldakse ettevõtja bilansinäitajaid majandusaasta aruannetest ning kui ettevõtja akumuleeritud kahjum/kasum + aruandva aasta kasum/kahjum + reservid on negatiivse tulemiga ja see on suurem kui pool osakapitalist + ülekurs, siis loetakse ettevõtja raskustes olevaks (ei kohaldata alla kolme aastase VKE puhul). Lisaks on ettevõtja raskustes, kui tema suhtes on algatatud pankrotimenetlus (alapunkt c), mida saab kontrollida väljaandest Ametlikud Teadaanded [1], [53, lk 3–5]. Ettevõtte loetakse raskustes olevaks ka siis, kui ta on saanud päästmis- või ümberkorraldusabi ja täidetud on teatud alapunktis d toodud tingimused, mida saab kontrollida RARist, kuid seletuskirja kohaselt on tegemist on äärmiselt harvaesineva juhtumiga. Suurettevõtjate puhul on raskustes olemisel lisakriteerium, mille kohaselt on ettevõtja raskustes, kui tema arvestuslik finantsvõimendus ületab 7,5 ning EBITDA (intressi-, maksu- ja amortisatsioonieelse kasumi) suhe intressimaksete kattevarasse on alla 1,0. Neid näitajaid saab vaadata samuti ettevõtja majandusaasta aruandest [53, lk 3–5].

Lisaks on Euroopa Komisjon väljendanud, et kui taotleja kuulub kontserni, tuleb lisaks taotleja enda andmetele vaadata ka kontserni näitajaid [27, p. 5] ehk kui taotleja või kontsern on raskustes, siis loetakse taotleja raskustes olevaks.

Seega on arusaadav, et hetkel on raskustes oleva ettevõtja tuvastamine abi andjate jaoks ajamahukas, kuna hõlmab endas mitmeid aspekte. Esiteks eeldab see ettevõtja suuruse määramist, sest suurettevõtjatele on seal täiendav kriteerium (alapunkt e) ning alla kolme aastastele VKEde puhul bilansinäitajaid (alapunktid a ja b) ei vaadelda [39, artikkel 2, punkt 18]. Teiseks eeldab see kindlakstegemist, kas ettevõtja kuulub kontserni, kuna sellisel juhul tuleb hinnata ka kontserni raskuseid. Kolmandaks eeldab see ettevõtja majandusaasta aruannete otsimist äriregistrist (ja kontserni, kui pole esitatud konsolideeritud aruannet), sealt vastavate näitajate leidmist ning arvutustehte tegemist. Neljandaks eeldab see pankrotimenetluse alustamise kontrollimist Ametlikest Teadaannetest. Seega on nimetatud nõude täitmine on printsibiis isegi suurema ajakuluga kui ettevõtja suuruse kontroll, kuna see hõlmab endas nii ettevõtja suuruse kontrolli kui täiendavate näitajate otsimist ja arvutamist. Samas on tegemist ühe riigiabi baasnõudega, millest erandeid on ette nähtud äärmiselt vähe.

Juhul kui RARis oleks automatiseeritud ettevõtja suuruse määratlemine, siis lihtsustaks juba see abi andjatel ka raskustes olevate ettevõtjate kindlakstegemist, kuna see näitaks esiteks ära nii ettevõtja suuruse kui teiseks ka selle, kas ta kuulub kontserni (sidusettevõtjate kaudu). Kuna seejärel on raskustes oleva ettevõtja kontroll teatud majandusaasta aruandes olevate näitajate leidmine ja teatud arvutustehted ning ka Ametlikes Teadaannetes oleva pankrotimenetluse alustamise kande tuvastamine, siis saaks vastavate näitajate leidmiseks teha RARi vastava funktsionaalsuse päringute tegemiseks äriregistrisse ja Ametlikesse Teadaannetesse. See võiks olla oma olemuselt sarnane ettevõtja suuruse määratlemise funktsionaalsusega, vaid päringu- ja väljastuskriteeriumid ning arvutustehted oleksid teised. Lisaks tuleks pärida ka ettevõtte asutamise aeg, kuna alla kolme aastastele VKEdele on leevendatud nõuded ja nende puhul bilansiandmeid vaatlema ei pea [39, artikkel 2, punkt 18]. Vastavad arvutustehted toimuks nii nagu ettevõtja suurusegi tuvastamise puhul, kus pärast abi andja poolset andmete ülehindamist ja kinnitamist teeks RAR vastavad arvutused vastavalt etteantud valemitele ja väljastaks tulemuse ettevõtja raskustes olemise kohta.

Lisaks, sarnaselt ettevõtja suuruse tuvastamise funktsionaalsuse juures kirjeldatule, tuleks ka raskustes oleva ettevõtja tuvastamiseks kaaluda tehnilise võimaluse loomist RARi, kus abi andja saab RAR kaudu lisaks üksiku abi saaja andmete päringule teha äriregistrisse ja Ametlikesse teadaannetesse vajaminevate andmete kohta ka masspäringu, pärast mille tulemuste abi andjapoolset ülehindamist ja vajadusel korrigeerimist, saaks RAR arvutada/tuvastada abi saaja raskustes olemise vastavalt etteantud valemitele. Samuti võiks vastav funktsionaalsus olla teatud tingimustel kättesaadav ettevõtjatele sarnaselt ettevõtja suuruse tuvastamise ettepanekus toodule. **Seega oleks magistritöö kaheksas ja ühtlasi viimane ettepanek analüüsida raskustes oleva ettevõtja tuvastamise automatiseerimise võimalusi ja võimalusel vastav funktsionaalsus pärast ettevõtte suuruse funktsionaalsuse ehitamist RARi tekitada.**

6 Kokkuvõte

Magistritöö eesmärgiks oli kaardistada RAR arendusvajadused tulenevalt EL vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglitest ja abi andjate vajadustest ning teha selle tulemusel ettepanekuid RAR edasiarendusteks.

Töö eesmärgi saavutamiseks käsitleti magistritöös esmalt RAR olemust, eesmärki ja ülesannet. Arvestades, et RAR eesmärk ja ülesanne on tihedalt seotud riigiabi ja vähese tähtsusega abi reeglitega, mis on omakorda EL õigusega reguleeritud mahukas ja nüansirikas valdkond, siis asetati vastavatele EL reeglitele magistritöös suurt rõhku. Kuna vähese tähtsusega abi puhul on registri kasutamisel kohustus, et seal peab olema täielik teave antud vähese tähtsusega abi kohta, siis kaardistati magistritöö kolmandas peatükis esmalt vähese tähtsusega põhilised nõuded ja RAR funktsionaalsuste vastavus neile. Analüüsi tulemusel leiti, et enamike vähese tähtsusega abi nõuete puhul on RARis vajalikud funktsionaalsused loodud ja need on ka toimivad, kuid siiski tuvastati kaks kitsakohta – esiteks tuvastati RAR kiireloomuline arendusvajadus tulenevalt põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri uuest reeglist ning teiseks tuvastati, et RARis olev ettevõtjate käsitsi sidumise funktsionaalsus ei pruugi alati tagada korrektset tulemust ettevõtjate seoste ja nende ühise piirmäära kohta. Lisaks käsitleti töö kolmandas peatükis ka riigiabi üldnõudeid ning seda, kuidas ja mis andmekogudest abi andjad neid hetkel kontrollida saavad, mis oli vajalik, et hinnata RAR arendusvajadust riigiabi nõuetega seonduvalt.

Eeltoodud analüüsi tulemusel koostati küsimustik, mille eesmärk oli ühelt poolt valideerida eelnenud analüüsis tuvastatud probleeme ning lisaks saada teada abi andjate teisi RARiga seonduvaid vajadusi. Küsimustik saadeti Rahandusministeeriumi kaudu veebikeskkonnas täitmiseks abi andvate asutustele, keda oli kokku 32. Vastuseid laekus neist täpselt pooltelt ehk 16 asutuselt, mis võimaldas vastuseid kvalitatiivselt analüüsida ja järeldusi teha. Küsimustikus uuriti esmalt abi andjate hinnanguid RAR kui infosüsteemi kohta üldiselt, peale mida küsiti konkreetsemalt RARi andmete sisestamise

kohta. Sellele järgnesid spetsiifilised vähese tähtsusega abi ja riigiabi nõudeid ning RAR funktsionaalsusi käsitlevad küsimused ning kõige lõpus olid üldised küsimused RAR eesmärgi ja ülesande täitmise kohta. Uurimistulemused abi andjate hinnangute ja vajaduste kohta on toodud kokkuvõtvalt magistritöö neljandas peatükis. Abi andjate vastusest selgus, et kuigi üldiselt hinnatakse RARi kõrgelt, on siiski mitmeid aspekte, mille puhul täheldatakse kitsaskohti ja nähakse RAR edasiarendamise vajalikkust. Põhiliste probleemidena toodi välja RARis olevate andmete aja- ja asjakohasuse parandamise vajadust, vähese tähtsusega abi ettevõtjate sidumise funktsionaalsuse täiustamise vajadust ning vajadust uute funktsionaalsuste järele riigiabi nõuete/reeglite kontrollimisel abi andmise menetlemise protsessis.

Töö kolmandas ja neljandas peatükis toodud EL nõuete ja RAR funktsionaalsuste ning abi andjate vastuste analüüsi tulemusel tehti magistritöö viiendas osas kaheksa ettepanekut RAR edasiarendusteks. Ettepanekutest neli oli seotud RARi kui infosüsteemi kasutamisega ja need puudutasid RAR kohustuslikke väljade, RARi andmete kandmisega seotud tööprotsesside, RARi andmete liidesega sisestamise ning RAR ülesehituse ja päringuvõimalustega seonduvat. Kaks ettepanekut oli seotud vähese tähtsusega abiga, millest esimene puudutas abi saajate sidumise funktsionaalsuse automatiseerimist ja teine põllumajandusliku vähese tähtsusega abi tootesektori ülempiiri arendust. Kuna viimati mainitud arendusest sõltub põllumajandustootjate õigus vähese tähtsusega abi saada, siis on see kõikidest magistritöö ettepanekutest kõige kriitilisema tähtsusega, mistõttu tehti see ka ettepanekutest kõige detailsemalt. Magistritöö viimased kaks ettepanekut puudutavad abi andjate vajadusi riigiabi nõuetega seonduvalt ja käsitlevad ettevõtja suuruse ja raskustes olevate ettevõtjate automaatse tuvastamise võimaluse loomist RARis.

Magistritöös toodud EL nõuete ja RAR funktsionaalsuste ning abi andjate vastuste analüüs ja nende tulemusel koostatud ettepanekud RAR edasiarenduseks võiksid lisaks teemast huvitatutele ja abi andjatele huvi pakkuda ministriumidele ja eelkõige Rahandusministeeriumile, kes võiks neist kasu saada RAR edasiste arendusvajaduste prioriteetide seadmisel ja väljavalitud arendusvajaduste võimalike lahenduste analüüsimisel.

Kasutatud kirjandus

- [1] Ametlikud Teadaanded. – *Ametlikud Teadaanded*. [WWW] <https://www.ametlikudteadaanded.ee/> (30.03.2019)
- [2] Avaliku teabe seadus (Vastu võetud 15.11.2000, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 15.03.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019036?leiaKehtiv> (29.03.2019)
- [3] Bizagi Digital Business Platform. – *Bizagi*. [WWW] <http://download.bizagi.com/docs/suite/112/en/SuiteHelpEng.pdf> (19.04.2019)
- [4] Blais, S. P. *Business Analysis: Best Practices for Success*. New York : John Wiley & Sons, Incorporated, 2011. [Online] ProQuest Ebook Central (29.03.2019)
- [5] Carkenord, B. A. *Seven Steps to Mastering Business Analysis*. J. Ross Publishing, 2009.
- [6] Cockburn, A. *Writing Effective Use Cases*. Boston (Mass.) [etc.] : Addison-Wesley, 2001.
- [7] Cohn, M. *User stories applied: For Agile Software Development*. Boston (Mass.) [etc.] : Addison-Wesley, 2005.
- [8] Commission Recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises – ELT L 124, 20.5.2003, lk 36–41 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32003H0361> (29.03.2019)
- [9] Commission Services. State Aid Scoreboard. – *European Commission*, 2018. [WWW] http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html (29.03.2019)
- [10] Connolly, T. M., Begg, C. E. *Database Systems: A Practical Approach to Design, Implementation, and Management* (6th Edition). Harlow (Essex) [etc.] : Pearson, 2015.
- [11] Dennis, A., Wixom, B. H., Roth, R. M. *System Analysis and Design*, Fifth Edition. John Wiley & Sons, 2012. [Online] Safari Books Online (29.03.2019)
- [12] Dybka, P. Crow's Foot Notation in Vertabelo. – *Vertabelo*. 2016, 24 (3). [Online] <https://www.vertabelo.com/blog/documentation/crow-s-foot-notation-in-vertabelo> (19.04.2019)
- [13] Eessaar, E. *Andmebaaside projekteerimine*. Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli kirjastus, 2008.
- [14] Eesti väärtpaberite registris registreeritud aktsionäride ja osahingute osanike andmete esitamise kord (Vastu võetud 11.12.2008, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.10.2017). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/122092017005?leiaKehtiv> (28.04.2019)
- [15] Elling, V.-T. (2019). E-kiri autorile (02.05.2019)
- [16] Elling, V.-T. (2019). E-kiri autorile (04.05.2019)
- [17] Elling, V.-T. (2019). Konsultatsioon autoriga. Rahandusministeerium. [Autori üleskirjutus]. (29.04.2019)
- [18] EMTAK tegevusalad: EMTAK 2008 EST. – *Registrite ja Infosüsteemide Keskus*. [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/emtak-tegevusalad> (30.03.2019)

- [28] European Commission. Recovery of unlaful aid: Information on recovery: Number of recovery decisions since 1 January 1999. – *European Commission*, 2019. [WWW] http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/recovery.html (01.05.2019)
- [29] E-äriregister. – *Registrite ja Infosüsteemide Keskus*. [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister> (30.03.2019)
- [30] E-äriregister: visualiseerimine. – *Registrite ja Infosüsteemide Keskus*. [WWW] <https://www.rik.ee/et/e-ariregister/visualiseerimine> (28.04.2019)
- [31] Fookus Uuringud OÜ (Rahandusministeeriumi tellimusel). Infosüsteemide väliskliendi rahulolu-uuring. – *Rahandusministeerium*, 2016 [WWW] https://www.rahandusministeerium.ee/system/files_force/document_files/2016-aruanne_valiskliendi_rahulolu_2016_koos_kommentaaridega_final-06-12.pdf?download=1 (29.03.2019)
- [32] Fowler, M. UMLi kontsentraat. 3. redaktsioon. Objektmodelleerimise standardkeelee UML 2.0 lühijuhend. Tallinn : Cybernetica, 2007.
- [33] Fundamentals of Business Process Management. / M. Dumas, M. La Rosa, J. Mendling, H. A. Reijers. Second Edition. Verlag, Berlin, Heidelberg : Springer, 2018.
- [34] Haldusmenetluse seadus (Vastu võetud 06.06.2001, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 15.03.2019). – *Elektroniline Riigi Teataja* [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/123022011008?leiaKehtiv> (30.03.2019)
- [35] Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. Uuri ja kirjuta. Tallinn : Medicina, 2005.
- [36] Infosüsteemide turvameetmete süsteem. (Vastu võetud 20.12.2007, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 25.01.2009). – *Elektroniline Riigi Teataja* [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/13125331?leiaKehtiv> (02.05.2019)
- [37] Kalandusturu korraldamise seadus. (Vastu võetud 19.11.2014, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.01.2019). – *Elektroniline Riigi Teataja* [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/110112017008?leiaKehtiv> (29.03.2019)
- [38] Komisjoni määrus (EL) nr 360/2012 – ELT L 114, 26.4.2012, lk 8–13 [WWW] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?toc=OJ:L:2012:114:TOC&uri=uriserv:OJ.L_.2012.114.01.0008.01.E.ST (29.03.2019) (muudetud järgmisega: komisjoni määrus (EL) 2018/1923 – ELT L 313, 10.12.2018, lk 2–3 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32018R1923> (29.03.2019))
- [39] Komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 – ELT L 187, 26.6.2014, lk 1–78 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0651> (29.03.2019) (muudetud järgmisega: komisjoni määrus (EL) 2017/1084 – ELT L 156, 20.6.2017, lk 1–18 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32017R1084> (29.03.2019))
- [40] Komisjoni määrus (EL) nr 717/2014. – ELT L 190, 28.6.2014, lk 45–54 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0717> (29.03.2019)
- [41] Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013. – ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1407> (29.03.2019)
- [42] Komisjoni määrus (EL) nr 1408/2013. – ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1408> (29.03.2019) (muudetud järgmisega: komisjoni määrus (EL) 2019/316. – ELT L 511 ,

- 22.2.2019, lk 1–6 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32019R0316> (29.03.2019))
- [43] Komisjoni määrus (EÜ) nr. 1998/2006. – ELT L 379, 28.12.2006, lk 5–10 [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1556725201409&uri=CELEX:32006R1998> (29.03.2019)
- [44] Komisjoni teatis – Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta – ELT C 249, 31.7.2014, lk 1–28 [WWW] [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52014XC0731\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52014XC0731(01)) (29.03.2019)
- [45] Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. – ELT C 262, 19.07.2016, lk 1–50 [WWW] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2016.262.01.0001.01.EST&toc=OJ:C:2016:262:T OC (29.03.2019)
- [46] Konkurentsiseadus. (Vastu võetud 05.06.2001, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 15.03.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019092?leiaKehtiv> (29.03.2019)
- [47] Konkurentsiseadus. (Vastu võetud 05.06.2001, muudetud, täiendatud, redaktsiooni avaldamismärke RT I, 30.12.2014, 15, jõustunud 01.01.2015). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/130122014015> (01.05.2019)
- [48] Larman, C. & Safari Tech Books Online. Applying UML and Patterns: An Introduction to Object-Oriented Analysis and Design and Iterative Development, Third Edition. Prentice Hall, 2004. [Online] Safari Books Online (30.03.2019)
- [49] Loog, B., Karus, K. (2019). E-kiri autorile (26.04.2019)
- [50] Loog, B. (2019). E-kiri autorile (29.04.2019)
- [51] Lõputöö koostamise ja vormindamise juhend. – *Tallinna Tehnikaülikool*, Tallinn : Tallinna Tehnikaülikool, Infotehnoloogia teaduskond, 2018. [WWW] https://ttu.ee/public/i/infotehnoloogia-teaduskond/Tudengile/Vormid/ITT_loputoode_juhend_EST.pdf?fbclid=IwAR20VuS4qZNXQcCkf1QcFfjN4oZhHWTbNqNhk0ZYtNTJzsHf7u3q07HYeWA (09.05.2019)
- [52] Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus. (Vastu võetud 19.06.2008, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 25.03.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/13237415?leiaKehtiv> (29.03.2019)
- [53] Maaeluministeerium. Kooskõlastatavad dokumendid: vedelkütuse erimärgistamise seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri. – *Eelnõude infosüsteem*, 2018. [WWW] <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/3c4fd8d3-e651-42d8-900f-9b469fde0ee8> (30.03.2019)
- [54] Maaeluministeerium. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seadus 340 SE: Algamine: seletuskiri maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. – *Riigikogu*, 2016. [WWW] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelvoud/eelnou/7c453e64-4e65-41b6-9fa7-e9f4b72860a2/Maaelu%20ja%20põllumajandusturu%20korraldamise%20seaduse%20muutmise%20seadus> (29.03.2019)
- [55] Maaeluministeerium. Vähese tähtsusega abi määrus: Küsimustik (Contributions to the consultation on the proposed amendment of de minimis Regulation (EU) No 1408/2013). – *Euroopa Komisjon*, 2018 [WWW]

- https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/stateaid/policy/consultation/contributions/de-minimis/public-authorities/05_public_et_et.pdf (30.03.2019)
- [56] Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Riigi infosüsteemi koosvoime raamistik. – *Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium*, 2014 [WWW] <https://www.mkm.ee/et/riigi-infosusteemi-koosvoime-raamistik> (03.05.2019)
- [57] Nõukogu määrus (EL) 2015/1589, 13. juuli 2015, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks – ELT L 248, 24.9.2015, lk 9–29. [WWW] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1589> (01.05.2019)
- [58] Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet. Selgitused „Põllumajandusettevõtja tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus“ taotlemise protsessi kohta e-PRiAs. – *Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet* [WWW] <http://www.pria.ee/docs/resources/12060.pdf> (30.03.2019)
- [59] Raamatupidamise seadus (Vastu võetud 20.11.2002, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.01.2018). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/109052017030?leiaKehtiv> (30.03.2019)
- [60] Rahanduskomisjon. Vedelkütuse erimärgistamise seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seadus 841 SE: Teine lugemine: 841 SE II ME. – *Riigikogu*, 2015. [WWW] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/f743be24-15dd-4470-b5a3-5d10fb3786ae/Vedelkütuse%20erimärgistamise%20seaduse%20ja%20maksukorralduse%20seaduse%20muutmise%20seadus> (04.05.2019)
- [61] Rahandusministeerium. Konkurentsiseaduse ning maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise seadus 712 SE: Algamine: seletuskiri konkurentsiseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde. – *Riigikogu*, 2014. [WWW] <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7a3a50e1-baad-46e1-8f85-8dc6b62cf179/Konkurentsiseaduse%20ning%20maaelu%20ja%20p%C3%B5llumajandusturu%20korraldamise%20seaduse%20muutmise%20seadus> (01.05.2019)
- [62] Rahandusministeerium: Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register (RAR): Avalik päring. – *Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register*. [WWW] <https://rar.fin.ee/rar/index.jsp> (29.03.2019)
- [63] Rahandusministeerium. Riigiabi käsiraamat. – *Rahandusministeerium*, 2017. [WWW] <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi> (29.03.2019)
- [64] Rahandusministeerium. Ülevaade 2017. aastal Eestis antud riigiabist ja vähese tähtsusega abist. – *Rahandusministeerium*, 2018. [WWW] <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi> (29.03.2019)
- [65] Rahandusministri 22.12.2017 määrus nr 105. Raamatupidamise Toimkonna juhendite kehtestamine. Lisa 11 RTJ 11 Äriühendused ning tütar- ja sidusettevõtete kajastamine. (Vastu võetud 22.12.2017, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.01.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/120122018011?leiaKehtiv> (30.03.2019)
- [66] Rahandusministri 22.12.2017 määrus nr 105. Raamatupidamise Toimkonna juhendite kehtestamine. Lisa 15 RTJ 15 Lisades avalikustatav informatsioon. (Vastu võetud 22.12.2017, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.01.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/120122018011?leiaKehtiv> (30.03.2019)

- [67] Riigi Infosüsteemi Amet. Relatsiooniliste andmemudelite koostamise juhend. Ver.1.0. – *Riigi Infosüsteemi Amet*. Tallinn : 2015. [WWW] https://www.ria.ee/sites/default/files/content-editors/publikatsioonid/relatsiooniliste_andmemudelite_koostamise_juhend_ver.1.0.pdf (19.04.2019)
- [68] Riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste riikliku registri asutamine (Vastu võetud 07.12.1999, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 10.02.2017). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/107022017005?leiaKehtiv> (30.03.2019)
- [69] Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruanne 2016. aasta kohta. – *Rahandusministeerium*, 2017. [WWW] https://www.rahandusministeerium.ee/et/system/files_force/document_files/koondaruanne_2016.pdf (01.05.2019)
- [70] Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register: Kasutajajuhend. – *Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register*, 2017. [WWW] <https://rar.fin.ee/rar/html/manual.html> (29.03.2019)
- [71] Riigiabi ja vähese tähtsusega abi register: Turvalisus. – *Riigi Infosüsteemi Haldussüsteem*. [WWW] <https://www.riha.ee/Infos%C3%BCsteemid/Vaata/rar> (02.05.2019)
- [72] Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri põhimäärus. (Vastu võetud 05.06.2012, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 13.02.2015). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/107062012002?leiaKehtiv> (29.03.2019)
- [73] Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing. – *Euroopa Komisjon*. [WWW] <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=et> (29.03.2019)
- [74] Riigiabi. – *Rahandusministeerium*. [WWW] <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigiabi> (29.03.2019)
- [75] Robertson, S., Robertson, J. Mastering the Requirements Process: Getting Requirements Right. Upper Saddle River N.J : Addison-Wesley, 2013. [Online] Safari Books Online (30.03.2019)
- [76] Sokolnikova, L. (2019). E-kiri autorile (27.02.2019)
- [77] Sokolnikova, L. (2019). E-kiri autorile (06.05.2019)
- [78] Tehniline kirjeldus: Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri olemasoleva süsteemi kirjeldus. – *Riigi Infosüsteemi Haldussüsteem*, 2014. [WWW] https://vana.riha.ee/riha/main/inf/riigiabi_ja_vahese_tahatsusega_abi_register (05.05.2019)
- [79] Tõldsepp, K. (2019). E-kiri autorile (04.04.2019)
- [80] Urb, M. Kas tommata punane joon läbi Eesti? – *Rahandusministeerium*, 2018, 22. veebruar. [WWW] <https://blogi.fin.ee/2018/02/kas-tommata-punane-joon-labi-estti/> (29.03.2019)
- [81] Uus, E. Valitsev mõjuvõim ja selle määramise aluseks olevad kontseptsioonid : magistritöö. Tallinn, Tallinna Tehnikaülikool, 2015 [WWW] <https://digi.lib.ttu.ee/i/?3291&> (30.03.2019)
- [82] Väärtpaberite registri pidamise seadus (Vastu võetud 14.06.2000, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 15.03.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019201#para7lg9> (28.04.2019)

[83] Äriseadustik (Vastu võetud 15.02.1995, muudetud, täiendatud, viimati jõustunud 01.03.2019). – Elektrooniline Riigi Teataja [WWW] <https://www.riigiteataja.ee/akt/128022019010?leiaKehtiv> (29.03.2019)

Lisa 1 – Abi andjatele saadetud küsimustik

Vajadused ja ettepanekud riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri täiustamiseks

Hea abi andva asutuse esindaja

Palun teil täita küsimustik riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri (RAR) kohta.

Küsimustikuga uuritakse Tallinna Tehnikaülikooli Infosüsteemide analüüsi ja kavandamise eriala magistr töö raames abi andjate vajadusi ning ettepanekuid RAR täiustamiseks. Vastuseid kajastatakse magistr töö. Küsimustikule vastamine on vabatahtlik ja anonüümne. Vastamisega saate anda panuse registri võimalikuks edasiarendamiseks tulevikus.

Küsimustik koosneb viiest osast. Kõikidele küsimustele vastamine ei ole kohustuslik ning kohustuslikud küsimused on märgistatud tärniga. Tulenevalt vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglite erinevusest on need kajastatud küsimustiku erinevates osades ning kui teie asutusel on kogemus näiteks ainult riigiabiga või vähese tähtsusega abiga, siis saate täita küsimustiku vastava osa. Küsimustiku esimeses osas on toodud küsimused RAR kui infosüsteemi kohta üldiselt, teises osas on küsimused andmete RAR-i kandmise kohta, kolmandas ja neljandas osas on eraldi vähese tähtsusega abi ja riigiabi küsimused. Viiendas osas on kokkuvõtavad küsimused ja lisaettepanekute tegemise võimalus.

Küsimustikule vastamine võtab hinnanguliselt 30 minutit. Kuna küsimused puudutavad RAR kasutamist nii abi andmise menetlemise (vähese tähtsusega abi ja riigiabi reeglite jälgimise) kui RARi andmete sisestamise osas, siis oleks hea, kui küsimustikule vastajal on kogemus mõlemast valdkonnast või kui vastamisse on kaasatud asutusest mitu inimest, nii et kõik võimalikud aspektid saavad ühes vastuses kaetud. Vastuseid ootan hiljemalt järgmiseks reedeks ehk 15. märtsiks 2019.

Juhul kui küsimustikule vastamisega tekib probleeme, kui mõni küsimus jääb arusaamatuks või kui soovite uurimuse kohta tagasisidet, võite minuga ühendust võtta järgmisel meiliaadressil: peegi11@gmail.com.

Ette tänades

Peegi Kaibald

I ÜLDINE HINNANG RAR TOIMIMISELE

Description (optional)

1. Palun andke hinnang RAR ülesehituse arusaadavusele skaalal 0-10, kus *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu

täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

2. Palun andke hinnang RAR kasutusmugavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul. *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu

täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

3. Palun andke hinnang RAR kasutusjuhendite leitavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu

täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

4. Palun andke hinnang RAR kasutusjuhendite arusaadavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

⋮

5. Kui tihti pöördate RAR kasutajatoe poole? *

- Iga kord või peaaegu iga kord, kui RARi kandeid teen
- Umbes pooltel kordadel kui RARi kandeid teen
- Vähem kui pooltel kordadel kui RARi kandeid teen või harva
- Väga üksikutel kordadel või mitte kunagi

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

6. Kas olete osalenud RAR koolitustel? *

- Jah
- Ei
- Ei, aga oleksin soovinud/soovin tulevikus osaleda

7. Kui olete osalenud RAR koolitusel, palun andke hinnang RAR koolituse kvaliteedile skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

8. Palun andke hinnang RAR kasutajatoe toimimisele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

9. Palun andke hinnang RARis sisalduvate andmete aja- ja asjakohasusele * skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

10. Palun andke hinnang RARi kui infosüsteemi toimimise kiirusele kasutamisel skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul. *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

11. Palun andke oma hinnang RARi töökindlusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul. *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

12. Palun andke oma üldhinnang RAR-ile kui infosüsteemile skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul. *

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

täiesti rahulolematu täiesti rahul

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

13. Kui tihti te RARi kasutate? *

- Kord kuus või tihedamini
- Iga mõne kuu tagant
- Kord aastas või harvemini

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

14. Kui kaua olete RARi kasutanud? *

- Aasta või kauem
- Mõned kuud kuni aasta
- Mõned kuud või vähem

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

II HINNANG RARi ANDMETE KANDMISE PROTSESSILE

Description (optional)

15. Ligikaudu kui palju tööaega (minutites) võtab teie asutuses RARi andmete kandmine ühe abi saaja kohta (antud abi + väljamaksed)? *

Long answer text

16. Mis osa andmete kandmises RARi on kõige suurema ajakuluga teie asutuse jaoks? *

Long answer text

17. Kuidas hindate RARi andmete kandmise protsessi arusaadavust ja mugavust ehk kas ja kui võrd on arusaadav mis andmed, mille kohta ja kuhu RARis kanda tuleb? *

- Andmete kandmise protsess on arusaadav ja mugav
- Andmete kandmise protsess on pigem arusaadav ja mugav
- Andmete kandmise protsess pigem ei ole arusaadav ja mugav
- Andmete kandmise protsess üldse ei ole arusaadav ja mugav

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

18. Kas abi andmete RARi kandmine võiks toimuda RARis teisiti või teistel alustel/põhimõtetel? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

19. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis kuidas võiks RARi andmete kandmine toimuda?

Long answer text

20. Kas kasutate RARi abi andmete kandmiseks lisaks käsitsi andmete kandmisele / selle asemel automatiseeritud lahendusi, nt liidest? *

- Jah (kõikides või osades meetmetes)
- Ei

⋮

21. Kui kasutate RARi abi andmete kandmiseks automatiseeritud lahendusi, siis kuidas hindate automatiseeritud lahenduste abil andmete esitamise protsessi toimimist?

- Toimib hästi
- Pigem toimib
- Pigem ei toimi
- Üldse ei toimi
- Ei oska öelda

22. Kas automatiseeritud lahendustega andmete esitamisel on probleeme, mis vajavad lahendamist ja millised on teie ettepanekud?

Long answer text

23. Kas teie hinnangul on RARi kohustuslikuna kantav andmete hulk / kohustuslike väljade hulk *

- Optimaalne
- Liiga suur
- Liiga väike
- Ei oska öelda

24. Palun põhjenda eelmist vastust RARi kantava andmehulga kohta. Kas ja mis võiks olla teisiti?

Long answer text

25. Kas kasutate RARi seoses vähese tähtsusega abi andmisega? *

- Jah
- Ei kasuta RARi seoses vähese tähtsusega abi andmisega (küsimustiku vähese tähtsusega abi osa jäetakse vahele)

III VÄHESE TÄHTSUSEGA ABIGA SEOTUD KÜSIMUSED

(Palun vastata vaid vähese tähtsusega abi aspektidest lähtuvalt, kuna riigiabiga seotud küsimused on küsimustiku järgmises osas)

26. Info otsimiseks kasutan RARi eelkõige, et teada saada (vali üks või mitu) *

- Ettevõtjale antud vähese tähtsusega abi ja tema vähese tähtsusega abi vaba jääki
- Ettevõtja seoseid teiste ettevõtjatega
- Minu asutuse antud ja/või väljamakstud vähese tähtsusega abi
- Teiste asutuste antud ja/või väljamakstud vähese tähtsusega abi
- Muu info

Kui valisite "muu info", siis palun täpsustage vastust.

Long answer text

27. Kui paljudele isikutele teie asutus aastas keskmiselt vähese tähtsusega abi annab?

- alla 10
- 10-99
- 100-1000
- üle 1000

28. Kuidas hindate RARis ettevõtjate käsitsi sidumise võimalust/RAR funktsionaalsust ühe ettevõtja mõiste st ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks (abi andjatel on võimalik ettevõtjad omavahel siduda, kui nad vastavad komisjoni määrustes toodud ühe ettevõtja määratlusele (või vastupidiselt seoseid kustutada, kui ei vasta))

*

- Usaldusväärne ja toimiv lahendus ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks
- Pigem usaldusväärne ja toimiv lahendus ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks
- Pigem ei ole usaldusväärne ja toimiv lahendus ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks
- Üldse ei ole usaldusväärne ja toimiv lahendus ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks
- Ei oska öelda

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

29. Kas ja kuivõrd kasutate RARis olevat võimalust siduda ja/või lahti siduda vähese tähtsusega abi saajaid teiste ettevõtjatega (vähese tähtsusega abi reeglites olev ühe ettevõtja mõiste)? (valige üks või mitu) *

- Üldjuhul tekitan RARis seoseid, kui näen äriregistri andmete alusel, et RARis on seoseid puudu
- Üldjuhul kustutan RARis olevaid seoseid, kui näen äriregistri andmete alusel, et need ei kehti
- Üldjuhul ei tekita ega kustuta RARis seoseid
- Muu

Kui valisite "muu", siis palun täpsustage vastust.

Long answer text

Palun põhjendage eelmist vastust miks tekitate/ei tekita või kustutate/ei kustuta seoseid. *

Long answer text

30. Kas ühe ettevõtja mõiste jälgimine/ettevõtjate sidumine/lahtisidumine üksteisest võiks toimida RARis teisiti? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

31. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis palun põhjendage vastust ning võimalusel kirjeldage, kuidas võiks ühe ettevõtja mõiste jälgimine/ettevõtjate sidumine/lahtisidumine RARis toimuda?

Long answer text

32. Kas põllumajandusliku ja kalanduse vähese tähtsusega abi riigi ülempiiri broneeringute tegemine ja broneeringu jälgimine peaks toimima RARis või siis seadusandlikul tasandil teisiti? Kuidas?

Long answer text

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

33. Kuivõrd on teile kui abi andvale asutusele on RAR abiks vähese tähtsusega abi nõuete/reeglite kontrollimisel? *

- On väga
- Pigem on
- Pigem ei ole
- Üldse ei ole
- Ei oska öelda

34. Palun põhjenda eelmist vastust RARi kasulikkuse kohta vähese tähtsusega abi nõuete kontrollimisel.

Long answer text

35. Kas ja milliseid olemasolevaid funktsionaalsuseid võiks RARis veel (edasi) arendada vähese tähtsusega abiga seonduvalt ning millised on Teie ettepanekud nende (edasi)arendusteks?

Long answer text

36. Kas kasutate RARi seoses riigiabi andmisega? *

- Jah
- Ei kasuta RARi seoses riigiabi andmisega (küsimustiku riigiabi osa jäetakse vahele)

IV RIIGIABIGA SEOTUD KÜSIMUSED

Description (optional)

37. Info otsimiseks kasutan RARi eelkõige, et teada saada (valige üks või mitu) *

- Ettevõtjale antud riigiabi
- Minu asutuse antud ja/või väljamakstud riigiabi
- Teiste asutuste antud ja/või väljamakstud riigiabi
- Muu info
- Ei kasuta RARi riigiabiga seotud info otsimiseks, kuna riigiabiga seonduvalt kasutan seda vaid andmete kandmiseks

Kui vastasite "muu info", siis palun täpsustage vastust.

Long answer text

38. Kui paljudele isikutele teie asutus aastas keskmiselt riigiabi annab?

- alla 10
- 10-99
- 100-1000
- üle 1000

39. Kas Teie hinnangul peaks RAR tulevikus sisaldama uusi funktsionaalsuseid, mille kaudu saaks riigiabi andja kontrollida abi saaja riigiabi nõuete/reeglite täitmist abi andmise menetlusprotsessis? *

- Peaks küll
- Peaks, aga pigem vaid teatud nõuete/reeglite puhul
- Pigem olen kahtlev
- Ei peaks sisaldama
- Ei oska öelda
- Mõni muu infosüsteem peaks sisaldama selliseid funktsionaalsuseid

Kui vastasite "mõni muu infosüsteem", siis palun täpsustage vastust.

Long answer text

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

40. Kui leiate, et RAR peaks tulevikus sisaldama funktsionaalsuseid, mille kaudu saaks riigiabi andja kontrollida (teatud) riigiabi nõuete/reeglite täitmist, siis palun järjestage arendamist soovitud funktsionaalsused skaalal 1–4, kus 4 on teie asutuse jaoks kõige olulisema prioriteetsusega arendus ja 1 kõige väiksema prioriteetsusega arendus. Valikuteks on: -Funktsionaalsus, et tuvastada ettevõtja suurus; -Funktsionaalsus, et tuvastada, et ettevõtja ei ole raskustes olev ettevõtja; -Funktsionaalsus, et kontrollida samade abikõlblike kulude jaoks saadud abi kumuleerimist; -Funktsionaalsus, et kontrollida teavitamiskünniste mitteületamist (grupierandi määruste puhul)

	1	2	3	4
Ettevõtja suurus	☐	☐	☐	☐
Raskustes ettevõtja	☐	☐	☐	☐
Abik. kulude kumulee...	☐	☐	☐	☐
Teavitamiskünnised	☐	☐	☐	☐

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

41. Kas Teil on asutuses automatiseeritud kontroll ettevõtja suuruse kontrollimiseks?

Jah

Ei

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

42. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega ettevõtja suuruse kontroll ühe abi saaja kohta? *

kuni 10 minutit

10-30 minutit

30 minutit-2 tundi

2 tundi-4 tundi

üle 4 tunni

Ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda

43. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et tuvastada, ettevõtja * suurust (kas ettevõtja on mikro, väike, keskmise suurusega või suurettevõtja)?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

44. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis kuidas võiks ettevõtja suuruse kontroll RARis teie hinnangul tulevikus toimuda?

Long answer text

45. Kas teil on asutuses automatiseeritud kontroll raskustes oleva ettevõtja tuvastamiseks (raskustes olev ettevõtja mõiste on tulenev kindlast komisjoni definitsioonist)?

- Jah
- Ei

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

46. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega raskustes ettevõtja kontroll ühe abi saaja kohta? *

- kuni 10 minutit
- 10-30 minutit
- 30 minutit - 2 tundi
- 2-4 tundi
- üle 4 tunni
- Ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda

47. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et tuvastada, et ettevõtja ei ole raskustes olev ettevõtja? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

48. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis kuidas võiks raskustes oleva ettevõtja tuvastamise kontroll RARis teie hinnangul tulevikus toimuda?

Long answer text

49. Kuidas hindate RAR funktsionaalsust tuvastamaks, et ettevõtjal ei ole täitmata Euroopa Komisjoni korraldust riigiabi tagasimaksmiseks? *

- Toimib hästi
- Pigem toimib
- Pigem ei toimi
- Ei toimi üldse
- Ei kasuta selle jälgimiseks RARi
- Ei oska öelda

50. Kui leiate, et Euroopa Komisjoni täitmata tagasimakse korralduse osas tuleks RAR funktsionaalsust täiustada, siis kuidas?

Long answer text

51. Kas teil on abi andvas asutuses automatiseeritud kontroll samade abikõlblike kulude kumuleerimise reeglite järgimise kohta?

- Jah
- Ei

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

52. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega abikõlblike kulude kumuleerimise kontrolli abi saaja kohta? *

- kuni 10 minutit
- 10-30 minutit
- 30 minutit - 2 tundi
- 2-4 tundi
- üle 4 tunni
- Ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda

53. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et kontrollida samade abikõlblike kulude jaoks saadud abi kumuleerimist? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

54. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis kuidas võiks abikõlblike kulude kumuleerimise kontroll RAR-is teie hinnangul tulevikus toimuda? Kas abikõlblike kulude RARi kandmise kaudu või muul viisil ja kuidas?

.....
Long answer text

55. Kas teil on abi andvas asutuses automatiseeritud kontroll riigiabi grupierandi määruste teavitamiskünniste mitteületamise jälgimise kohta (nn samale projektile või tegevusele või ettevõtjale antava abi maksimaalse summa (teavitamiskünnise) järgimise nõue)?

- Jah
- Ei

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

56. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega teavitamiskünniste mitteületamise kontroll ühe projekti/tegevuse/ettevõtja kohta? *

- kuni 10 minutit
- 10-30 minutit
- 30 minutit - 2 tundi
- 2-4 tundi
- üle 4 tunni
- Ei ole meie meetmetes relevantne / ei oska öelda

57. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus teavitamiskünniste mitteületamise kontrollimiseks? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

58. Kui vastasite "jah" või "pigem jah", siis kuidas võiks teavitamiskünniste kontroll RARis teie hinnangul tulevikus toimuda?

Long answer text

59. Kas ja milliseid olemasolevaid funktsionaalsuseid võiks RARis lisaks eeltoodule (edasi)arendada riigiabiga seonduvalt ning millised on Teie ettepanekud nende (edasi)arendusteks?

Long answer text

V KOKKUVÕTVAD KÜSIMUSED

Description (optional)

60. RAR pidamise eesmärk on tagada arvestus riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle. Kas teie hinnangul täidab RAR oma pidamise eesmärgi? *

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

61. RAR ülesanne on tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus. *
Kas teie hinnangul täidab RAR oma ülesannet?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei
- Ei oska öelda

Palun kommenteerige vajadusel.

Long answer text

62. Palun lisage siia muud kommentaarid ja ettepanekud RAR kohta, mida küsimustes ei kajastatud.

Long answer text

63. Suur aitäh vastamast! Juhul kui olete valmis vastama võimalikele täiendavatele küsimustele, siis palun kirjutage oma nimi ja kontaktandmed (telefon ja/või emailiaadress) siia. (küsimusele vastamisega nõustun oma isikuandmete töötlemisega)

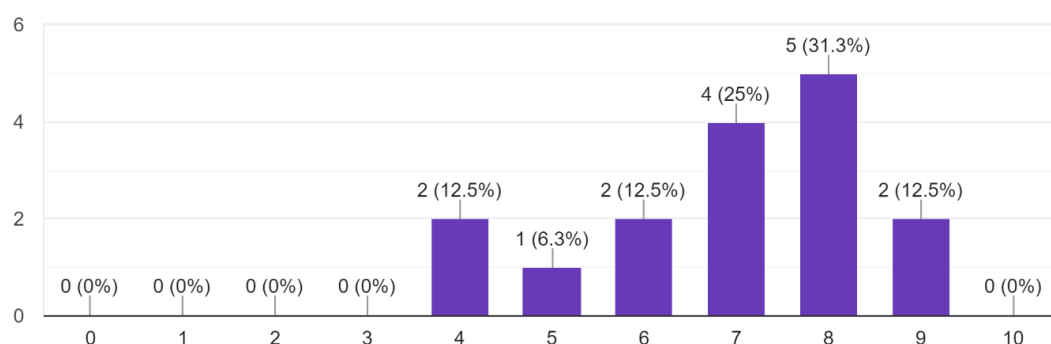
Long answer text

Lisa 2 – Joonised: abi andjate vastused

I ÜLDINE HINNANG RAR TOIMIMISELE

1. Palun andke hinnang RAR ülesehituse arusaadavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

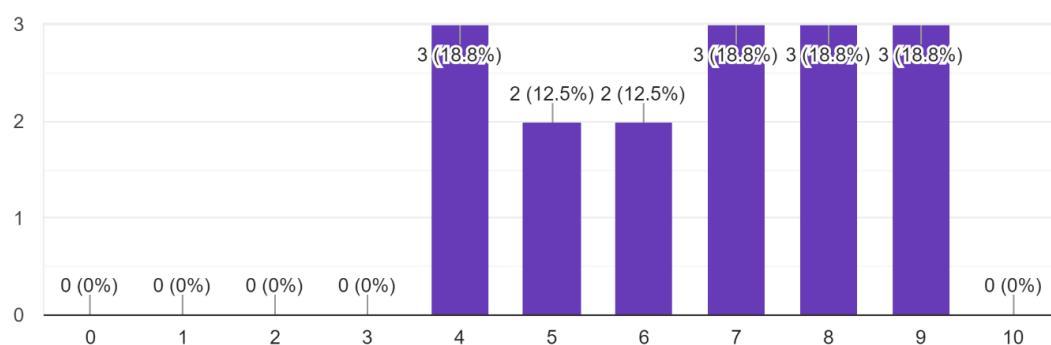
16 responses

Joonis 1. Küsimus nr 1.

2. Palun andke hinnang RAR kasutusmugavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

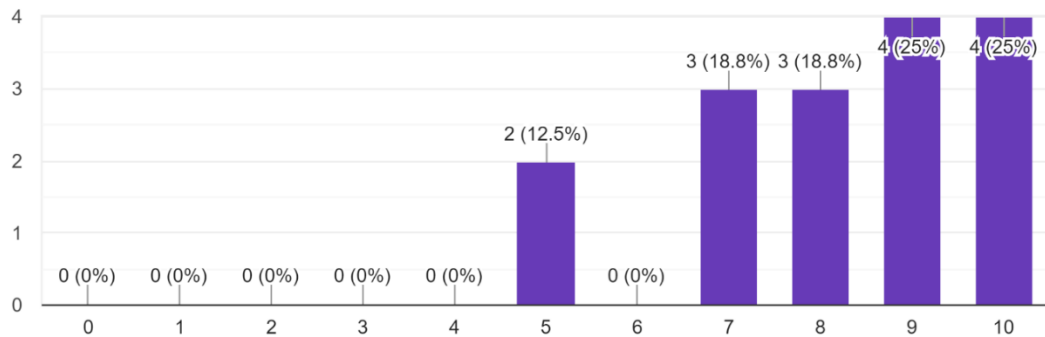
16 responses

Joonis 2. Küsimus nr 2.

3. Palun andke hinnang RAR kasutusjuhendite leitavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

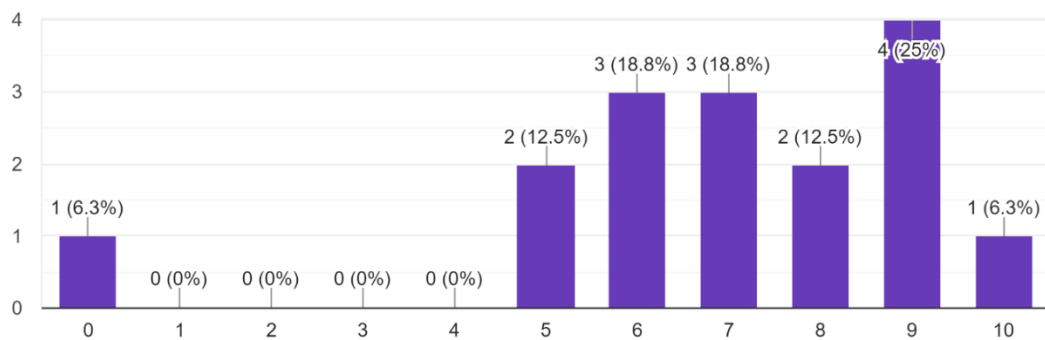
16 responses

Joonis 3. Küsimus nr 3.

4. Palun andke hinnang RAR kasutusjuhendite arusaadavusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul

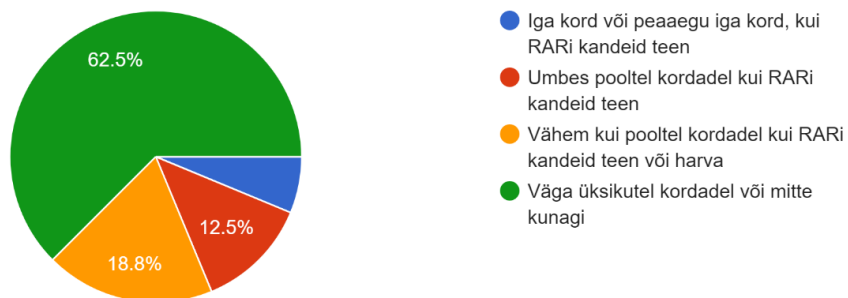
16 responses

Joonis 4. Küsimus nr 4.

5. Kui tihti pöördute RAR kasutajate poole?

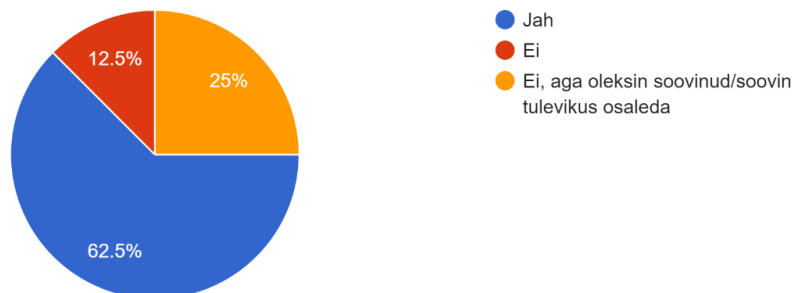
16 responses

Joonis 5. Küsimus nr 5.

6. Kas olete osalenud RAR koolitustel?

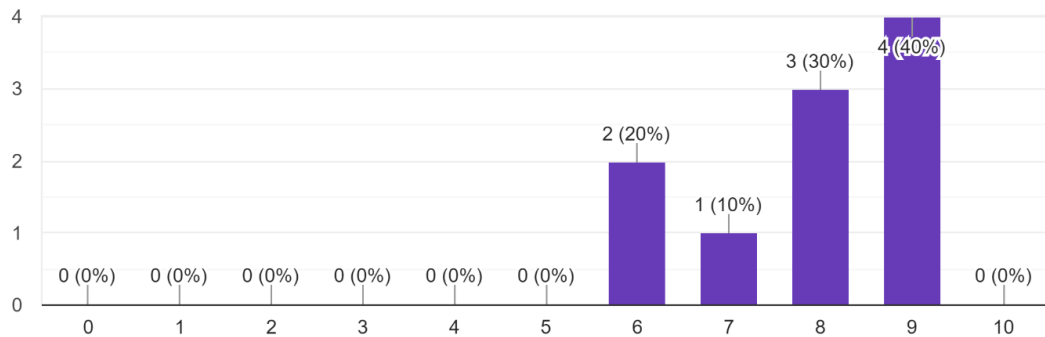
16 responses

Joonis 6. Küsimus nr 6.

7. Kui olete osalenud RAR koolitusel, palun andke hinnang RAR koolituse kvaliteedile skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

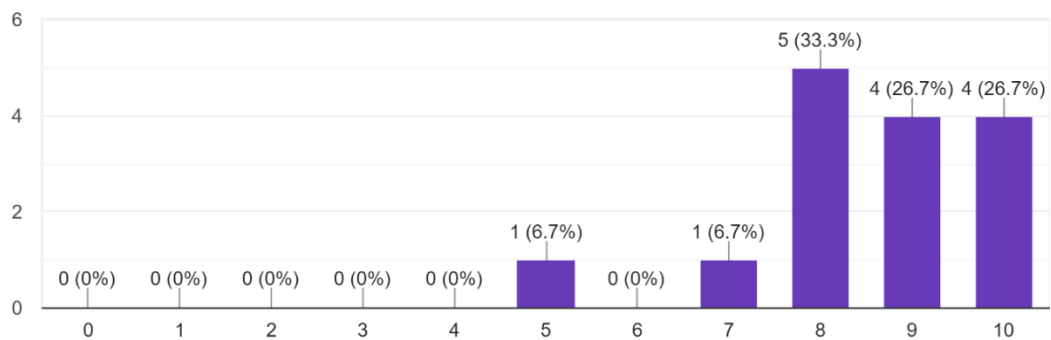
10 responses

Joonis 7. Küsimus nr 7.

8. Palun andke hinnang RAR kasutajatoe toimimisele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

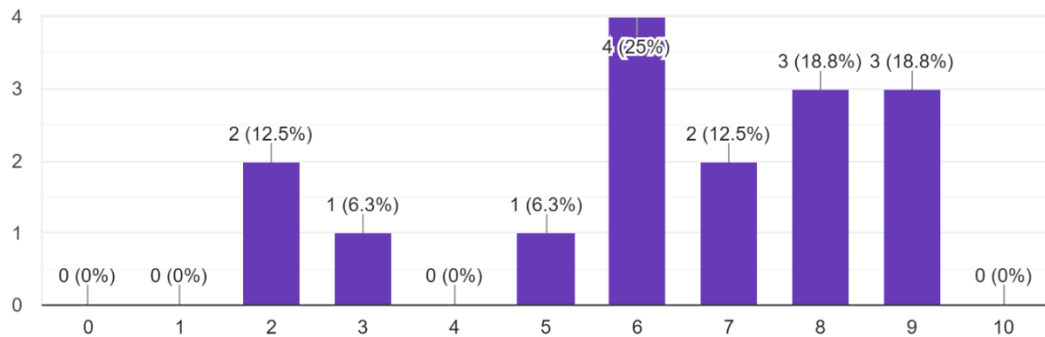
15 responses

Joonis 8. Küsimus nr 8.

9. Palun andke hinnang RARis sisalduvate andmete aja- ja asjakohasusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

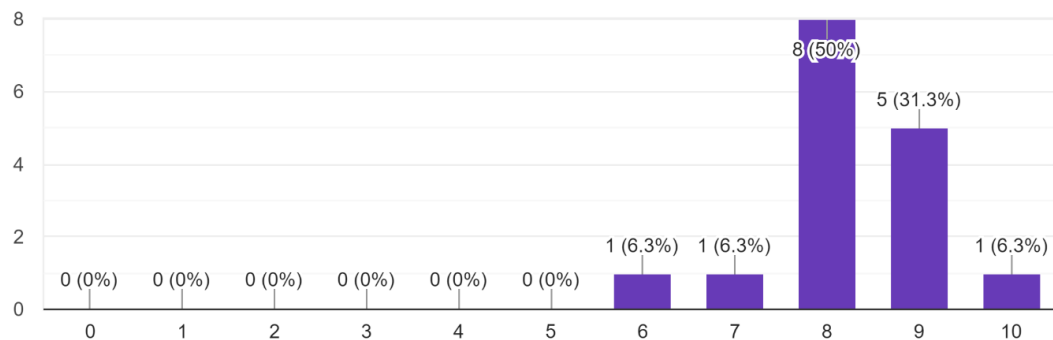
16 responses

Joonis 9. Küsimus nr 9.

10. Palun andke hinnang RARi kui infosüsteemi toimimise kiirusele kasutamisel skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

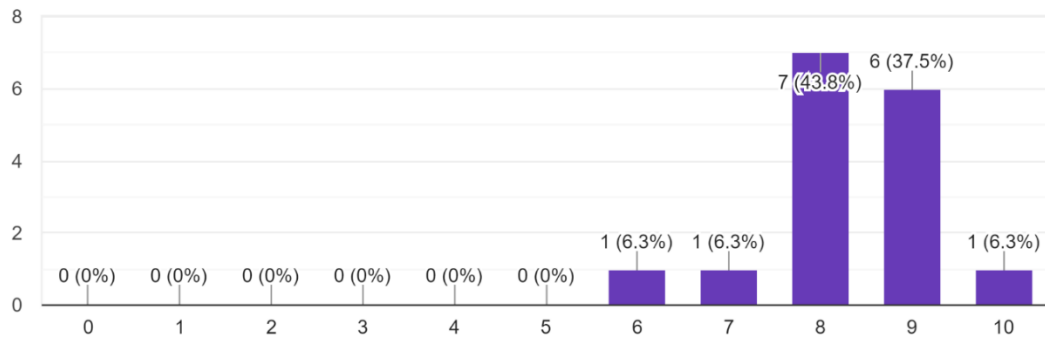
16 responses

Joonis 10. Küsimus nr 10.

11. Palun andke oma hinnang RARi töökindlusele skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

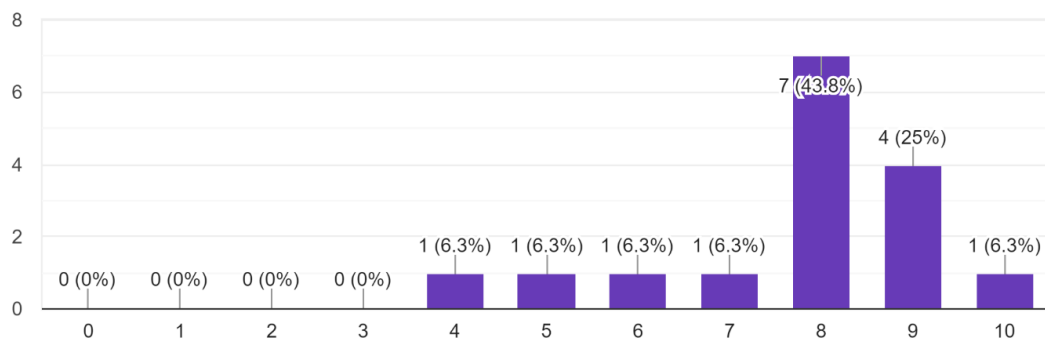
16 responses

Joonis 11. Küsimus nr 11.

12. Palun andke oma üldhinnang RAR-ile kui infosüsteemile skaalal 0-10, kus 0=täiesti rahulolematu ning 10=täiesti rahul.

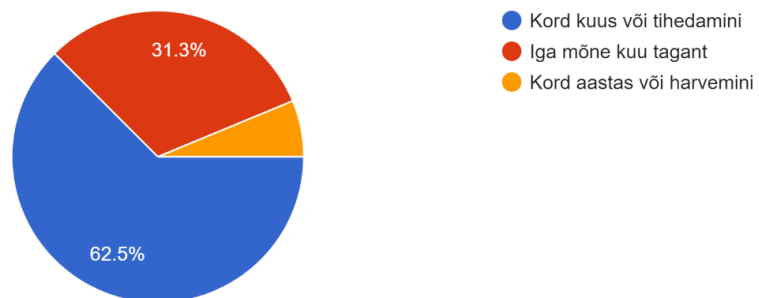
16 responses

Joonis 12. Küsimus nr 12.

13. Kui tihti te RARi kasutate?

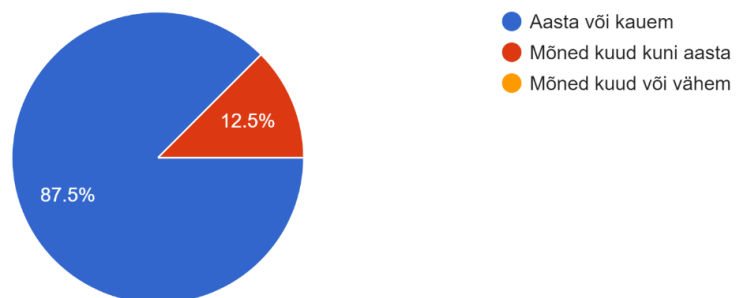
16 responses

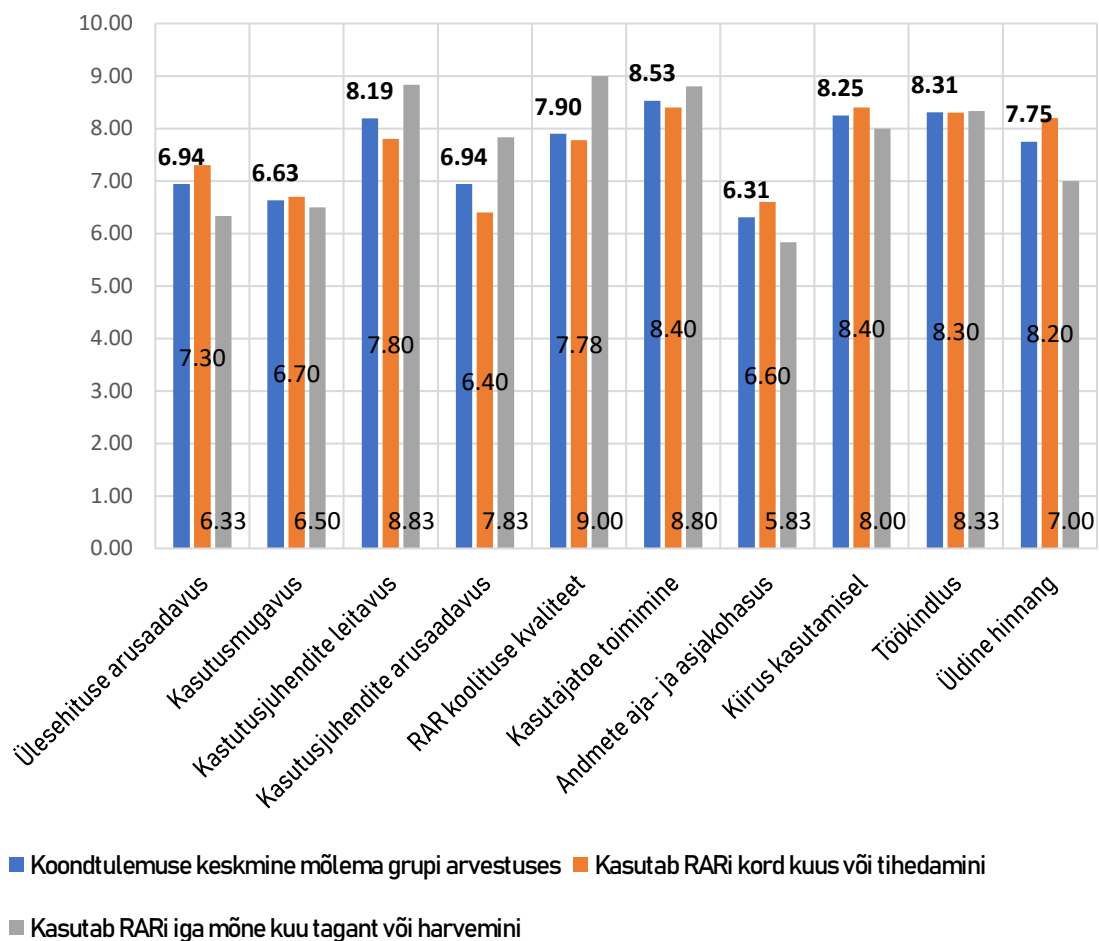
Joonis 13. Küsimus nr 13

14. Kui kaua olete RARi kasutanud?

16 responses

Joonis 14. Küsimus nr 14.

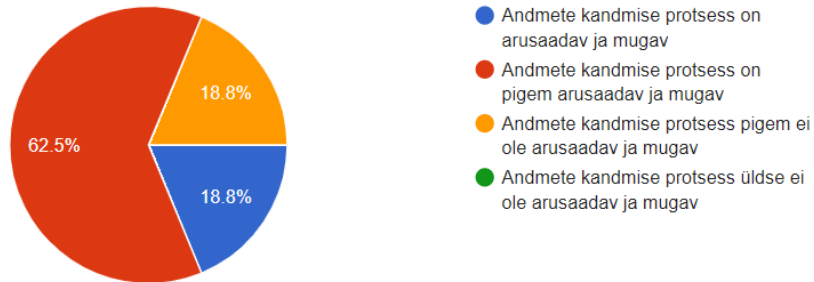

Joonis 15. Koondtabel küsimustiku I osa vastuste aritmeetilised keskmised.

II HINNANG RARI ANDMETE KANDMISE PROTSESSILE

17. Kuidas hindate RARi andmete kandmise protsessi arusaadavust ja mugavust ehk kas ja kui võrd on arusaadav mis andmed, mille kohta ja kuhu RARis kanda tuleb?

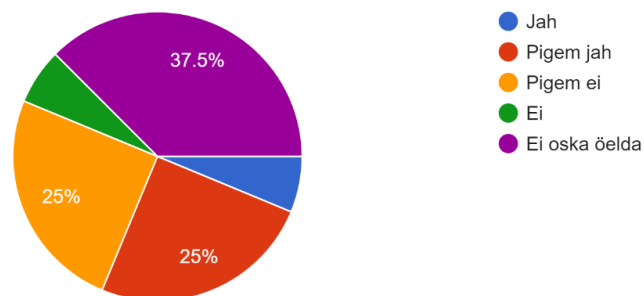
16 responses

Joonis 16. Küsimus nr 17.

18. Kas abi andmete RARi kandmine võiks toimuda RARis teisiti või teistel alustel/põhimõtetel?

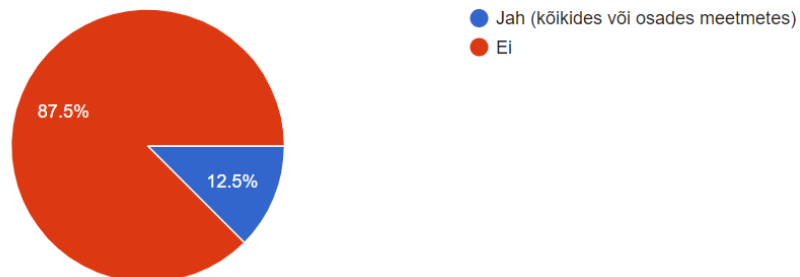
16 responses

Joonis 17. Küsimus nr 18.

20. Kas kasutate RARi abi andmete kandmiseks lisaks käsitsi andmete kandmisele / selle asemel automatiseeritud lahendusi, nt liidest?

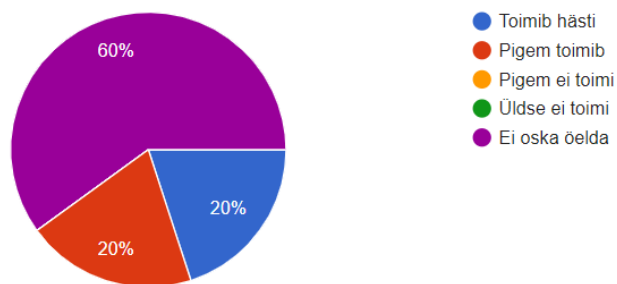
16 responses

Joonis 18. Küsimus nr 20.

21. Kui kasutate RARi abi andmete kandmiseks automatiseeritud lahendusi, siis kuidas hindate automatiseeritud lahenduste abil andmete esitamise protsessi toimimist?

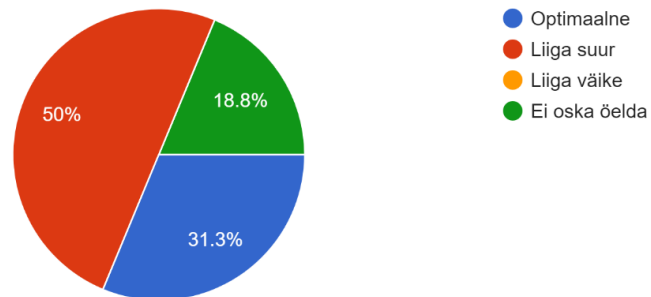
5 responses

Joonis 19. Küsimus nr 21.

23. Kas teie hinnangul on RARi kohustuslikuna kantav andmete hulk / kohustuslike väljade hulk

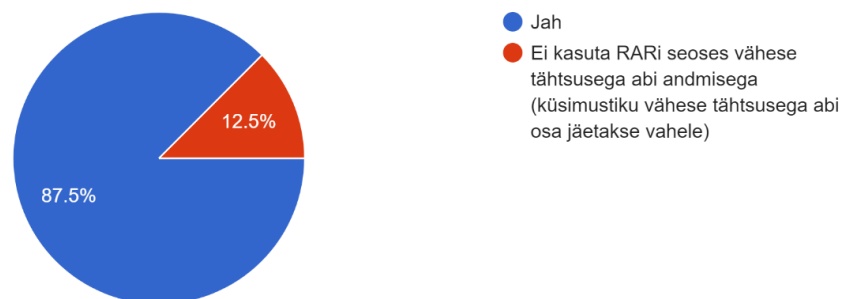
16 responses

Joonis 20. Küsimus nr 23.

25. Kas kasutate RARi seoses vähese tähtsusega abi andmisega?

16 responses

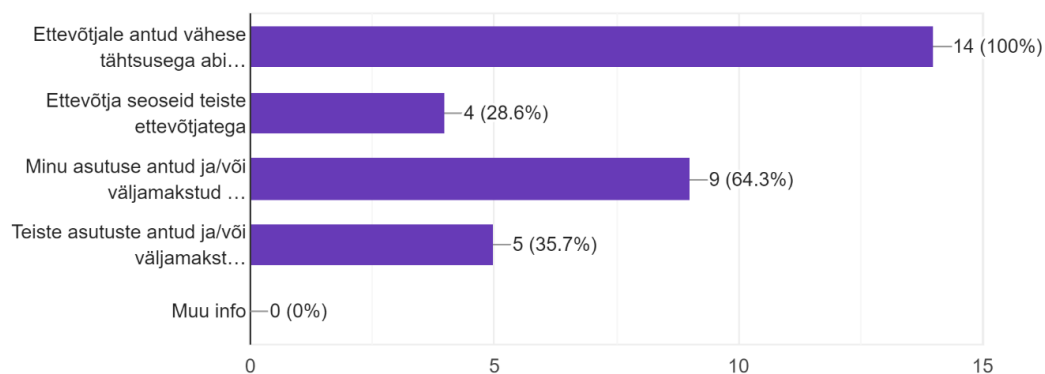

Joonis 21. Küsimus nr 25.

III VÄHESE TÄHTSUSEGA ABIGA SEOTUD KÜSIMUSED

26. Info otsimiseks kasutan RARi eelkõige, et teada saada (vali üks või mitu)

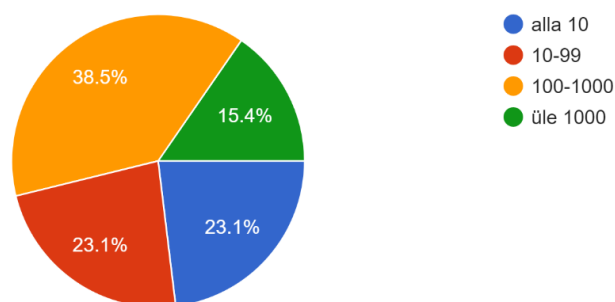
14 responses

Joonis 22. Küsimus nr 26.

27. Kui paljudele isikutele teie asutus aastas keskmiselt vähe- tähtsusega abi annab?

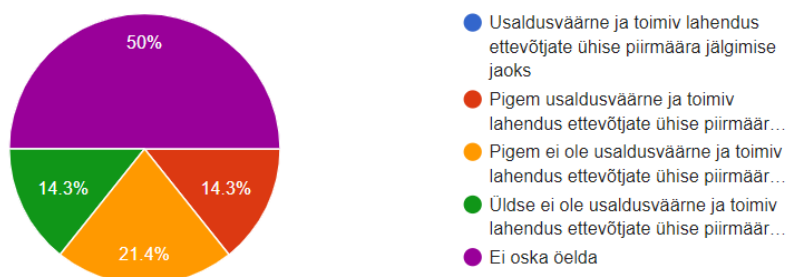
13 responses

Joonis 23. Küsimus nr 27.

28. Kuidas hindate RARis ettevõtjate käsitsi sidumise võimalust/RAR funktsionaalsust ühe ettevõtja mõiste st ettevõtjate ühise piirmäära jälgimise jaoks (abi andjatel on võimalik ettevõtjad omavahel siduda, kui nad vastavad komisjoni määrustes toodud ühe ettevõtja määratlusele (või vastupidiselt seoseid kustutada, kui ei vasta))

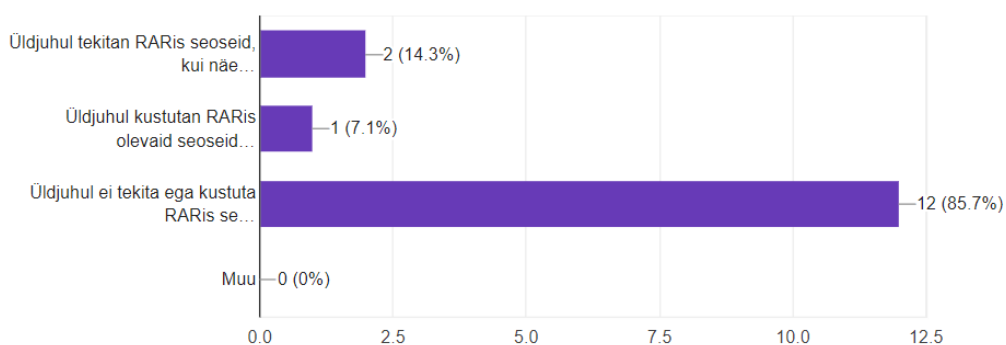
14 responses

Joonis 24. Küsimus nr 28.

29. Kas ja kuivõrd kasutate RARis olevat võimalust siduda ja/või lahti siduda vähese tähtsusega abi saajaid teiste ettevõtjatega (vähese tähtsusega abi reeglites olev ühe ettevõtja mõiste)? (valige üks või mitu)

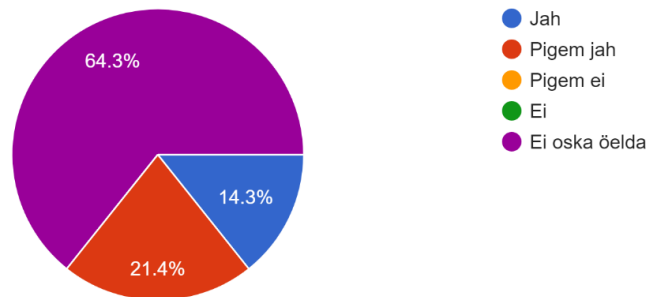
14 responses

Joonis 25. Küsimus nr 29.

30. Kas ühe ettevõtja mõiste jälgimine/ettevõtjate sidumine/lahtisidumine üksteisest võiks toimida RARis teisiti?

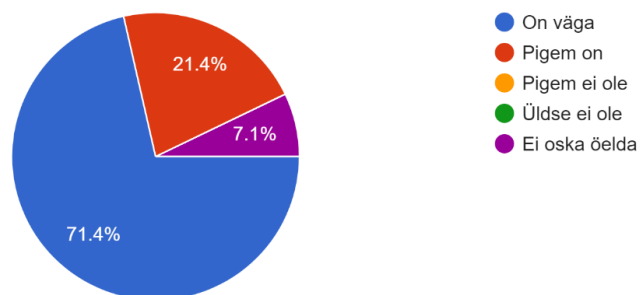
14 responses

Joonis 26. Küsimus nr 30.

33. Kuivõrd on teile kui abi andvale asutusele on RAR abiks vähese tähtsusega abi nõuete/reeglite kontrollimisel?

14 responses

Joonis 27. Küsimus nr 33.

36. Kas kasutate RARi seoses riigiabi andmisega?

14 responses

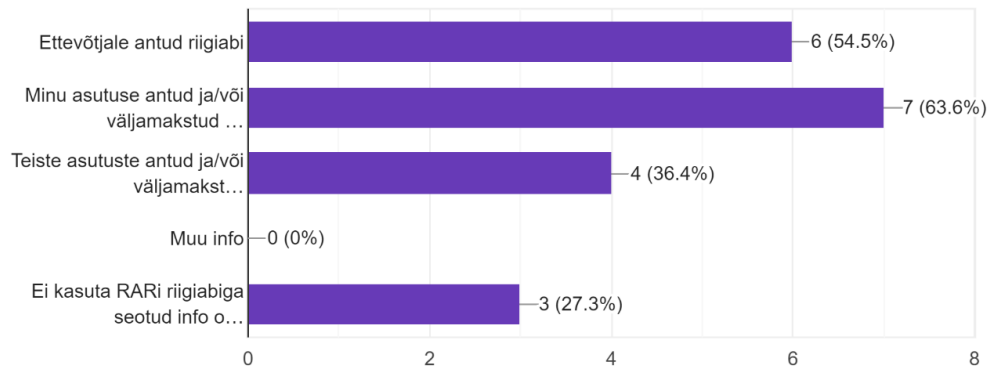

Joonis 28. Küsimus nr 36.

III RIIGIABIGA SEOTUD KÜSIMUSED

37. Info otsimiseks kasutan RARi eelkõige, et teada saada (valige üks või mitu)

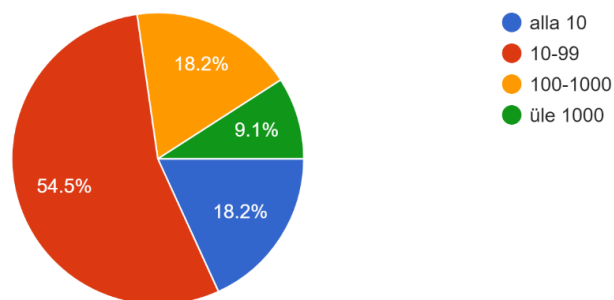
11 responses

Joonis 29. Küsimus nr 37.

38. Kui paljudele isikutele teie asutus aastas keskmiselt riigiabi annab?

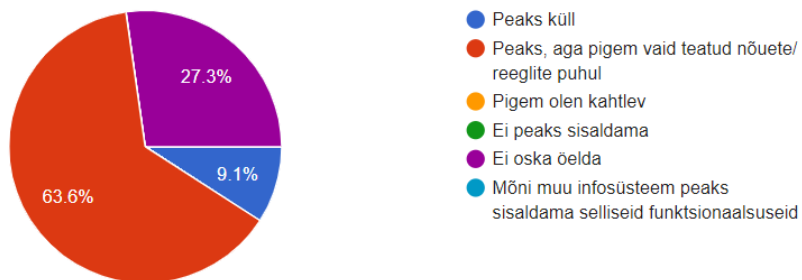
11 responses

Joonis 30. Küsimus nr 38.

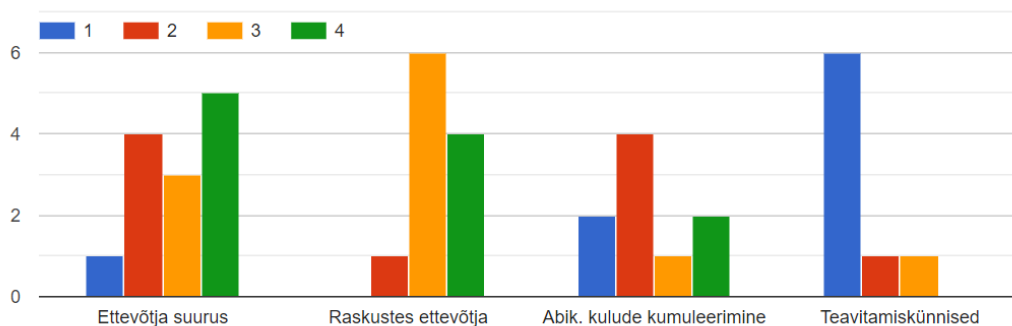
39. Kas Teie hinnangul peaks RAR tulevikus sisaldama uusi funktsionaalsuseid, mille kaudu saaks riigiabi andja kontrollida abi saaja riigiabi nõuete/reeglite täitmist abi andmise menetlusprotsessis?

11 responses

Joonis 31. Küsimus nr 39.

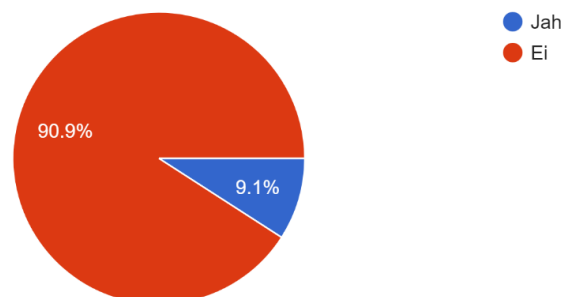
40. Kui leiate, et RAR peaks tulevikus sisaldama funktsionaalsuseid, mille kaudu saaks riigiabi andja kontrollida (teatud) riigiabi nõuete/reeglite täitmist, siis palun järjestage arendamist soovitud funktsionaalsused skaalal 1–4, kus 4 on teie asutuse jaoks kõige olulisema prioriteetsusega arendus ja 1 kõige väiksema prioriteetsusega arendus. Valikuteks on: -Funktsionaalsus, et tuvastada ettevõtja suurust; -Funktsionaalsus, et tuvastada, et ettevõtja ei ole raskustes olev ettevõtja; -Funktsionaalsus, et kontrollida samade abikõlblike kulude jaoks saadud abi kumuleerimist; -Funktsionaalsus, et kontrollida teavitamiskünniste mitteületamist (grupierandi määruste puhul)

Joonis 32. Küsimus nr 40.

41. Kas Teil on asutuses automatiseeritud kontroll ettevõtja suuruse kontrollimiseks?

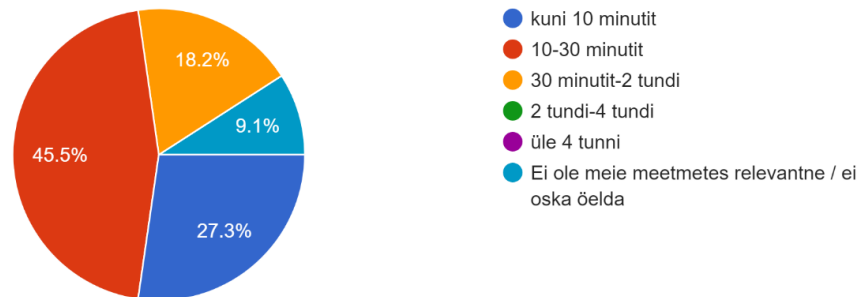
11 responses

Joonis 33. Küsimus nr 41.

42. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega ettevõtja suuruse kontroll ühe abi saaja kohta?

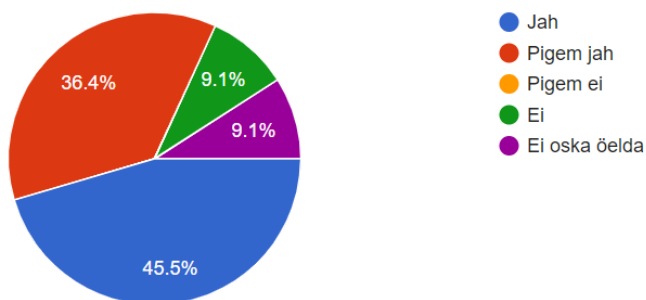
11 responses

Joonis 34. Küsimus nr 42.

43. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et tuvastada, ettevõtja suurust (kas ettevõtja on mikro, väike, keskmise suurusega või suurettevõtja)?

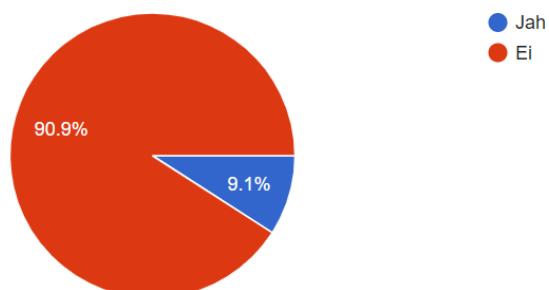
11 responses

Joonis 35. Küsimus nr 43.

45. Kas teil on asutuses automatiseeritud kontroll raskustes oleva ettevõtja tuvastamiseks (raskustes olev ettevõtja mõiste on tulenev kindlast komisjoni definitsioonist)?

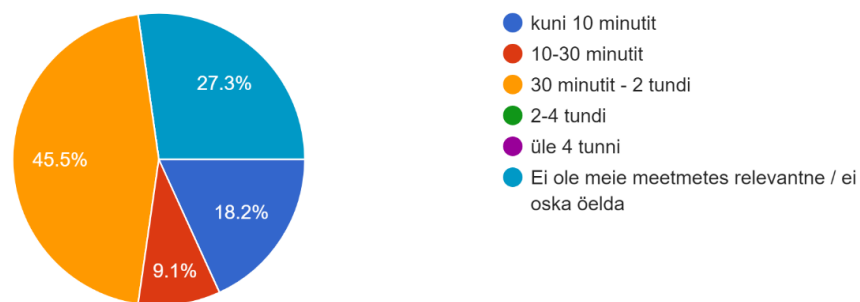
11 responses

Joonis 36. Küsimus nr 45.

46. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega raskustes ettevõtja kontroll ühe abi saaja kohta?

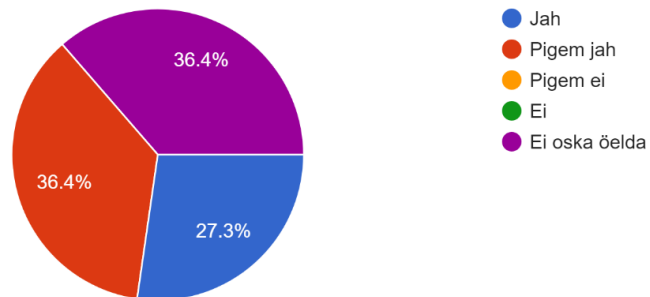
11 responses

Joonis 37. Küsimus nr 46.

47. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et tuvastada, et ettevõtja ei ole raskustes olev ettevõtja?

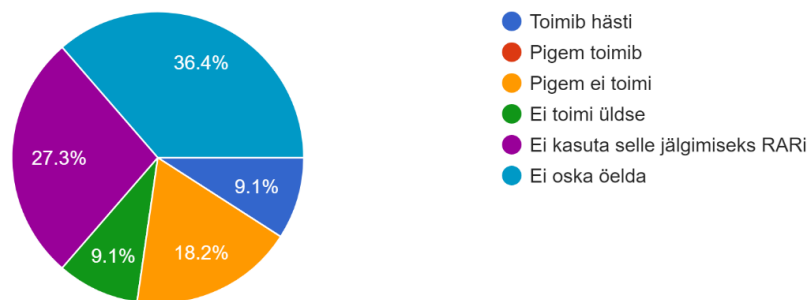
11 responses

Joonis 38. Küsimus nr 47.

49. Kuidas hindate RAR funktsionaalsust tuvastamaks, et ettevõtjal ei ole täitmata Euroopa Komisjoni korraldust riigiabi tagasimaksmiseks?

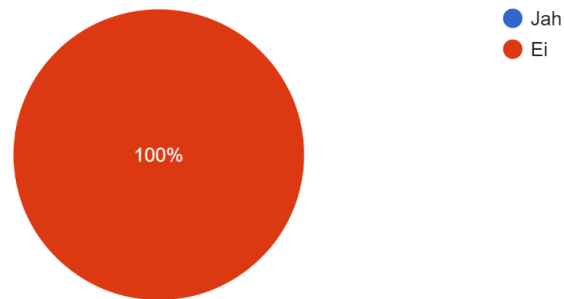
11 responses

Joonis 39. Ksimus nr 49.

51. Kas teil on abi andvas asutuses automatiseeritud kontroll samade abikõlblike kulude kumuleerimise reeglite järgimise kohta?

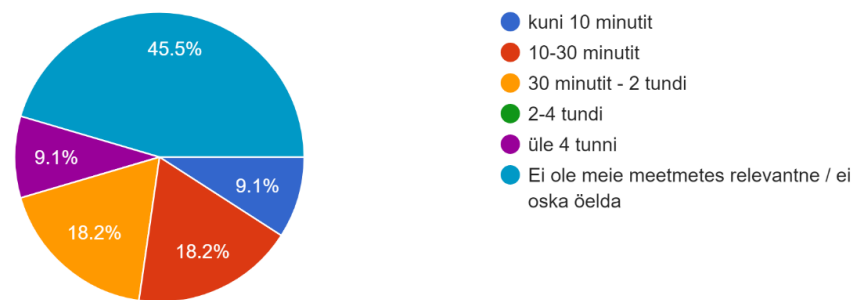
10 responses

Joonis 40. Küsimus nr 51.

52. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega abikõlblike kulude kumuleerimise kontrolli abi saaja kohta?

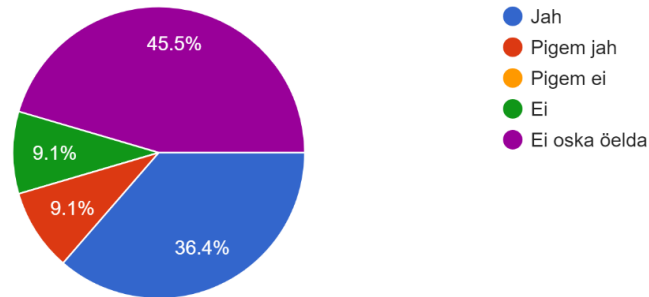
11 responses

Joonis 41. Küsimus nr 52.

53. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus, et kontrollida samade abikõlblike kulude jaoks saadud abi kumuleerimist?

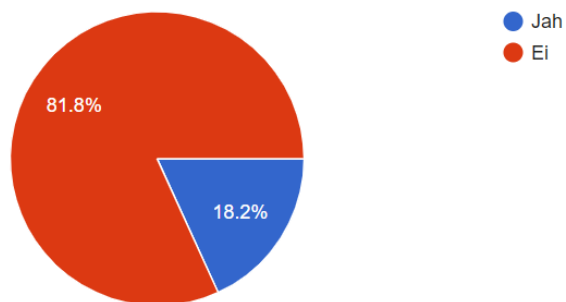
11 responses

Joonis 42. Küsimus nr 53.

55. Kas teil on abi andvas asutuses automatiseeritud kontroll riigiabi grupierandi määruste teavitamiskünniste mitteületamise jälgimise kohta (nn samale projektile või tegevusele või ettevõtjale antava abi maksimaalse summa (teavitamiskünnise) järgimise nõue)?

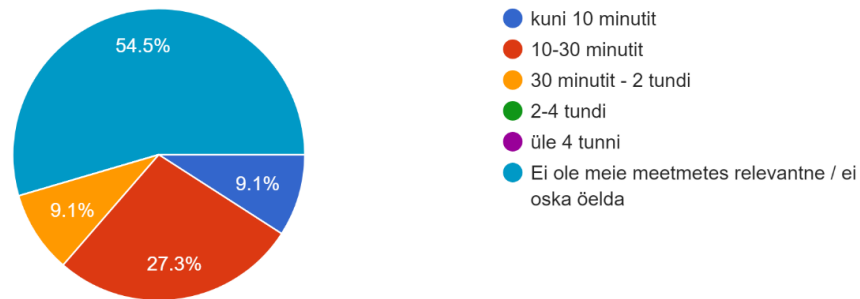
11 responses

Joonis 43. Küsimus nr 55.

56. Kui palju võtab teie asutuses keskmiselt aega teavitamiskünniste mitteületamise kontroll ühe projekti/tegevuse/ettevõtja kohta?

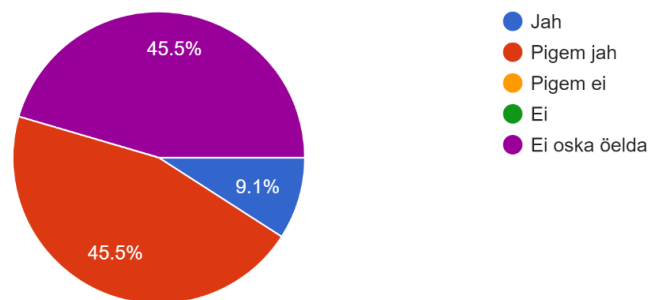
11 responses

Joonis 44. Küsimus nr 56.

57. Kas RARis peaks tulevikus olema funktsionaalsus teavitamiskünniste mitteületamise kontrollimiseks?

11 responses

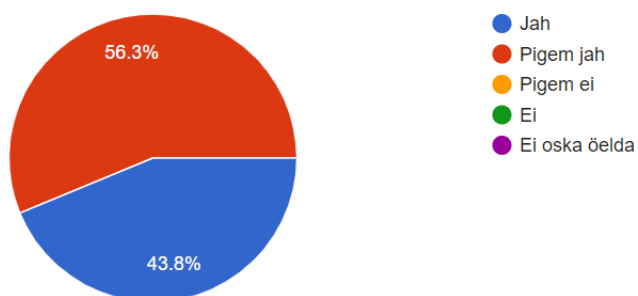

Joonis 45. Küsimus nr 57.

V KOKKUVÕTVAD KÜSIMUSED

60. RAR pidamise eesmärk on tagada arvestus riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise ja kasutamise üle. Kas teie hinnangul täidab RAR oma pidamise eesmärki?

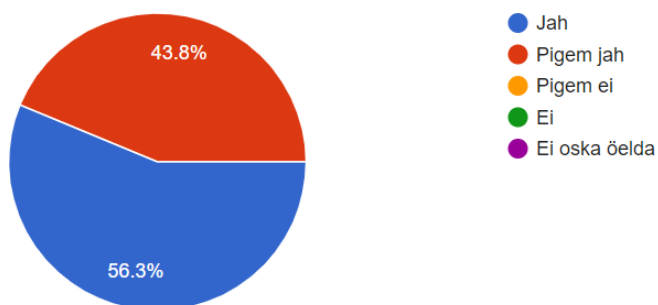
16 responses

Joonis 46. Küsimus nr 60.

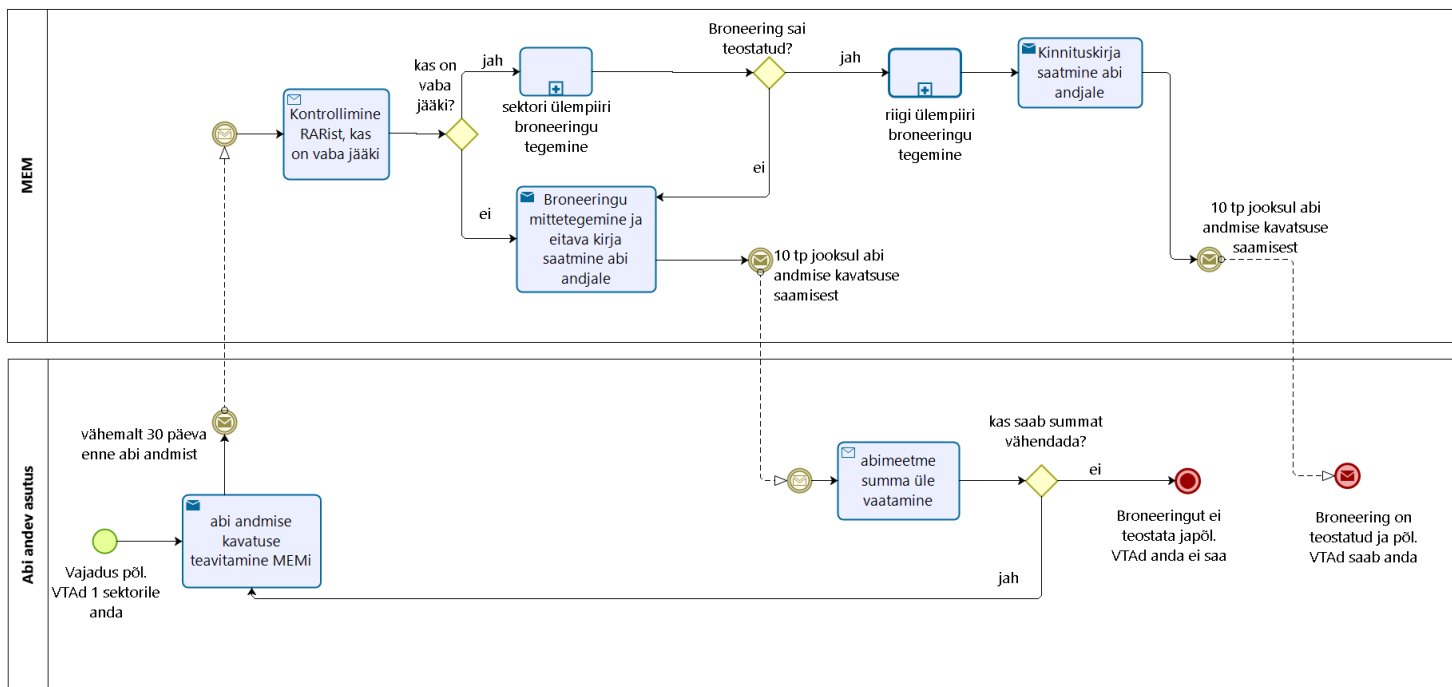
61. RAR ülesanne on tagada abi ja selle saajate kohta teabe kättesaadavus. Kas teie hinnangul täidab RAR oma ülesannet?

16 responses

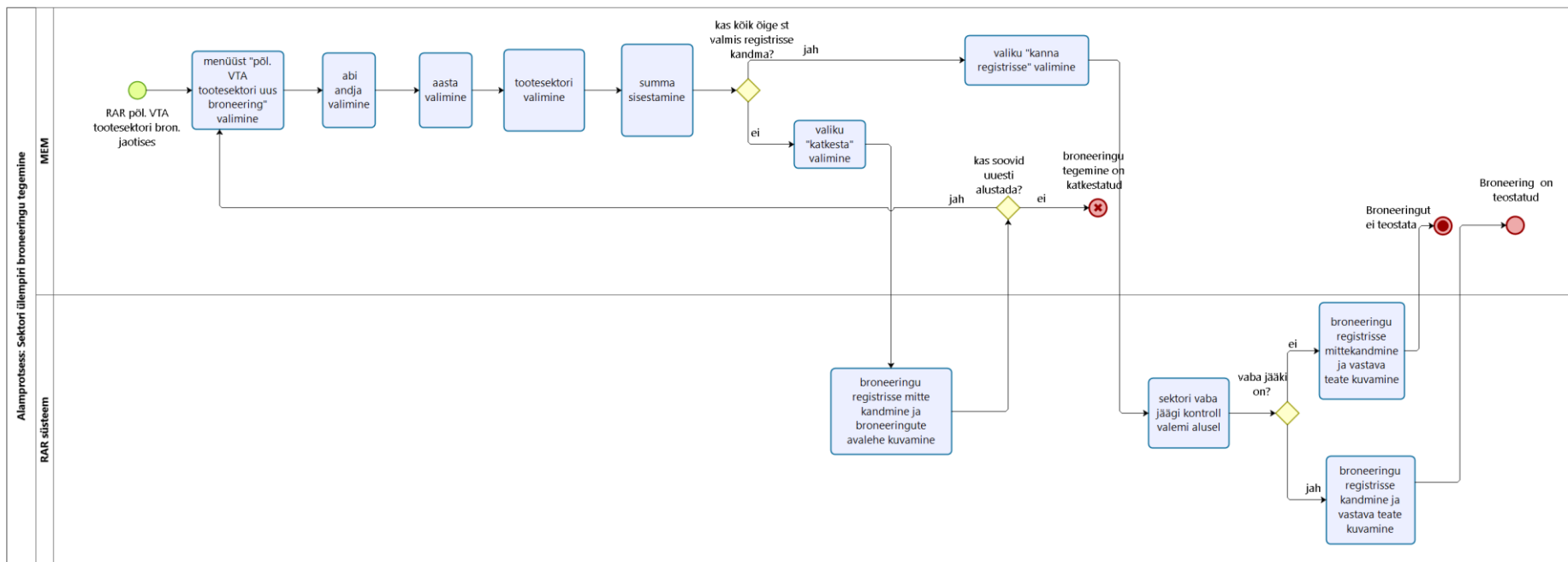

Joonis 47. Küsimus nr 61.

Lisa 3 – Protsessijoonised: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine

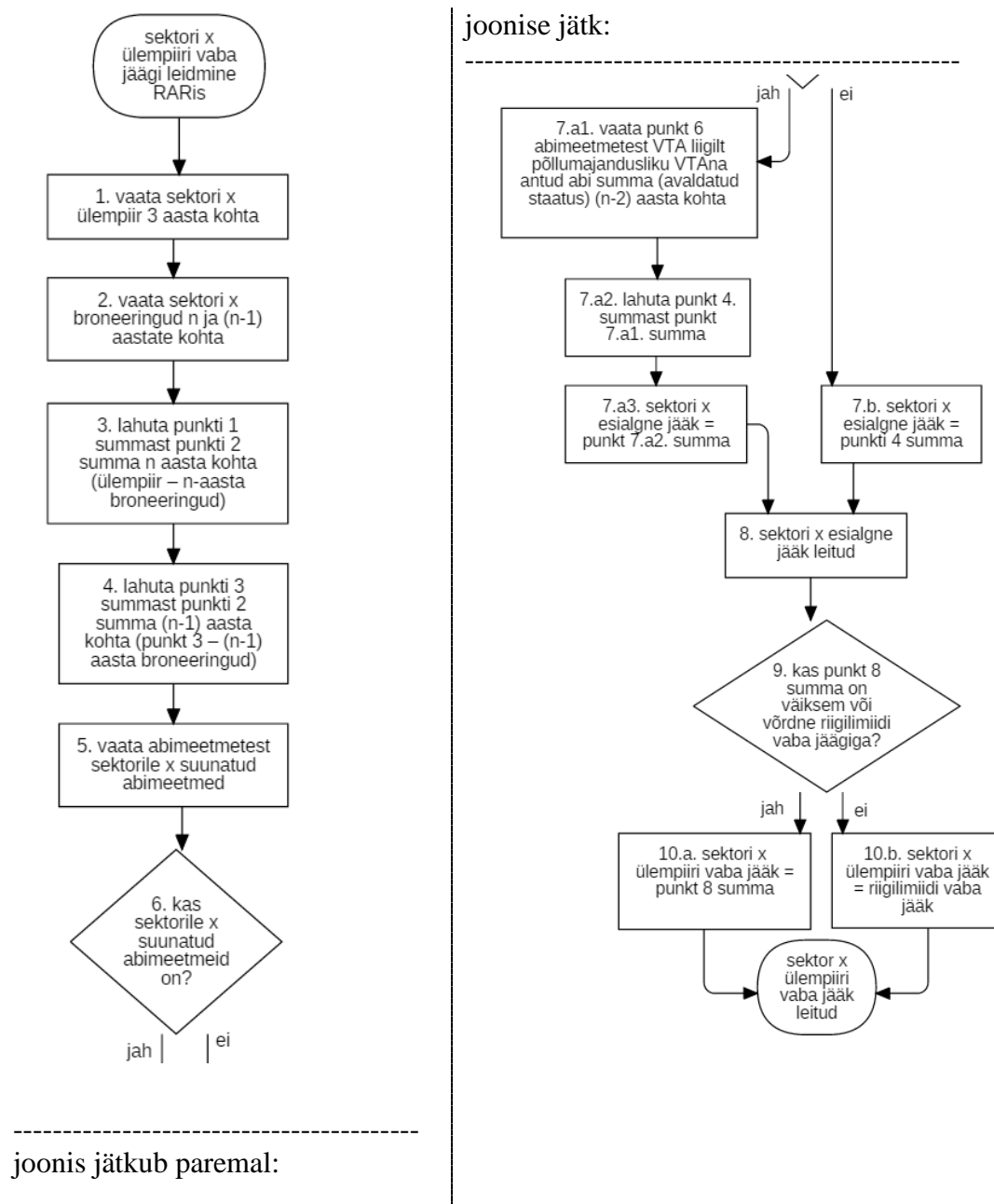

Joonis 48. Põhiprotsess: sektori ülempiiri broneerimine.

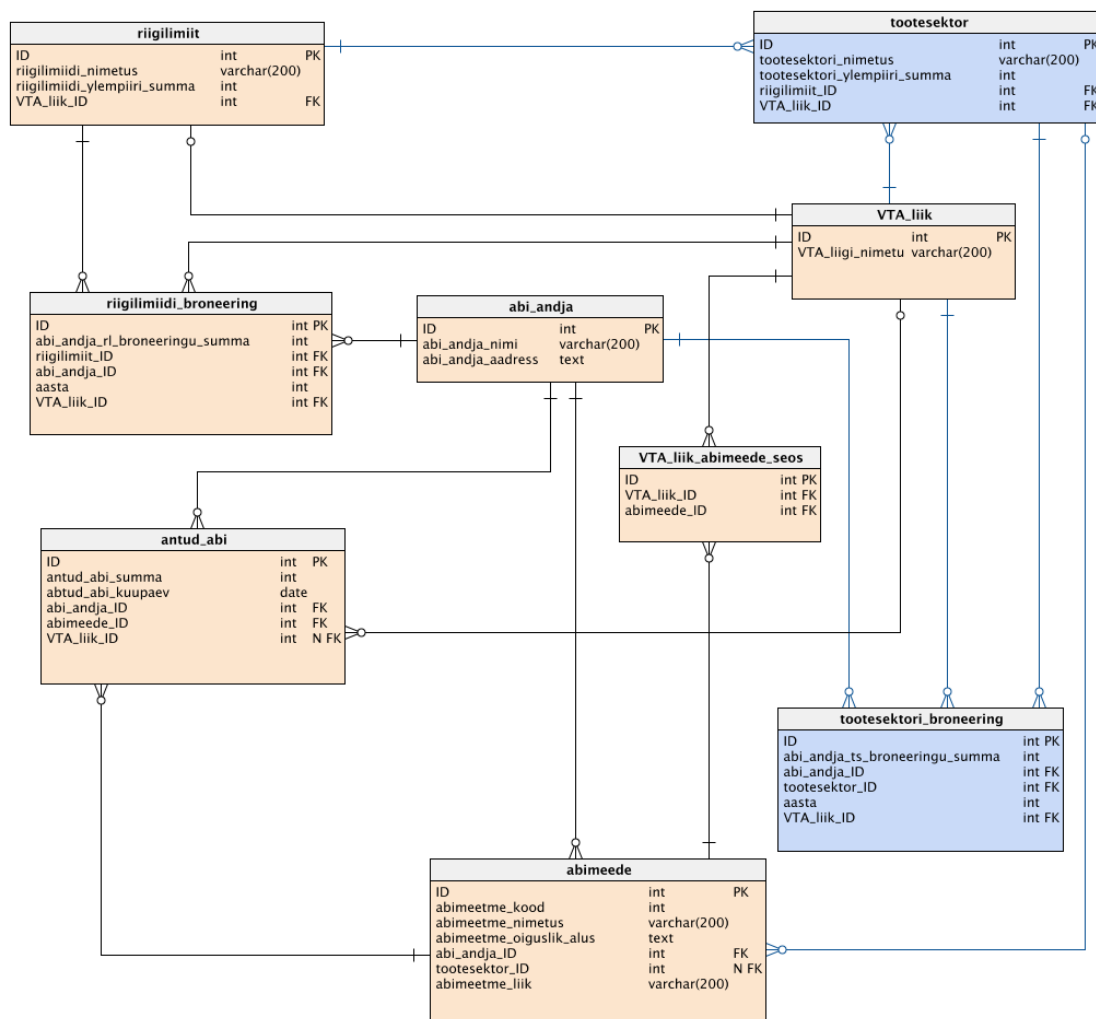
Joonis 49. Alamprotsess: sektori ülempiiri broneeringu tegemine.

Lisa 4 – Voodiagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri vaba jäägi leidmine

Joonis 50. Voodiagramm.

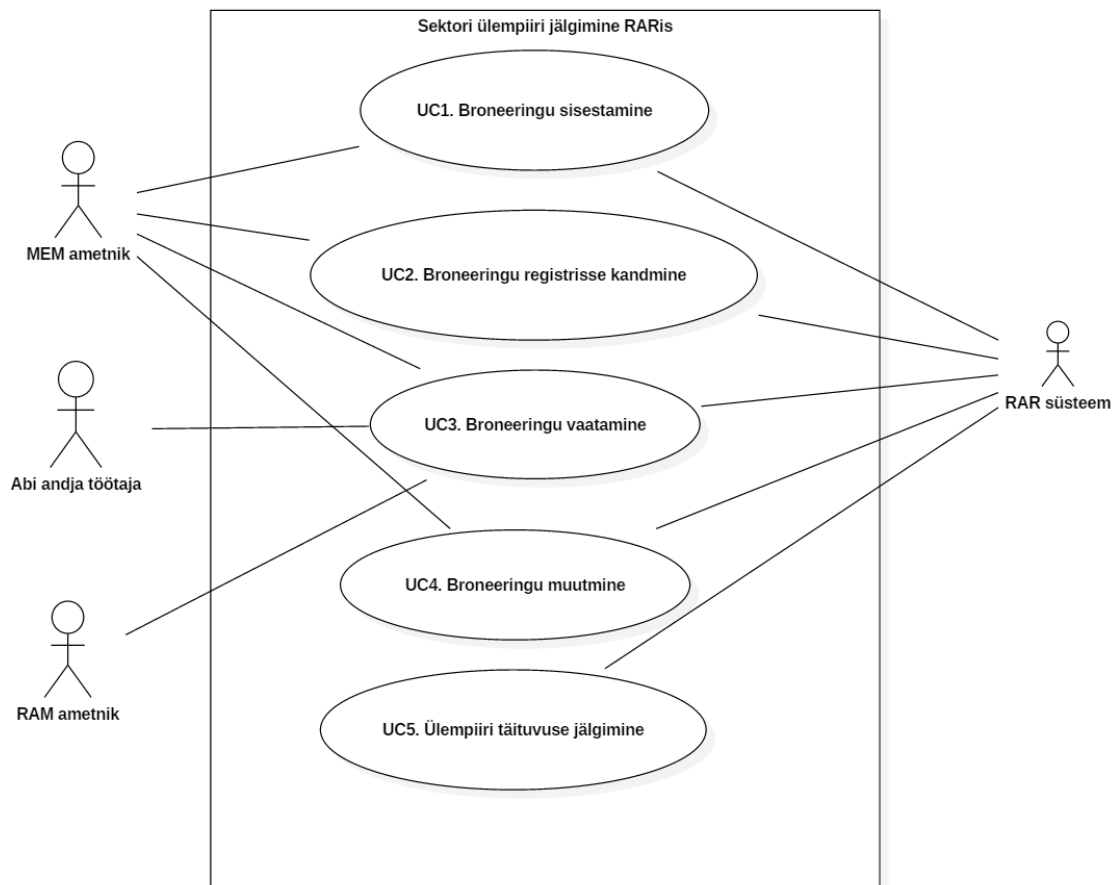
Lisa 5 – Olemi-suhte diagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine

Joonis 51. Olemi-suhte diagramm¹.

¹ Olemasoleva süsteemi tabelid toodud oranžiga ja koostatud kontseptuaalselt RAR kasutajajuhendi ja Rahandusministeeriumi infotehnoloogiakeskuse kommentaaride alusel [17], [70].

Lisa 6 – Kasutusmallide diagramm: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine

Joonis 52. Kasutusmallide diagramm.

Lisa 7 – Kasutusmallid: põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri jälgimine

Kasutusmall: Broneeringu sisestamine

ID: UC1

Kirjeldus: MEM ametnik sisestab RARis abi andja jaoks põllumajandusliku vähese tähtsusega abi tootesektori broneeringu.

Ärireeglid: Korraga saab sisestada broneeringu summa vaid ühe abi andja, ühe aasta ja ühe tootesektori kohta.

Aktorid: MEM ametnik ja RAR süsteem.

Eeltingimused: MEM ametnikul on vastavad kasutajaõigused ja ta on RARi sisse loginud.

Päästik: Abi andja on teavitanud MEMi põllumajandusliku vähese tähtsusega abi andmise kavatsusest ühele tootesektorile ja MEM ametnik soovib tootesektori broneeringut RARi sisestada.

Standardprotsess:

1. MEM ametnik valib ekraani vasakust menüüst „Põllumajandusliku VTA tootesektori broneeringud“ alt alajaotuse „Põllumajandusliku VTA tootesektori uus broneering“.
2. RAR kuvab abi andjate menüü.
3. MEM ametnik valib rippmenüüst abi andja (saab valida vaid ühe).
4. RAR kuvab aasta rippmenüü.
5. MEM ametnik valib rippmenüüst vastava aasta, mille jaoks tootesektori broneering tehakse (saab valida vaid ühe).
6. RAR kuvab tootesektori rippmenüü.

7. MEM ametnik valib rippmenüüst tootesektori, mille jaoks broneering tehakse (23 valikut, valida saab vaid ühe sektori, vastasel juhul sektori ülempiiri jälgimise nõue ei kohaldu) (saab valida vaid ühe).
8. RAR kuvab valitud sektori ülempiiri jäägi summa ja välja broneeringu summa sisestamiseks.
9. MEM ametnik sisestab broneeringu summa.

Lõpptulemus standardprotsess: broneering on registrisse sisestatud.

Broneeringu tegemise ehk registrisse kandmine toimub vastava funktsionaalsuse kaudu seejärel järgmiselt:

Kasutusmall: Broneeringu registrisse kandmine

ID: UC2

Kirjeldus: MEM ametnik kannab UC1-s sisestatud broneeringu registrisse, RAR süsteem teostab registrisse kandmise toimingut võttes arvutuseks aluseks etteantud valemi.

Ärireeglid:

- Korraga saab registrisse kanda vaid 1 sisestatud broneeringu.
- RAR lubab broneeringu registrisse kanda vaid siis kui registrisse kantav summa ei ületa sektori ülempiiri vaba jääki (mille arvutamise valem võtab arvesse ka riigi ülempiiri vaba jääki).

Aktorid: MEM ametnik ja RAR süsteem

Eeltingimused: MEM ametnik on teinud tegevused UC1 1–8.

Päästik: MEM ametnik soovib broneeringut registrisse kanda.

Standardprotsess:

1. MEM ametnik vajutab nuppu „kanna registrisse“.

2. RAR teostab vastava arvutuse etteantud valemi põhjal, broneerib vastavale abi andjale vastavaks aastaks vastava summa ning vähendab selle sektori limiidi vaba jääki broneeritud summa võrra ja kuvab teate „Broneering avaldatud“.

Lõpptulemus standardprotsess: Broneering on registrisse kantud.

Alternatiivne protsess 1:

1a. MEM ametnik katkestab registrisse kandmise:

1a1. MEM ametnik vajutab nuppu „katkesta“.

1a2. RAR ei teosta broneeringut ja kuvab tootesektori broneeringute vaatamise avalehe, mis kuvatakse UC3 punktis 2.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 1: Broneering ei ole registrisse kantud.

Alternatiivne protsess 2:

2a. Summa ületab sektori ülempiiri vaba jääki:

(Standardprotsess UC2 1.)

2.a1. RAR teostab vastava arvutuse etteantud valemi põhjal, kuid ei teosta broneeringut kuna UC1 punktis 8 sisestatud summa ületab tootesektori vaba jääki. Tootesektori vaba jääk ei muutu ja RAR kuvab teate „Broneeringu summa ületab tootesektori vaba jääki. Broneeringu summa ei tohi ületada [*tootesektori vaba jääk*] summat.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 2: Broneering ei ole registrisse kantud.

Tehtud broneeringuid ja nende kasutamist on võimalik vaadata broneeringute vaatamise funktsionaalsuse abil järgmiselt.

Kasutusmall: Broneeringu vaatamine

ID: UC3

Kirjeldus: MEM ametnik, RAM ametnik või abi andja töötaja vaatavad RARist infot olemasolevate broneeringute kohta.

Ärireeglid:

- MEM ametnikul, RAM ametnikul ja abi andja töötajal on õigus vaadata kõiki registrisse kantud broneeringuid ja nende infot (sh jääki) aastate, abi andjate ja tootesektorite lõikes.
- MEM ametnikul on samas vaates lisaks vaatamisele ka nupud broneeringute lisamiseks või muutmiseks.

Aktorid: MEM ametnik, RAM ametnik, abi andja töötaja, RAR süsteem

Eeltingimused: MEM ametnikul, RAM ametnikul või abi andja töötajal on vastavad kasutajaõigused ja on RARi sisse loginud.

Päästik: MEM ametnik, RAM ametnik või abi andja töötaja soovib vaadata olemasolevaid broneeringuid ja/või nende infot (sh jääki).

Standardprotsess:

1. MEM ametnik/RAM ametnik/abi andja töötaja valib ekraani vasakust menüüst „Põllumajandusliku VTA tootesektori broneeringud“ alt alajaotuse „Broneeringud“.
2. RAR kuvab nii kõikide sektorite ülempiiri vaba jäägi ja võimaluse tulemusi filtreerida abi andja, aasta, tootesektori järgi eraldi või kõiki filtreid korraga rakendades.
3. MEM ametnik/RAM ametnik/abi andja töötaja valib filtreerimistingimuseks aasta (valida saab ka mitu aastat *shift* klahviga).
4. RAR kuvab tabeli vaid selle/nende aasta(te) kohta tehtud broneeringud (sarnaselt riigilimiidi kuvale), kus on toodud vasakult paremale kõik abi andjad, kes vastavateks aastateks broneeringu teinud on, nende järel (broneeritud) tootesektori liigid, aasta(d) (mille jaoks broneering on tehtud), broneeringute summad, broneeringute jäägid (arvutatud vastavalt valemile), viimati muudetud (kuupäev) viimane muutja. MEM ametnikul on ka nupp „lisa uus“ ja iga tabeli veeru lõpus nupp „muuda“.

Lõpptulemus standardprotsess: MEM ametnikul/RAM ametnikul/abi andja töötajal on võimalik näha vastava(te) aasta(te) kohta tehtud broneeringuid.

Alternatiivne protsess 1:

3a. Broneeringute vaatamine abi andja järgi:

(Standardprotsess UC3 1.–2.)

3a1. MEM ametnik/RAM ametnik/abi andja töötaja valib filtreerimistingimuseks „abi andja“ (valida saab ühe abi andja).

3a2. RAR kuvab tabeli vaid selle abi andja jaoks tehtud broneeringutest (sarnaselt riigilimiidi kuvale), kus on toodud vasakult paremale abi andja, (broneeritud) tootesektori liigid, aastad (mille jaoks broneering on tehtud), broneeringute summad, broneeringute jäägid (arvutatud vastavalt valemile), viimati muudetud (kuupäev) viimane muutja. MEM ametnikul on lisaks nupp „lisa uus“ ja iga tabeli veeru lõpus nupp „muuda“.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 1: MEM ametnikul/RAM ametnikul/abi andja töötajal on võimalik näha vastava abi andja jaoks tehtud broneeringuid.

Alternatiivne protsess 2

3b. Broneeringute vaatamine tootesektori järgi:

(Standardprotsess UC3 1.–2.)

3b1. MEM ametnik/RAM ametnik/abi andja töötaja valib filtreerimistingimuseks „tootesektor“ (valida saab ühe või mitu 23-st tootesektorist).

3b2. RAR kuvab tabeli vaid selle/nende sektori(te) jaoks tehtud broneeringutest (sarnaselt riigilimiidi kuvale kui filtreerida abi liigi järgi), kus on toodud vasakult paremale abi andjad, (broneeritud) tootesektori(te) liik/liigid, aastad (mille jaoks broneering(ud) on tehtud), broneeringu/te summad, broneeringu/te jäägid (arvutatud vastavalt valemile), viimati muudetud (kuupäev) viimane muutja. MEM ametnikul on lisaks nupp „lisa uus“ ja iga tabeli veeru lõpus nupp „muuda“.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 2: MEM ametnikul/RAM ametnikul/abi andja töötajal on võimalik näha vastava tootesektori(te) kohta tehtud broneeringuid.

Alternatiivne protsess 3:

3c. Broneeringute vaatamine mitme tingimuse järgi:

(Standardprotsess UC3 1.–2.)

3c1. MEM ametnik, RAM ametnik või abi andja töötaja valib kolmest filtreerimistingimusest kaks või kolm tingimust (nt „abi andja“ ja „tootesektor“ või abi andja ja „aasta(d)“ või „aasta(d) ja „tootesektor(id)“ või „abi andja“, „aasta(d)“ ja „tootesektor(id)“.

3c2. RAR kuvab tabeli vastavate tingimuste alusel sarnaselt punktides 4, 3a2, 3b2 kirjeldatule.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 3: MEM ametnikul, RAM ametnikul või abi andja töötajal on võimalik näha tulemust vastavalt valitud 2 või 3 tingimusele.

MEM ametnikul on broneeringuid on võimalik hallata neid tühistades või muutes. See toimub samas alajaotuses, kus broneeringute vaatamine, kuna iga kuvatud broneeringu juures on muutmise nupp.

Broneeringu summa muutmisel tuleb sisestada mitte juurde liidetav või lahutatav summa vaid uus broneeringu summa kokku, kuna RAR-is on määrav vaid viimane broneering. Näiteks kui varasemalt oli abi andja broneerinud 2018. a jaoks 1000 eurot ja nüüd soovib seda broneeringut suurendada 2000 euro võrra, tuleb muutmisel sisestada uueks summaks 3000 eurot. Kuna tühistamine toimub samas funktsionaalsuses kui muutmine, siis on neid käsitletud kasutusmallides koos – muutmisenä. Põhimõtteliselt oleks võinud muutmine olla hõlmatud ka andmete sisestamise ja registrisse kandmise funktsionaalsuse juures, kuna äriprotsessi mõttes toimub protsess samamoodi nagu uue broneeringu tegemine alustades abi andja kirjast, millele järgneb sisuliselt uue summa sisestamine/olemasoleva tühistamine ja registrisse kandmine. Kuna uus broneering kirjutab varasema üle, siis on olemasoleva broneeringu muutmine võimalik ka lihtsalt uue broneeringu tegemisena RARis. Samas, kuna muutmise funktsionaalsus siiski on RARis ka eraldi olemas ja selle välja toomine on oluline ka funktsionaalsuse mõttes, on seda käsitletud seetõttu siiski kasutusmallides eraldi.

Kasutusmall: Broneeringu muutmine

ID: UC4

Kirjeldus: MEM ametnik muudab olemasolevat põllumajandusliku vähese tähtsusega abi tootesektori broneeringut, et viia see kooskõlla abi andja poolt kirjalikult esitatud infoga broneeringu muutmise kohta.

Ärireeglid:

- Korraga on võimalik muuta vaid ühte broneeringut.
- Broneeringu summa muutmisel kirjutatakse varasem broneeringu summa uue infoga üle.
- Olemasolevat broneeringu summat saab üle kirjutada suurema summaga vaid vaba jäägi olemasolul (funktsionaalne nõue 7 ja 8), kuid olemasolevat broneeringut saab üle kirjutada väiksema summaga alati (isegi kui vaba jääk on sellele eelnevalt null).
- Broneeringu muutmisel abi andja, aasta või tootesektori muutmisel ja summa broneerimisel kantakse registrisse uus broneering samaselt UC2 standardprotsessis kirjeldatule.
- Broneeringu muudatuse registrisse kandmisel kohalduvad UC2 juures kirjeldatud ärireeglid.
- Broneeringu tühistamisel varasem broneering tühistatakse.

Aktorid: MEM ametnik ja RAR süsteem

Eeltingimused: MEM ametnikul on vastavad kasutajaõigused ja ta on RARi sisse loginud. Muudetav broneering peab olema RARi registrisse kantud (UC2 standardprotsess).

Päästik: Abi andja on teavitanud MEMi tootesektori broneeringu muutmisest ja MEM ametnik soovib abi andja tootesektori broneeringut RARis muuta.

Standardprotsess:

1. MEM ametnik on broneeringu vaatamise alajaotuses muudetava broneeringu juures (UC3) valinud millist broneeringut ta muuta soovib ja vajutab nuppu „muuda“.
2. RAR kuvab broneeringu sisestamise lehe, kus on juba toodud abi andja, aasta, tootesektor ja summa väli, kus on kuvatud olemasoleva broneeringu summa.

3. MEM ametnik muudab broneeringu summat.
4. MEM ametnik vajutab nuppu „kanna registrisse“ .
5. RAR teostab vastava arvutuse etteantud valemi põhjal, broneerib uue summa ja muudab selle sektori limiidi vaba jääki broneeritud summa võrra ning kuvab teate „Broneering avaldatud“.

Lõpptulemus standardprotsess: Varasem broneeringu summa on muudetud.

Alternatiivne protsess 1:

4a. MEM ametnik soovib muutmise katkestada

(UC4 standardprotsess 1.–3.)

4a1. MEM ametnik vajutab nuppu „katkesta“.

4a2. RAR ei teosta broneeringut ja kuvab tootesektori broneeringute vaatamise avalehe, mis kuvatakse UC3 punktis 2.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 1: Broneeringut ei ole muudetud.

Alternatiivne protsess 2:

5a. Summa ületab sektori ülempiiri vaba jääki:

(UC4 standardprotsess 1.–4.)

5a1. RAR teostab vastava arvutuse etteantud valemi põhjal, kuid ei teosta broneeringut kuna UC4 standardprotsessi punktis 3 sisestatud summa ületab tootesektori vaba jääki. Tootesektori vaba jääk ei muutu ja RAR kuvab teate „Broneeringu summa ületab tootesektori vaba jääki. Broneeringu summa ei tohi ületada [*tootesektori vaba jääk*] summat.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 2: Broneeringut ei ole muudetud.

Alternatiivne protsess 3:

3a. MEM ametnik muudab abi andjat, aastat või tootesektorit:

(UC4 standardprotsess 1.–2.)

3a1. MEM ametnik muudab kas abi andjat, aastat või tootesektorit.

3a2. RAR uuendab lehte ja ei kuva broneeringu summat.

3a3. MEM ametnik sisestab broneeringu summa.

Järgneb UC 4 standardprotsess 4. ja 5. või UC 4 alternatiivne protsess 1 või UC 4 alternatiivne protsess 2.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 3: Kui järgnes UC 4 standardprotsess 4. ja 5., siis varasem broneering on muudetud abi andja/aasta/tootesektori osas. Kui järgnes UC 4 alternatiivne protsess 1 või UC4 alternatiivne protsess 2, siis broneeringut ei ole muudetud.

Alternatiivne protsess 4:

3b. MEM ametnik tühistab olemasoleva broneeringu (UC4 standardprotsess 1.–2.)

3b1. MEM ametnik vajutab nuppu „tühista broneering“.

3b2. RAR teostab vastava arvutuse, tühistab broneeringu, muudab selle sektori limiidi vaba jääki tühistatud summa võrra ja kuvab vastava abi andja broneeringute lehe (UC3 3a1.) ning seal teate „Broneering tühistatud“.

Lõpptulemus alternatiivne protsess 4: Varasem abi andja broneering on tühistatud.

Ülempiiri täituvuse jälgimine peab toimuma standardiseeritult. Vastavat valemit on kirjeldatud töö peatükis 5.2.2.

Kasutusmall: Ülempiiri täituvuse jälgimine

ID: UC5

Kirjeldus: RAR jälgib põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sektori ülempiiri täituvust ja leiab sektori ülempiiri vaba jäägi etteantud valemi abil.

Ärireeglid: RAR peab olema suuteline arvutama/kuvama sektori ülempiiri vaba jääki iga ajahetke seisuga.

Eeltingimused: RARi on tekitatud kohustuslikud väljad, et abi andja märgiks abimeetme info sisestamisel põllumajandusliku vähese tähtsusega abi sisaldavate abimeetmete puhul, kas põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud ühele tootesektorile, ning kui on, siis märgiks kohustuslikuna ka vastava tootesektori. RARis on seondult

tekitatud vastavad andmetabelid tootesektori ja tootesektori broneeringu tarbeks ning tekitatud on vastavad andmetabelite vahelised seosed.

Päästik: RAR vastav funktsionaalsus

Aktorid: RAR süsteem

Standardprotsess:

1. RAR arvestab tootesektorile määratud ülempiiri summat.
2. RAR arvestab tootesektori n-aasta broneeringuid, n-1 aasta broneeringuid, n-2 aasta avalikustatud staatuses põllumajanduslikku vähese tähtsusega abina antud abisid nendest abimeetmetest, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid ühele konkreetsele tootesektorile.
3. RAR rakendab tootesektori ülempiiri vaba jäägi leidmiseks valemit:
[põllumajandusliku vähese tähtsusega abi n aasta konkreetse tootesektori ülempiiri jääk = $\frac{1}{2}$ riigilimiidist ehk 6 825 225 € – (n aasta konkreetse tootesektori broneeringute summa) – (n-1 aasta konkreetse tootesektori broneeringute summa) – (n-2 aastal antud põllumajanduslik vähese tähtsusega abi abimeetmetest, mille põllumajanduslik vähese tähtsusega abi on suunatud vaid konkreetsele tootesektorile). Kui eelneva valemi kohaselt leitud konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk > riigi ülempiiri vaba jääk, siis konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk = riigi ülempiiri vaba jääk. Kui aga konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk <= riigi ülempiiri vaba jääk, siis konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk = eelnimetatud valemi alusel leitud konkreetse tootesektori ülempiiri vaba jääk.]
4. RAR arvestab arvutuses, et kui n, n-1 või n-2 aasta kohta vastavad summad RARis puuduvad, siis on need võrdsed nulliga.
5. RAR laseb tootesektori uusi broneeringuid registrisse kanda vaid punktis 3 nimetatud valemi kohaselt leitud tootesektori vaba jäägi ulatuses.

Lõpptulemus standardprotsess: Tootesektori ülempiiri täituvus ja vaba jääk on arvutatud automaatselt ja korrektselt¹.

¹ Kõik kasutusmallid on koostatud RAR kasutajajuhendi [70, lk 28–29] ja testversioonis oleva riigilimiidi funktsionaalsuse testimise põhjal.